

Zittingsdocument

A10-0091/2026

16.4.2026

VERSLAG

inzake het verslag 2025 van de Commissie over de rechtsstaat
(2025/2239(INI))

Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken

Rapporteur: Konstantinos Arvanitis

INHOUD

	Blz.
ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT	3
TOELICHTING	59
BIJLAGE: BEKENDMAKING VAN INPUT	61
ADVIES VAN DE COMMISSIE BUITENLANDSE ZAKEN	62
INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE	127
HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE	128

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

**inzake het verslag 2025 van de Commissie over de rechtsstaat
(2025/2239(INI))**

Het Europees Parlement,

- gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), en met name artikel 2, artikel 3, lid 1, artikel 3, lid 3, tweede alinea, artikel 4, lid 3, en de artikelen 5, 6, 7, 11, 19 en 49,
- gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), en met name de artikelen die betrekking hebben op de eerbiediging, bescherming en bevordering van democratie, de rechtsstaat en grondrechten in de Unie, waaronder de artikelen 70, 258, 259, 260, 263, 265 en 267,
- gezien het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna “het Handvest”),
- gezien de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU),
- gezien de mededeling van de Commissie van 8 juli 2025 getiteld “Verslag over de rechtsstaat 2025 — Situatie op het gebied van de rechtsstaat in de Europese Unie” (COM(2025) 900 final) en de bijlage daarbij met aanbevelingen voor de lidstaten,
- gezien Verordening (EU, Euratom) 2020/2092 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende een algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting¹ (hierna “de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat”),
- gezien Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid² (de “verordening gemeenschappelijke bepalingen”),
- gezien Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie³ (hierna “het Financieel Reglement”), en met name artikel 6, lid 3,
- gezien Verordening (EU) 2021/692 van het Europees Parlement en de Raad van 28 april

¹ PB L 433 I van 22.12.2020, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj>.

² PB L 231 van 30.6.2021, blz. 159, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj>.

³ PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>.

2021 tot vaststelling van het programma “Burgers, gelijkheid, rechten en waarden” en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1381/2013 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (EU) nr. 390/2014 van de Raad⁴,

- gezien het pakket voorstellen van de Commissie voor een meerjarig financieel kader 2028-2034,
- gezien de VN-instrumenten inzake de bescherming van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden, zoals de Universele Verklaring van de rechten van de mens, het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR), het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie (IVUR), het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW) en het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (CRPD), de Verklaring inzake de rechten van tot nationale of etnische, religieuze en taalminderheden behorende personen, de aanbevelingen van het VN-Forum voor minderheidsvraagstukken en de aanbevelingen en verslagen van de universele periodieke doorlichting van de VN, evenals de jurisprudentie van de VN-verdragsorganen en de speciale procedures van de VN-Mensenrechtenraad,
- gezien de beginselen van de VN met betrekking tot de status van nationale instellingen (de beginselen van Parijs), die zijn aangenomen bij resolutie nr. 48/134 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties van 20 december 1993,
- gezien de VN-verklaring over mensenrechtenverdedigers, die in 1998 is aangenomen, en de EU-richtsnoeren over mensenrechtenverdedigers, die in juni 2004 zijn aangenomen,
- gezien het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (EVRM), het Europees Sociaal Handvest, de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Europees Comité voor sociale rechten, en de verdragen, aanbevelingen, resoluties, adviezen en verslagen van de Parlementaire Vergadering, het Comité van Ministers, de Commissaris voor de Mensenrechten, de Europese Commissie tegen Racisme en Onverdraagzaamheid, de Stuurgroep bestrijding van discriminatie, diversiteit en inclusie, de Commissie van Venetië en andere organen van de Raad van Europa,
- gezien het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld,
- gezien het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden en het Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden van de Raad van Europa,
- gezien het 34e algemene verslag over de activiteiten in 2024 van het Europees Comité inzake de voorkoming van foltering en onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen van de Raad van Europa,
- gezien het 25e algemene activiteitenverslag (2024) van de Groep van Staten tegen

⁴ PB L 156 van 5.5.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/692/oj>.

Corruptie (Greco) van de Raad van Europa,

- gezien het memorandum van overeenstemming tussen de Raad van Europa en de Europese Unie van 23 mei 2007 en de conclusies van de Raad van 17 december 2024 over de prioriteiten van de EU voor samenwerking met de Raad van Europa in de periode 2025-2026,
- gezien het Verdrag van de Raad van Europa betreffende de bescherming van het beroep van advocaat, dat op 12 maart 2025 is vastgesteld en op 13 mei 2025 voor ondertekening is opengesteld,
- gezien Richtlijn (EU) 2016/343 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende de versterking van bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en van het recht om in strafprocedures bij de terechtzitting aanwezig te zijn⁵,
- gezien zijn resolutie van 25 oktober 2016 met aanbevelingen aan de Commissie betreffende de instelling van een EU-mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en grondrechten⁶,
- gezien het voorstel van de Commissie van 20 december 2017 voor een besluit van de Raad betreffende de constatering van een duidelijk gevaar voor een ernstige schending, door de Republiek Polen, van de rechtsstaat, ingediend op grond van artikel 7, lid 1, VEU (COM(2017) 835 final),
- gezien zijn resolutie van 7 februari 2018 over de bescherming en non-discriminatie ten aanzien van minderheden in de EU-lidstaten⁷,
- gezien zijn resolutie van 1 maart 2018 over het besluit van de Commissie om de procedure van artikel 7, lid 1, VEU in te leiden ten aanzien van de situatie in Polen⁸,
- gezien zijn resolutie van 19 april 2018 over de noodzaak van invoering van een Europees waardeninstrument ter ondersteuning van maatschappelijke organisaties die in de Europese Unie op lokaal en nationaal niveau de fundamentele waarden uitdragen⁹,
- gezien zijn resolutie van 12 september 2018 over het voorstel voor een besluit van de Raad houdende de constatering, overeenkomstig artikel 7, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, dat er een duidelijk gevaar bestaat voor een ernstige schending door Hongarije van de waarden waarop de Unie berust¹⁰,
- gezien zijn resolutie van 13 november 2018 over minimumnormen voor minderheden in de EU¹¹,
- gezien zijn resolutie van 14 november 2018 over de noodzaak van een omvattend EU-

⁵ **PB L 65 van 11.3.2016, blz. 1**, <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/343/oj>.

⁶ PB C 215 van 19.6.2018, blz. 162.

⁷ PB C 463 van 21.12.2018, blz. 21.

⁸ PB C 129 van 5.4.2019, blz. 13.

⁹ PB C 390 van 18.11.2019, blz. 117.

¹⁰ PB C 433 van 23.12.2019, blz. 66.

¹¹ PB C 363 van 28.10.2020, blz. 13.

mechanisme voor de bescherming van democratie, de rechtsstaat en grondrechten¹²,

- gezien de mededeling van de Commissie van 3 april 2019 getiteld “Verdere versterking van de rechtsstaat in de Unie — Stand van zaken en mogelijke volgende stappen” (COM(2019) 163 final),
- gezien de mededeling van de Commissie van 17 juli 2019 getiteld “Versterking van de rechtsstaat binnen de Unie — Een blauwdruk voor actie” (COM(2019) 343 final),
- gezien zijn resolutie van 7 oktober 2020 over de instelling van een EU-mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en grondrechten¹³,
- gezien zijn resolutie van 13 november 2020 over de impact van de COVID-19-maatregelen op de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten¹⁴,
- gezien zijn resolutie van 17 december 2020 over het burgerinitiatief “Minority SafePack — één miljoen handtekeningen voor verscheidenheid in Europa”¹⁵,
- gezien zijn resolutie van 11 maart 2021 over het uitroepen van de EU tot vrijheidszone voor LGBTIQ-personen¹⁶,
- gezien zijn resolutie van 10 juni 2021 over de situatie van de rechtsstaat in de Europese Unie en de toepassing van Verordening (EU, Euratom) 2020/2092 inzake conditionaliteit¹⁷,
- gezien zijn resolutie van 24 juni 2021 over het verslag van de Commissie over de rechtsstaat 2020¹⁸,
- gezien Richtlijn (EU) XXXX van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bestrijding van corruptie, ter vervanging van Kaderbesluit 2003/568/JBZ van de Raad en van de Overeenkomst ter bestrijding van corruptie waarbij ambtenaren van de Europese Gemeenschappen of van de lidstaten van de Europese Unie betrokken zijn en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2017/1371 van het Europees Parlement en de Raad,
- gezien zijn resolutie van 8 juli 2021 over de opstelling van richtsnoeren voor de toepassing van het algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting¹⁹,
- gezien zijn resolutie van 16 september 2021 met aanbevelingen aan de Commissie betreffende het aanmerken van gendergerelateerd geweld als een nieuwe vorm van criminaliteit als bedoeld in artikel 83, lid 1, VWEU²⁰,

¹² PB C 363 van 28.10.2020, blz. 45.

¹³ PB C 395 van 29.9.2021, blz. 2.

¹⁴ PB C 415 van 13.10.2021, blz. 36.

¹⁵ PB C 445 van 29.10.2021, blz. 70.

¹⁶ PB C 474 van 24.11.2021, blz. 140.

¹⁷ PB C 67 van 8.2.2022, blz. 86.

¹⁸ PB C 81 van 18.2.2022, blz. 27.

¹⁹ PB C 99 van 1.3.2022, blz. 146.

²⁰ PB C 117 van 11.3.2022, blz. 88.

- gezien zijn resolutie van 11 november 2021 over de versterking van de democratie en de vrijheid en pluriformiteit van de media in de EU: oneigenlijk gebruik van civielrechtelijke en strafrechtelijke procedures om journalisten, ngo's en het maatschappelijk middenveld het zwijgen op te leggen²¹,
- gezien zijn resolutie van 15 december 2021 over de evaluatie van de preventiemaatregelen ter voorkoming van corruptie, onregelmatige uitgaven en het misbruik van EU- en nationale middelen bij noodfondsen en op crisisgerelateerde uitgaventerreinen²²,
- gezien zijn resolutie van 8 maart 2022 over de steeds beperktere ruimte voor het maatschappelijk middenveld in Europa²³,
- gezien zijn resolutie van 10 maart 2022 over de rechtsstaat en de gevolgen van het arrest van het HvJ-EU²⁴,
- gezien zijn resolutie van 19 mei 2022 over het verslag van de Commissie over de rechtsstaat 2021²⁵,
- gezien zijn resolutie van 9 juni 2022 over de rechtsstaat en de potentiële goedkeuring van het Poolse nationaal herstel- en veerkrachtplan²⁶,
- gezien zijn resolutie van 15 september 2022 over de situatie van de grondrechten in de Europese Unie in 2020 en 2021²⁷,
- gezien zijn resolutie van 15 september 2022 over het voorstel voor een besluit van de Raad houdende de constatering, overeenkomstig artikel 7, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, dat er een duidelijk gevaar bestaat voor een ernstige schending door Hongarije van de waarden waarop de Unie berust²⁸,
- gezien zijn resolutie van 20 oktober 2022 over de toename van haatmisdrijven ten aanzien van lhbtq+-personen in heel Europa in het licht van de recente homofobe moord in Slowakije²⁹,
- gezien zijn resolutie van 10 november 2022 over raciale gerechtigheid, non-discriminatie en antiracisme in de EU³⁰,
- gezien zijn resolutie van 24 november 2022 over de beoordeling van de inachtneming door Hongarije van de rechtsstatelijke voorwaarden in het kader van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat, en de stand van zaken met

²¹ PB C 205 van 20.5.2022, blz. 2.

²² PB C 251 van 30.6.2022, blz. 48.

²³ PB C 347 van 9.9.2022, blz. 2.

²⁴ PB C 347 van 9.9.2022, blz. 168.

²⁵ PB C 479 van 16.12.2022, blz. 18.

²⁶ PB C 493 van 27.12.2022, blz. 108.

²⁷ PB C 125 van 5.4.2023, blz. 80.

²⁸ PB C 125 van 5.4.2023, blz. 463.

²⁹ PB C 149 van 28.4.2023, blz. 22.

³⁰ PB C 161 van 5.5.2023, blz. 10.

betrekking tot het Hongaarse herstel- en veerkrachtplan³¹,

- gezien zijn resolutie van 30 maart 2023 over het verslag over de rechtsstaat 2022 – Situatie op het gebied van de rechtsstaat in de Europese Unie³²,
- gezien zijn resolutie van 18 april 2023 over de institutionele betrekkingen tussen de EU en de Raad van Europa³³,
- gezien zijn resolutie van 1 juni 2023 over de inbreuken op de rechtsstaat en de grondrechten in Hongarije en de bevroren EU-gelden³⁴,
- gezien het verslag van zijn Enquêtecommissie om het gebruik van Pegasus en soortgelijke spyware voor surveillance te onderzoeken (PEGA) en zijn aanbeveling van 15 juni 2023 aan de Raad en de Commissie naar aanleiding van het onderzoek naar vermeende inbreuken op en gevallen van wanbeheer bij het toepassen van het Unierecht met betrekking tot het gebruik van Pegasus en soortgelijke spyware voor surveillance³⁵,
- gezien zijn resolutie van 11 juli 2023 over de kieswet, de onderzoekscommissie en de rechtsstaat in Polen³⁶,
- gezien de gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 6 december 2023 getiteld “Geen plaats voor haat: een verenigd Europa tegen haat” (JOIN(2023) 51 final),
- gezien zijn resolutie van 18 januari 2024 over de situatie van de grondrechten in de Europese Unie – jaarverslag 2022 en 2023³⁷,
- gezien zijn resolutie van 18 januari 2024 over uitbreiding van de lijst van EU-misdrijven tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven³⁸,
- gezien zijn resolutie van 28 februari 2024 getiteld “Verslag over het verslag van de Commissie over de rechtsstaat 2023”³⁹,
- gezien zijn resolutie van 29 februari 2024 over de verdieping van de EU-integratie met het oog op toekomstige uitbreiding⁴⁰,
- gezien Verordening (EU) 2024/1083 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 tot vaststelling van een gemeenschappelijk kader voor mediadiensten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 2010/13/EU (Europese verordening

³¹ PB C 167 van 11.5.2023, blz. 74.

³² PB C 341 van 27.9.2023, blz. 2.

³³ PB C, C/2023/442, 1.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/442/oj>.

³⁴ PB C, C/2023/1223, 21.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/1223/oj>.

³⁵ PB C, C/2024/494, 23.1.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/494/oj>.

³⁶ PB C, C/2024/3995, 17.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/3995/oj>.

³⁷ PB C, C/2024/5739, 17.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5739/oj>.

³⁸ PB C, C/2024/5733, 17.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5733/oj>.

³⁹ PB C, C/2024/6743, 26.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6743/oj>.

⁴⁰ PB C, C/2024/6746, 26.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj>.

mediavrijheid)⁴¹,

- gezien zijn resolutie van 24 april 2024 over de lopende hoorzittingen in het kader van artikel 7, lid 1, VEU over Hongarije om de rechtsstaat te versterken en de budgettaire gevolgen daarvan⁴²,
- gezien de afronding van de procedure van artikel 7, lid 1, VEU met betrekking tot Polen, zoals aangekondigd door de Commissie op 29 mei 2024, naar aanleiding van de stappen die Polen heeft ondernomen om de naleving van de EU-normen inzake de rechtsstaat te herstellen,
- gezien de conclusies van de Europese Raad van 27 juni 2024, met inbegrip van een routekaart voor toekomstige werkzaamheden op het gebied van interne hervormingen,
- gezien het EU-actieplan inzake mensenrechten en democratie 2020-2024 (JOIN(2020) 5 final), dat verlengd is tot 2027,
- gezien het verslag van de Commissie van 10 oktober 2024 getiteld “Financiering ter bevordering, bescherming en handhaving van de grondrechten — Jaarverslag over de toepassing van het EU-Handvest van de grondrechten 2024” (COM(2024) 456 final),
- gezien zijn resolutie van 7 mei 2025 over een vernieuwde langetermijnbegroting voor de Unie in een veranderende wereld⁴³,
- gezien het voorstel van de Commissie van 16 juli 2025 voor een verordening van de Raad tot bepaling van het meerjarig financieel kader voor de jaren 2028-2034 (COM(2025) 571 final),
- gezien de mededeling van de Commissie van 8 oktober 2025 getiteld “Een Unie van gelijkheid: strategie voor gelijkheid van lhbtq’ers 2026-2030”,
- gezien de mededeling van de Commissie van 4 november 2025 getiteld “Mededeling inzake het uitbreidingsbeleid van de EU voor 2025” (COM(2025) 690 final) en de begeleidende werkdocumenten van de diensten van de Commissie (het uitbreidingspakket van 4 november 2025),
- gezien de gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 12 november 2025 getiteld “Europees schild voor de democratie: zorgen voor sterke en veerkrachtige democratieën” (JOIN(2025) 791 final),
- gezien de mededeling van de Commissie van 12 november 2025 getiteld “EU-strategie voor het maatschappelijk middenveld” (COM(2025) 790 final),
- gezien zijn resolutie van 25 november 2025 over het voorstel voor een besluit van de Raad houdende de constatering, overeenkomstig artikel 7, lid 1, VEU dat er een duidelijk gevaar bestaat voor een ernstige schending door Hongarije van de waarden

⁴¹ *PB L*, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj>.

⁴² *PB C*, C/2025/3705, 17.9.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3705/oj>.

⁴³ Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0090.

waarop de Unie berust⁴⁴,

- gezien zijn resolutie van 18 december 2025 over de tenuitvoerlegging van het conditionaliteitsmechanisme voor de rechtsstaat⁴⁵,
- gezien de mededeling van de Commissie van 20 januari 2026 getiteld “Unie van gelijkheid: strategie tegen racisme 2026-2030” (COM(2026) 12 final),
- gezien de speciale verslagen van de Europese Rekenkamer van 17 december 2024 over handhaving van EU-wetgeving (28/2024), van 22 februari 2024 over de rechtsstaat in de EU (03/2024) en van 10 januari 2022 over EU-steun voor de rechtsstaat in de westelijke Balkan (01/2022), gezien zijn analyse van 28 februari 2024 over verslaglegging door de Commissie over de rechtsstaat (02/2024), en gezien het speciaal verslag over transparantie van aan ngo’s toegekende EU-financiering (11/2025) en de respectieve bijbehorende aanbevelingen,
- gezien de politieke beleidslijnen voor de volgende Europese Commissie 2024-2029, die op 18 juli 2024 door Ursula von der Leyen, toenmalig kandidaat voor het voorzitterschap van de Commissie, aan het Parlement zijn voorgelegd, de toespraak over de Staat van de Unie van de voorzitter van de Commissie van 10 september 2025 in het Europees Parlement, en de mededeling van de Commissie van 21 oktober 2025 getiteld “Werkprogramma van de Commissie voor 2026” (COM(2025) 870 final),
- gezien de Eurobarometer-enquêtes van 2024 en 2025,
- gezien de bevindingen van de Flash Eurobarometer 569-enquête van september 2025 over de uitdagingen en prioriteiten van de EU,
- gezien de verslagen, enquêtes en adviezen van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA),
- gezien de inbreng die het FRA bij de Commissie heeft ingediend in het kader van de voorbereiding van het verslag over de rechtsstaat 2025,
- gezien het advies van het Europees Comité van de Regio’s van 2 april 2025, getiteld “Het lokale en regionale perspectief bij de tenuitvoerlegging van de rechtsstaat in de Europese Unie”,
- gezien het rapport van de Rule of Law Clinic van het Democracy Institute van de Central European University getiteld “Rule of Law beyond the EU Member States — Assessing the Union’s Performance 2025” (De rechtsstaat buiten de EU-lidstaten — beoordeling van de prestaties van de Unie in 2025),
- gezien de studie die werd verricht in opdracht van zijn Begrotingscommissie getiteld “The tools for protecting the EU budget from breaches of the rule of law: the Conditionality Regulation in context”⁴⁶,

⁴⁴ Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0283.

⁴⁵ Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0343.

⁴⁶ Rubio E. et al., “The tools for protecting the EU budget from breaches of the rule of law: the Conditionality

- gezien zijn resoluties over de schendingen van de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten in de lidstaten,
 - gezien de feedbackverslagen, missieverslagen, schriftelijke vragen en antwoorden van zijn Groep voor toezicht op de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten (DRFMG)⁴⁷,
 - gezien artikel 55 van zijn Reglement,
 - gezien het advies van de Commissie juridische zaken en de Begrotingscommissie en het advies van de Subcommissie mensenrechten,
 - gezien het verslag van de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken (A10-0091/2026),
- A. overwegende dat eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en de eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren, de waarden zijn waarop de EU berust, zoals neergelegd in artikel 2 VEU en zoals weerspiegeld in het Handvest en verankerd in internationale mensenrechtenverdragen; overwegende dat het Handvest deel uitmaakt van het primaire EU-recht; overwegende dat alle lidstaten deze waarden gemeen hebben en dat deze waarden door de EU en door elke lidstaat afzonderlijk in alle interne en externe beleidsmaatregelen consequent moeten worden geëerbiedigd en actief moeten worden bevorderd; overwegende dat de lidstaten ervoor moeten zorgen dat de bescherming van de in artikel 2 VEU verankerde waarden niet verslechtert; overwegende dat ondermijning van deze waarden een systemische bedreiging vormt voor de rechten en vrijheden van de personen die in de EU wonen;
- B. overwegende dat in artikel 49 VEU is bepaald dat elke Europese staat die verzoekt lid te worden van de EU, de in artikel 2 VEU bedoelde waarden moet eerbiedigen en zich ertoe moet verbinden deze uit te dragen; overwegende dat toetreding een strikt op verdiensten gebaseerd proces moet blijven dat gebaseerd is op naleving van de criteria van Kopenhagen, met name die met betrekking tot democratie, de rechtsstaat en mensenrechten; overwegende dat de criteria van Kopenhagen bepalen dat deze beginselen na toetreding niet mogen worden genegeerd of opnieuw geïnterpreteerd; overwegende dat deze naleving tevens vereist dat kandidaat-lidstaten zich geleidelijk aanpassen aan de beleidslijnen en standpunten van de EU, met inbegrip van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, en met name de op mensenrechten gebaseerde aanpak van de EU;
- C. overwegende dat de rechtsstaat, de grondrechten, de werking van de democratische instellingen, de hervorming van het openbaar bestuur en de economische criteria de kern vormen van wat de “fundamentele kwesties” van het EU-toetredingsproces worden

Regulation in context”, Europees Parlement, directoraat-generaal Intern Beleid, beleidsondersteunende afdeling Begrotingszaken, april 2023.

⁴⁷ Zie voor alle monitoringactiviteiten van de DRFMG: voor de vorige zittingsperiode:

<https://www.europarl.europa.eu/committees/en/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662>, en voor deze zittingsperiode:

<https://www.europarl.europa.eu/committees/en/working-group-democracy-rule-of-law-and-/product-details/20241205CDT13884>.

genoemd; overwegende dat geloofwaardige hervormingen en onomkeerbare resultaten op deze gebieden essentieel zijn om gelijkheid voor de wet en de praktische uitoefening van de grondrechten te waarborgen;

- D. overwegende dat, in overeenstemming met de conclusies van de Europese Raad van 27 juni 2024, vooruitgang moet worden geboekt met interne hervormingen parallel aan het uitbreidingsproces om ervoor te zorgen dat het beleid van de EU toekomstbestendig is;
- E. overwegende dat de situatie van personen die tot minderheden behoren regelmatig moet worden gemonitord en in het verslag over de rechtsstaat moet worden weergegeven;
- F. overwegende dat de EU de sociale en grondrechten waarop zij berust, moet hooghouden en actief moet beschermen, in het kader van haar bevoegdheden; overwegende dat de aanhoudende tekortkomingen in de bescherming van economische en sociale rechten — waaronder het recht op rechtvaardige en billijke arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden, sociale zekerheid en bescherming, toegang tot gezondheidszorg en onderwijs, steun voor toegang tot adequate huisvesting en het beginsel van non-discriminatie — moeten worden beschouwd als een ernstige bedreiging voor de in artikel 2 VEU verankerde waarden;
- G. overwegende dat de EU in 2025 in haar lidstaten is geconfronteerd met ernstige uitdagingen en democratische achteruitgang op het gebied van de bescherming van de rechtsstaat, de democratie en de grondrechten, die allemaal intrinsiek met elkaar zijn verbonden; overwegende dat in het verslag over de rechtsstaat 2025 structurele tekortkomingen zijn vastgesteld op het gebied van rechtsstelsels, handhaving van corruptiebestrijding, openbare dienstverlening, mediabestuur en checks-and-balances, maar ook het positieve traject in verschillende lidstaten bevestigt en laat zien dat de jaarlijkse rechtsstaatcyclus vooruitgang blijft aanmoedigen en ondersteunen;
- H. overwegende dat het FRA in zijn verslag over de grondrechten 2025 (“Fundamental Rights Report 2025”)⁴⁸ benadrukt dat geopolitieke veranderingen en zowel wetgevende als maatschappelijke ontwikkelingen de grondrechten in de EU onder druk zetten, en dat verdeeldheid zaaiende identiteitspolitiek een rol speelt bij de toename van racisme en haat, waardoor mensen met uiteenlopende etnische achtergronden en van verschillende religieuze gemeenschappen leed wordt aangedaan; overwegende dat in het verslag ook wordt opgemerkt dat haatzaaiende uitlatingen en schadelijke inhoud zich ongecontroleerd online blijven verspreiden, dat snelle digitale veranderingen en ontwikkelingen op het gebied van artificiële intelligentie (AI) de bestaande ongelijkheden dreigen te vergroten, en dat duizenden levens die verloren gaan op zee en beschuldigingen van slechte behandeling aan de grenzen de alarmbel doen rinkelen over de behandeling van asielzoekers en migranten; overwegende dat deze trends een bedreiging vormen voor de democratische waarden en gelijkheid en een risico vormen voor de grondrechten van mensen, en dat sommige mensen in de hele EU het nog steeds financieel moeilijk hebben in de huidige uitdagende sociaal-economische omstandigheden, die degenen die al een risico op armoede lopen onevenredig hard treffen en de bestaande ongelijkheden voor kansarme groepen verergeren; overwegende

⁴⁸ Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten, “Fundamental Rights Report 2025”, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg, 2025.

dat er ondanks de uitdagingen in 2024 positieve ontwikkelingen zijn, zoals EU-wetgeving voor de regulering van onlineruimten en AI, die erop gericht is een digitale omgeving te waarborgen waarin de grondrechten worden geëerbiedigd;

- I. overwegende dat reeds lang bestaande zorgen blijven bestaan in een lidstaat waarop de procedure van artikel 7, lid 1, VEU van toepassing is met betrekking tot de structurele concentratie van de politieke macht, de uitholling van de institutionele checks-and-balances en de verzwakking van de onafhankelijke toezichthoudende autoriteiten, ondanks herhaalde oproepen tot corrigerende maatregelen;
- J. overwegende dat ondanks de toenemende druk op de civiele ruimte in de hele EU, de ernst van deze druk en de structurele bedreigingen ervan onvoldoende tot uiting komen in het verslag over de rechtsstaat 2025, en dat er slechts beperkte aanbevelingen zijn gedaan; overwegende dat het verslag niet naar behoren ingaat op aanhoudende zorgen over de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, de vrijheid van de media, corruptie en checks-and-balances in bepaalde lidstaten;
- K. overwegende dat de Commissie niet uitvoerig heeft stilgestaan bij de beperkingen van de vrijheid van vergadering, de toegang tot informatie, de integriteit van verkiezingen en discriminatie in verschillende lidstaten;
- L. overwegende dat het HvJ-EU in zaak C-713/23 heeft geoordeeld dat een lidstaat, met het oog op de bij het Unierecht verleende rechten, een huwelijk tussen twee burgers van de EU van hetzelfde geslacht moet erkennen dat rechtmatig is gesloten in een andere lidstaat waar zij hun vrijheid van verkeer en verblijf hebben uitgeoefend; overwegende dat het HvJ-EU heeft geoordeeld dat het weigeren van die erkenning in strijd is met het Unierecht, aangezien de weigering zowel de vrijheid van verkeer en verblijf als het grondrecht op eerbiediging van het privé- en gezinsleven schendt;
- M. overwegende dat volgens mediavrijheidsindexen de gevaarlijke nabijheid tussen de nieuwsmedia en de machthebbers binnen de EU tot uiting komt in de ondoorzichtige, ongelijke verdeling van overheidsreclame; overwegende dat het medialandschap wordt bepaald door belangenconflicten en dat regionale mediakanalen die zich tegen druk verzetten, te maken krijgen met strategische rechtszaken tegen publieke participatie (SLAPP's) die hun financiën zwaar onder druk zetten; overwegende dat er tekenen van hoop zijn, waarbij sommige mediasectoren weer opleven na een vermindering van de juridische druk, andere een positieve economische dynamiek laten zien en verschillende sectoren een hoog niveau van persvrijheid bereiken;
- N. overwegende dat journalisten in verschillende lidstaten nog steeds te maken hebben met lastercampagnes, misbruik van rechtszaken, intimidatie en bedreigingen, wat leidt tot angst en zelfcensuur en het recht van het publiek op informatie ondermijnt; overwegende dat sommige journalisten gedwongen worden onder politiebescherming te leven;
- O. overwegende dat zijn Enquêtecommissie om het gebruik van Pegasus en soortgelijke spyware voor surveillance te onderzoeken (PEGA) heeft vastgesteld dat dergelijke instrumenten in verschillende lidstaten op onrechtmatige wijze zijn gebruikt tegen journalisten, actoren uit het maatschappelijk middenveld, advocaten, oppositieleden en overheidsfunctionarissen; overwegende dat de Enquêtecommissie ernstige schendingen

van de privacy, de gegevensbescherming en de vrijheid van meningsuiting heeft gedocumenteerd en waarschuwt dat dergelijke praktijken een structurele bedreiging vormen voor de democratie en de grondrechten in de EU; overwegende dat de inzet van surveillancetechnologieën met behulp van spyware, zoals Predator, Pegasus en Paragon Graphite, tegen journalisten in de EU ernstige zorgen blijft baren;

- P. overwegende dat bepaalde schendingen van de grondrechten mogelijk verband houden met het gebruik van bepaalde EU-middelen, met name op het gebied van opvangvoorzieningen voor asielzoekers, opname van personen met een handicap en kinderen in instituten, en bepaalde projecten op het gebied van stadsvernieuwing, huisvesting en onderwijs⁴⁹; overwegende dat bepaalde EU-middelen mogelijk zijn doorgesluist naar bedrijven die zich bezighouden met binnendringsoftware⁵⁰; overwegende dat het beheer van en het toezicht op de EU-middelen moeten worden versterkt om dergelijke schendingen te voorkomen en te zorgen voor volledige naleving van de waarborgen die de EU-wetgeving biedt;
- Q. overwegende dat er bezorgdheid is geuit⁵¹ met betrekking tot de beperkende maatregelen van de EU die zijn ingevoerd bij Besluit (GBVB) 2024/2643 van de Raad⁵² en Verordening (EU) 2024/2642 van de Raad⁵³, met name wat betreft hun mogelijke gevolgen voor de rechten van individuen, met inbegrip van journalisten, en de noodzaak om ervoor te zorgen dat dergelijke maatregelen worden toegepast in overeenstemming met de evenredigheidsvereiste van de EU-wetgeving, de eerbiediging van een eerlijke procesgang, rechterlijk toezicht en adequate juridische waarborgen, in overeenstemming met de internationale mensenrechtennormen;
- R. overwegende dat corruptie een belangrijk zorgpunt blijft voor EU-burgers, zoals blijkt uit de Eurobarometer-enquête van 2025 over corruptie⁵⁴; overwegende dat met name 69 % van de ondervraagden van mening is dat corruptie wijdverbreid is in hun land en dat 51 % vindt dat corruptie wijdverbreid is binnen politieke partijen; overwegende dat corruptie door de overgrote meerderheid van de ondervraagden wordt afgewezen, waarbij 71 % van hen acht dat het in geen enkel geval aanvaardbaar om gunsten te verlenen in ruil voor voordelen van overheidsinstanties, 74 % het geven van geschenken afkeurt en 80 % het betalen van geld om dergelijke voordelen te verkrijgen afkeurt; overwegende dat 5 % van de ondervraagden zegt in de afgelopen twaalf maanden corruptie te hebben meegemaakt of er getuige van te zijn geweest, maar dat slechts één

⁴⁹ Bridge EU, “1.1 Billion Euros, 63 Projects, Six Countries, One Pattern: How EU Funds Violate Fundamental Rights”, (Bridge EU 2025).

⁵⁰ Business & Human Rights Resource Centre, “EU: 39 Members of the European Parliament from 4 political groups call for answers regarding taxpayer funding fuelling spyware”, website Business & Human Rights Resource Centre, (1 oktober 2025).

⁵¹ Bureau van de Hoge Commissaris van de VN voor de mensenrechten (OHCHR), “European Union: Restrictive measures against academics negatively impact human rights, say UN experts”, website van het Bureau van de Hoge Commissaris van de VN voor de mensenrechten, 26 januari 2026.

⁵² Besluit (GBVB) 2024/2643 van de Raad van 8 oktober 2024 betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van de destabiliserende activiteiten van Rusland (PB L, 2024/2643, 9.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/2643/oj>).

⁵³ Verordening (EU) 2024/2642 van de Raad van 8 oktober 2024 betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van de destabiliserende activiteiten van Rusland (PB L, 2024/2642, 9.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2642/oj>).

⁵⁴ Europese Commissie, “Special Eurobarometer 561: Citizens’ attitudes towards corruption in the EU in 2025”, juli 2025.

op de vijf dit heeft gemeld, en dat minder dan de helft van de ondervraagden weet waar ze een geval van corruptie kunnen melden;

- S. overwegende dat de Greco van de Raad van Europa in zijn 25e algemene activiteitenverslag onderstreept dat fundamentele hervormingen van essentieel belang blijven om de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, het openbaar ministerie en de rechtshandhaving te versterken en het vertrouwen in overheidsinstellingen, politiek leiderschap, de rechterlijke macht en de rechtshandhaving te herstellen, hetgeen aanhoudende inspanningen op het gebied van corruptiebestrijding vereist, sterker en onafhankelijk toezicht, een robuust en evenwichtig kader voor het beheer van interacties tussen personen met leidinggevende functies en lobbyisten en derden die de openbare besluitvorming beïnvloeden, evenals de toepassing van draaideurnormen, en een niet aflatende inzet voor transparantie, verantwoordingsplicht, gerechtigheid en integriteit; overwegende dat verdere actie nodig is om ervoor te zorgen dat de wetgeving inzake toegang tot informatie alomvattend is, daadwerkelijk wordt gehandhaafd en proactief wordt uitgevoerd;
- T. overwegende dat de integriteit van verkiezingen, gelijk kiesrecht en echte politieke concurrentie essentiële onderdelen zijn van de in artikel 2 VEU verankerde waarden en systematisch aan de orde moeten komen bij het toezicht op de rechtsstaat van de lidstaten en van kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten;
- U. overwegende dat in het 34e algemene verslag van het Europees Comité inzake de voorkoming van foltering en onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen van de Raad van Europa ernstige bezorgdheid wordt geuit over de aanzienlijke toename van de overbezetting in gevangenissen, met name in sommige lidstaten, waardoor gevangenissen volstrekt niet kunnen functioneren en waarbij personen mogelijk worden blootgesteld aan onmenselijke en vernederende behandelingen, aangezien overbezetting leidt tot slechtere levensomstandigheden, meer spanningen en geweld en een verschraling van de nuttige tijdsbesteding en de voorbereiding op de terugkeer van gevangenen in de samenleving;
- V. overwegende dat volgens gegevens⁵⁵ van het FRA en de Raad van Europa, ontoereikende gezondheidszorg, beperkte toegang tot geestelijke gezondheidszorg en een groeiend aantal zelfmoorden een ernstig probleem blijven in gevangenissen in verschillende lidstaten; overwegende dat zelfmoorden en daden van zelfbeschadiging de hardnekkige en ernstige problemen in hechtenissystemen onderstrepen; overwegende dat bijzondere aandacht moet uitgaan naar jeugdinrichtingen, waar minderjarigen door een gebrek aan voldoende psychologische zorg, onderwijs en re-integratiemaatregelen blootstaan aan verdere traumatisering en uitsluiting;
- W. overwegende dat het niet of slechts gedeeltelijk uitvoeren van en de aanhoudende vertragingen bij de uitvoering van arresten van het HvJ-EU en het EHRM geen geïsoleerde gevallen zijn, maar aanhoudende problemen in verschillende lidstaten en

⁵⁵ Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten, “Criminal Detention Database 2015-2022”, website FRA; Aebi, M.F. en Cocco, E. “SPACE I – 2024 – Council of Europe Annual Penal Statistics: Prison populations”, Raad van Europa, 2025; Wereldgezondheidsorganisatie, “Status report on prison health in the WHO European Region 2022”, Regionaal Kantoor van de WHO voor Europa, Kopenhagen, 2023.

terugkerende problemen in andere lidstaten weerspiegelen;

- X. overwegende dat het European Implementation Network en Democracy Reporting International benadrukken dat de hiaten in de uitvoering, zowel bij het HvJ-EU als bij het EHRM, grotendeels betrekking hebben op dezelfde gebieden, namelijk rechterlijke onafhankelijkheid en toegang tot de rechter, asiel en migratie, detentieomstandigheden, gelijkheid en gegevens/surveillance; overwegende dat er tegelijkertijd in bepaalde lidstaten positieve horizontale ontwikkelingen hebben plaatsgevonden waaruit blijkt dat naleving en verbetering mogelijk zijn wanneer er echte politieke wil en bereidheid is om de uitspraken van internationale rechtbanken na te leven teneinde de rechtsstaat te handhaven⁵⁶;
- Y. overwegende dat desinformatie, algoritmische manipulatie en onvoldoende transparantie van onlineplatforms het democratisch debat ondermijnen, en dat de handhaving in het kader van de digitaledienstenverordening⁵⁷ erop gericht is deze risico's aan te pakken;
- Z. overwegende dat de beperkte aandacht voor de aanbevelingen over het thematische gebied "Andere institutionele kwesties in verband met checks-and-balances" aanleiding geeft tot verdere bezorgdheid, aangezien dat gebied zeer breed is en een keur aan onderwerpen bestrijkt;
- AA. overwegende dat de methodologie van het jaarlijkse verslag van de Commissie over de rechtsstaat mettertijd weliswaar is verbeterd, maar dat er nog steeds niet altijd duidelijke en operationele benchmarks worden gebruikt voor de beoordeling van de lidstaten in het kader van elke pijler, waardoor het moeilijker wordt om de omstandigheden in de lidstaten te vergelijken en uniforme normen te waarborgen, en waardoor de betrouwbaarheid van het verslag over de rechtsstaat als vroegtijdig waarschuwings- en preventief mechanisme kan worden aangetast;
- AB. overwegende dat volgens de analyse van de rechtsstaat 2025 van Liberties⁵⁸, sinds 2022 ongeveer een derde van alle lidstaten weinig tot geen vooruitgang heeft geboekt bij de uitvoering van de aanbevelingen van de Commissie; overwegende dat negen landen consequent geen uitvoering geven aan vijf tot acht aanbevelingen; overwegende dat er met 61 % van de in 2025 beoordeelde aanbevelingen weinig tot geen vooruitgang is geboekt sinds 2022; overwegende dat 93 % van alle aanbevelingen die de Commissie in 2025 heeft gedaan, herhalingen zijn van voorgaande jaren (waarvan 71 % dateert uit 2022) en dat er in 2025 slechts negen nieuwe aanbevelingen zijn gedaan; overwegende dat in 2025 slechts 6 % van de aanbevelingen kon worden aangemerkt als volledig uitgevoerd;
- AC. overwegende dat de DRFMG in de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken van het Parlement toezicht houdt op schendingen van de

⁵⁶ European Implementation Network en Democracy Reporting International, "Justice Delayed and Justice Denied — Non-implementation of European Courts Judgments and the Rule of Law", 2025.

⁵⁷ Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaledienstenverordening) (PB L 277 van 27.10.2022, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>).

⁵⁸ Civil Liberties Union for Europe, "European Commission's Rule of Law Report 2025 — Gap Analysis".

democratie, de rechtsstaat en de grondrechten, en op corruptiebestrijding binnen de EU; overwegende dat de DRFMG sinds meer dan zeven jaar de toestand van de rechtsstaat, de democratie en de grondrechten in de hele EU beoordeelt door middel van speciale zittingen over lidstaten en horizontale onderwerpen en ad-hocdelegaties; overwegende dat monitoring een technische exercitie is die integriteitssystemen versterkt en de institutionele veerkracht vergroot en gevrijwaard moet blijven van politieke beïnvloeding; overwegende dat de DRFMG, hoewel zij onderdeel is van het parlementaire kader, sinds jaar en dag probeert partijpolitieke overwegingen achterwege te laten en haar beoordelingen te baseren op gevestigde normen en feiten, en waardevolle bijdragen heeft geleverd aan de EU-werkzaamheden inzake de rechtsstaat;

- AD. overwegende dat in het werkprogramma van de Commissie voor 2026 wordt gewezen op de noodzaak van een geïntegreerde jaarlijkse rechtsstaatcyclus met een gemeenschappelijke planning, duidelijke mijlpalen en een actieve bijdrage van alle EU-instellingen; overwegende dat eerbiediging van de rechtsstaat absoluut noodzakelijk blijft om alle EU-middelen veilig te stellen;
- AE. overwegende dat het Parlement herhaaldelijk heeft aangedrongen op een sterker verband tussen de eerbiediging van de rechtsstaat en de toegang tot EU-middelen, onder meer door de koppeling tussen de aanbevelingen in zijn jaarlijkse resolutie over de rechtsstaat en de financiële steun uit de EU-begroting te versterken; overwegende dat de Commissie herhaaldelijk toezeggingen heeft gedaan om dergelijke koppelingen te versterken, onder meer in de toespraak over de Staat van de Unie van Commissievoorzitter Ursula von der Leyen van 10 september 2025;
- AF. overwegende dat het gebruik van rechtsstaatinstrumenten onpartijdig moet blijven en uitsluitend gebaseerd moet zijn op verifieerbaar onderzoek en juridische argumenten, vrij van instrumentalisering of politieke onderhandelingen;
- AG. overwegende dat advocaat-generaal Ćapeta in haar conclusie van 5 juni 2025 in zaak C-769/22 concludeerde dat artikel 2 VEU kan dienen als afzonderlijke rechtsgrond voor inbreukprocedures in gevallen waarin de ontkenning van een waarde de onderliggende oorzaak is van andere inbreuken op het EU-recht, en zij het HvJ-EU voorstelde te verklaren dat Hongarije met de vaststelling van wet LXXIX van 2021 inbreuk heeft gemaakt op de richtlijn inzake elektronische handel⁵⁹, de dienstenrichtlijn⁶⁰, de richtlijn audiovisuele mediadiensten⁶¹, de algemene verordening gegevensbescherming⁶², artikel 56 VWEU, de artikelen 1, 7, 8, lid 2, 11 en 21 van het Handvest en artikel 2

⁵⁹ Richtlijn 2000/31/EG van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2000 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij, met name de elektronische handel, in de interne markt ("Richtlijn inzake elektronische handel") (PB L 178 van 17.7.2000, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2000/31/oj>).

⁶⁰ Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt (PB L 376 van 27.12.2006, blz. 36, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2006/123/oj>).

⁶¹ Richtlijn 2010/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 10 maart 2010 betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake het aanbieden van audiovisuele mediadiensten (richtlijn audiovisuele mediadiensten) (PB L 95 van 15.4.2010, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2010/13/oj>).

⁶² Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (PB L 119 van 4.5.2016, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>).

VEU;

- AH. overwegende dat het jaarlijkse verslag van de Commissie over de rechtsstaat de lidstaten en kandidaat-lidstaten moet blijven beoordelen; overwegende dat de naleving van de beginselen van de rechtsstaat door de instellingen, organen en instanties van de EU gewaarborgd moet blijven via het rechtsstelsel van de EU en het toezicht van de Europese Ombudsman; overwegende dat in het verslag van de Commissie over de rechtsstaat ook op transparante wijze moet worden beoordeeld in hoeverre de instellingen, organen en instanties van de EU voldoen aan de normen van de rechtsstaat, zodat tekortkomingen binnen de EU-instellingen doeltreffender kunnen worden aangepakt en de geloofwaardigheid van de EU wordt vergroot doordat haar eigen instellingen aan een kritische controle worden onderworpen;
- AI. overwegende dat de lidstaten ervoor moeten zorgen dat hun nationale mensenrechteninstellingen (NMRI's) worden opgericht en geaccrediteerd en werken in volledige overeenstemming met de VN-beginselen van Parijs; overwegende dat de onafhankelijkheid, pluriformiteit, financiële zekerheid, adequate toewijzing van middelen, het daadwerkelijke mandaat en het wettelijke gezag van de NMRI's onontbeerlijk zijn voor hun missie om de grondrechten effectief te bevorderen en te beschermen en toe te zien op de normen van de rechtsstaat en de werking van democratische checks-and-balances; overwegende dat de lidstaten moeten worden opgeroepen om NMRI's te vrijwaren van politieke inmenging;

Rechtsstelsels

1. herbevestigt dat de rechtsstaat gebaseerd is op het bindende karakter van de wet voor alle overheidsinstanties en op het effectieve recht van ieder individu op toegang tot een onafhankelijk en onpartijdig gerecht, en dat deze twee dimensies onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en elkaar versterken;
2. benadrukt dat een eerlijk en toegankelijk rechtsstelsel een basisbeginsel van de rechtsstaat is, en dat een dergelijk rechtsstelsel niet kan functioneren zonder een onafhankelijke rechterlijke macht; herhaalt dat gelijke toegang tot de rechter voor alle burgers van essentieel belang is;
3. benadrukt het belang van onafhankelijke rechtsstelsels en van de toegang tot gratis rechtsbijstand bij het waarborgen van gelijke toegang tot de rechter; herhaalt dat toereikende hulpbronnen, met inbegrip van infrastructurele voorzieningen en personeel, van cruciaal belang zijn voor het verbeteren van de rechtsstelsels;
4. roept de lidstaten, kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten op de nodige maatregelen te nemen om te zorgen voor structureel onafhankelijke, efficiënte en onpartijdige rechtsstelsels, alsmede voor toegang tot gratis rechtsbijstand, overeenkomstig hun verplichtingen uit hoofde van de EU-wetgeving en de nationale wetgeving, waardoor gelijke toegang tot de rechter voor iedereen wordt gewaarborgd, hetgeen essentieel is voor burgers om hun rechten uit te oefenen, discriminatie aan te vechten en beleidsmakers ter verantwoording te roepen; herhaalt dat er concrete maatregelen nodig zijn om de toegang te verbeteren, met name voor gemarginaliseerde en kwetsbare groepen;

5. benadrukt dat om de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en de daadwerkelijke toegang tot de rechter te waarborgen ten minste geautomatiseerde en willekeurige systemen voor de verdeling van zaken nodig zijn, met nauw omschreven en toetsbare redenen voor afwijkingen; transparante, op de wet gebaseerde en niet-politieke benoemings- en bevorderingsprocedures, waarbij ervoor wordt gezorgd dat raden voor de rechtspraak of gelijkwaardige organen voor een aanzienlijke meerderheid bestaan uit leden van het gerechtelijk apparaat die door hun collega's zijn gekozen, in overeenstemming met de normen van de Commissie van Venetië, en dat de uitvoerende macht geen discretionaire bevoegdheid kan uitoefenen bij benoemingen, ook niet voor voorzitters van rechtbanken en hooggerechtshoven; stabiele en objectieve regels inzake de adequate bezoldiging van rechters; toereikende middelen, waaronder financiering, infrastructuur en gekwalificeerd personeel;
6. herinnert eraan dat robuuste nationale rechtsstelsels in de lidstaten, kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten onontbeerlijk zijn, aangezien de Commissie voor de handhaving van het EU-recht afhankelijk is van nationale gerechtelijke autoriteiten, en dat deze van fundamenteel belang zijn voor justitiële samenwerking in de hele EU en voor het bevorderen van wederzijds vertrouwen;
7. stelt vast dat de Commissie heeft geconstateerd dat er sprake is van structurele uitdagingen met betrekking tot de verbetering van de doeltreffendheid, toegankelijkheid en kwaliteit van de rechterlijke macht in een aantal lidstaten, kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten; benadrukt de noodzaak om het toezicht op deze uitdagingen te verbeteren, in het bijzonder in landen in een vergevorderd stadium van het toetredingsproces; is er stellig van overtuigd dat opleiding een essentiële factor is om de onafhankelijkheid van rechters en de kwaliteit en efficiëntie van het rechtsstelsel te waarborgen; verzoekt de lidstaten te investeren in justitiële opleiding, digitalisering, rechtsbijstand en toegang tot de rechter voor gemarginaliseerde en kwetsbare groepen; spoort de lidstaten ertoe aan te voorzien in opleidingsmogelijkheden voor rechters; is er sterk van overtuigd dat opleidingen multidisciplinair moeten zijn; herhaalt dat toereikende hulpbronnen, met inbegrip van financiering, infrastructuur en gekwalificeerd personeel, van cruciaal belang zijn voor de efficiëntie en toegankelijkheid van het rechtsstelsel; benadrukt het cruciale belang van krachtige steun van de EU op dit gebied;
8. verzoekt de lidstaten de kansen te benutten die de digitalisering biedt om vereenvoudiging, verbeterde efficiëntie en toegankelijkheid, tijdsbesparingen en lagere gegevensopslagkosten mogelijk te maken;
9. onderstreept zijn ernstige bezorgdheid over de buitensporige politieke invloed op rechterlijke benoemingen, tuchtcommissies, bevorderingen en de toewijzing van zaken, onder meer via nieuw opgerichte gerechtelijke structuren die bestaande waarborgen omzeilen en inmenging door de uitvoerende macht vergemakkelijken, met name in Hongarije;
10. herinnert eraan dat in het verslag over de rechtsstaat 2025 wordt aangetoond dat veel van de diepgewortelde tekortkomingen die in voorgaande jaren zijn vastgesteld, in Hongarije nog steeds bestaan, namelijk dat de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht nog steeds in twijfel wordt getrokken, dat het openbaar ministerie nog steeds niet

goed beschermd is tegen politieke beïnvloeding, dat wetgevingsprocessen ondoorzichtig blijven en dat het publiek slechts in beperkte mate wordt geraadpleegd, en dat de inspanningen ter verdediging van de mediavrijheid, de pluriformiteit van de media en de civiele ruimte geen resultaten van betekenis hebben opgeleverd;

11. beklemtoont dat rechters onpartijdig moeten zijn; herinnert eraan dat de benoeming en bevordering van rechters uitsluitend moet worden bepaald op basis van hun kwalificaties, aangezien rechters een essentiële rol spelen bij de waarborging van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht; herinnert eraan dat de criteria voor voordrachten en benoemingen met betrekking tot hoge posities binnen de rechterlijke macht volkomen transparant moeten zijn en niet onderhevig mogen zijn aan ongepaste politieke of externe inmenging; herinnert eraan dat ook voor het ontslag van rechters transparante en onpartijdige procedures moeten worden toegepast; roept de Commissie op erop toe te zien en te waarborgen dat het beginsel van non-regressie, zoals verduidelijkt in de jurisprudentie van het HvJ-EU, volledig wordt nageleefd door de lidstaten, met name wat de benoeming van rechters betreft, om te voorkomen dat de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht achteruitgaat;
12. herinnert eraan dat de autonomie van het openbaar ministerie moet worden gewaarborgd, zodat politieke inmenging in zijn werkzaamheden wordt voorkomen; verzoekt de lidstaten de waarborgen om voor de onpartijdigheid van openbaar aanklagers te zorgen verder te versterken, gezien de uiteenlopende opzet van de nationale openbare ministeries; dringt er bij hen op aan hervormingen door te voeren in overeenstemming met de aanbevelingen van het verslag over de rechtsstaat 2025, waaronder versterkte bescherming van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en de autonomie van openbaar aanklagers in het kader van parlementaire onderzoeken, alsook maatregelen zoals het loskoppelen van de ambtstermijn van de procureur-generaal van die van de regering; verzoekt de Commissie de in dit verband doorgevoerde hervormingen te evalueren en toe te zien op de doeltreffendheid ervan; dringt erop aan dat de tuchtprocedures voor rechters en openbaar aanklagers worden hervormd om te voorkomen dat ze door politieke autoriteiten worden gebruikt om controle uit te oefenen over de rechterlijke macht, en om ervoor te zorgen dat ze door onafhankelijke organen worden beheerd;
13. laakt het misbruik van het rechtssysteem voor politieke doeleinden, alsook de vervolging van politieke tegenstanders en de inmenging in corruptieonderzoek; benadrukt dat politiek gemotiveerde vervolgingen het vertrouwen van het publiek in de grondwettelijke beginselen en EU-normen ondermijnen; benadrukt hoe belangrijk het is de autonomie en onafhankelijkheid van het openbaar ministerie te waarborgen om politieke inmenging in zijn werkzaamheden te voorkomen; vestigt de aandacht op de rol van transparante benoemingsprocedures voor aanklagers als belangrijke factor om het vertrouwen van het publiek in het strafrecht te behouden; uit zijn bezorgdheid over de herhaalde aanvallen op rechters en aanklagers die onderzoeken met betrekking tot prominente politici uitvoeren in verband met gevallen van corruptie en machtsmisbruik gericht tegen politieke tegenstanders;
14. benadrukt de belangrijke functie van de nationale raden voor de rechtspraak bij het waarborgen van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, aangezien zij fungeren als buffer tussen de rechterlijke macht en de andere machten op gebieden zoals

benoemingen, loopbaanontwikkeling en het beheer van het rechtsstelsel;

15. onderstreept dat, wanneer er raden voor de rechtspraak bestaan, de samenstelling en werking ervan in overeenstemming moeten zijn met de normen die zijn vastgesteld door de Commissie van Venetië en de Raad van Europa, met inbegrip van het feit dat de raad uitsluitend uit rechters moet bestaan of, wanneer er sprake is van een combinatie met niet-rechters, een aanzienlijke meerderheid van de leden rechters moeten zijn die door hun gelijken worden gekozen, terwijl niet-rechterlijke leden kunnen worden benoemd door middel van transparante democratische procedures om pluriformiteit en legitimiteit te waarborgen, en dat de uitvoerende macht geen discretionaire controle kan uitoefenen over benoemingen, teneinde onafhankelijkheid te waarborgen en ongepaste beïnvloeding te voorkomen, hetgeen is bekrachtigd door het HvJ-EU;
16. verwelkomt de beoordeling die de Commissie in haar verslag verricht van de doorgevoerde hervormingen en merkt op dat sommige lidstaten vooruitgang hebben geboekt en wetgevingsinitiatieven nemen om de onafhankelijkheid en doeltreffendheid van de raden voor de rechtspraak, voor zover die bestaan, te versterken;
17. benadrukt dat een doeltreffend en goed werkend rechtsstelsel in de lidstaten onafhankelijke balies en advocaten vereist die hun taken vrij en zonder ongepaste druk of inmenging kunnen uitoefenen, gelet op hun cruciale rol bij het waarborgen van de rechtsstaat en het verdedigen van de grondrechten en de fundamentele vrijheden; benadrukt voorts dat volledige eerbiediging van de kernbeginselen van de advocatuur, met inbegrip van de vertrouwelijkheid tussen advocaat en cliënt, van essentieel belang is;
18. betreurt het dat er in verscheidene lidstaten nog steeds zorgen bestaan over de bezoldiging van rechters en gerechtelijk personeel, wat deze banen onaantrekkelijk maakt en waardoor vacatures dus moeilijk in te vullen zijn;
19. is ernstig bezorgd over de groeiende tendens waarbij de rol en de legitimiteit van de onafhankelijke rechterlijke macht structureel in twijfel worden getrokken, waardoor de goede werking van het rechtsstelsel als zodanig in het gedrang komt, en benadrukt dat de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht een voorwaarde is voor de legitimiteit van het rechterlijk gezag, de afdwingbaarheid van rechterlijke uitspraken en het vertrouwen van het publiek in de rechtspraak; herinnert eraan dat het beginsel van het machts-evenwicht inhoudt dat geen enkele overheidsinstantie mag ontsnappen aan rechterlijke toetsing, en betreurt narratieven die ernaar streven de legitimiteit van dit beginsel te ondergraven; herinnert eraan dat kritiek op rechters onaanvaardbaar is wanneer deze erop gericht is de uitoefening van die grondwettelijke functie te belemmeren of in diskrediet te brengen; maakt een duidelijk onderscheid tussen legitieme kritiek op rechterlijke beslissingen en aanvallen op de legitimiteit van nationale en internationale rechtbanken als instellingen; veroordeelt elke directe of indirecte poging om rechters te beïnvloeden, te intimideren of te hinderen bij de uitoefening van hun taken, onder meer door tuchtrechtelijke druk of openbare aanvallen die hun gezag ondermijnen; herbevestigt dat internationale rechtbanken hun legitimiteit ontleen aan de soevereine wil van de staten die hen hebben opgericht en aan de democratische procedures voor de verkiezing van hun rechters, en dat hun rol van essentieel belang is voor de doeltreffende bescherming van de grondrechten;

20. verzoekt de Commissie politieke aanvallen op rechters en intimidatie van de rechterlijke macht aan te pakken om onafhankelijke rechtsstelsels te waarborgen, met inbegrip van bescherming tegen politieke inmenging; benadrukt dat het aanzienlijke aantal bedreigingen van en aanvallen op juridische beroepsbeoefenaren, met name advocaten⁶³, een directe bedreiging vormt voor de democratie en de rechtsstaat; verzoekt de lidstaten het Verdrag van de Raad van Europa betreffende de bescherming van het beroep van advocaat te ondertekenen en te ratificeren en alle passende maatregelen te nemen om de verdediging en de vrijheid van meningsuiting van advocaten te waarborgen; verzoekt de Commissie onverwijld te komen met een ontwerpbesluit van de Raad op grond waarvan de EU het verdrag kan ondertekenen en sluiten, en benadrukt dat er snel overeenstemming over dat besluit moet worden bereikt;
21. herinnert eraan dat beroepsverenigingen van rechters en openbaar aanklagers, samen met actoren uit het maatschappelijk middenveld, een belangrijke rol spelen bij het bevorderen van de rechtsstaat in de praktijk, het verdedigen van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en het bijdragen aan het publieke debat;
22. verzoekt de lidstaten af te zien van een bovenmatig gebruik van versnelde procedures of nooddecreten, aangezien deze negatief uitwerken op de stabiliteit en kwaliteit van wetgeving en de democratie; verzoekt de lidstaten te werken aan transparante wetgevingsprocedures, met de stelselmatige raadpleging van verschillende belanghebbende partijen;
23. is ingenomen met de nationale hervormingen die in sommige lidstaten zijn doorgevoerd om de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te versterken, en verzoekt de lidstaten, kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten om de nodige maatregelen te blijven nemen om onafhankelijke rechtsstelsels en toegang tot kosteloze rechtsbijstand te waarborgen, zodat iedereen gelijke toegang tot de rechter heeft;
24. is ingenomen met de rol van het Europees netwerk van ombudsmannen en benadrukt dat de samenwerking meer moet behelzen dan louter informatie-uitwisseling, met name door systematisch gebruik te maken van vraagprocedures, waarbij nationale ombudsinstanties kunnen vragen om gezaghebbende antwoorden op EU-niveau wanneer zij bij de toepassing van het EU-recht op belemmeringen stuiten, waardoor hun invloed ten opzichte van de nationale autoriteiten wordt versterkt; betreurt het dat de ombudsmannen niet altijd systematisch worden geraadpleegd bij de opstelling van het verslag over de rechtsstaat, ondanks hun cruciale rol bij het blootleggen van tekortkomingen in de uitvoering van het EU-recht; pleit derhalve voor een gestructureerdere en consistentere betrokkenheid van nationale ombudsmannen bij processen op EU-niveau, om systemische problemen die meerdere lidstaten raken, beter in kaart te brengen en de Commissie te ondersteunen bij het aanpakken van tekortkomingen in de doeltreffende toepassing van het EU recht;
25. roept de lidstaten op de onafhankelijkheid van de nationale toezichtsinstanties te versterken;
26. roept de EU en haar lidstaten op om hun steun voor Europese en internationale justitiële

⁶³ Raad van de balies van Europa (CCBE), “CCBE report on threatening behaviour and aggression towards lawyers”, 2024.

instellingen verder te intensiveren, te beginnen met de versterking van interne mechanismen voor justitiële samenwerking op basis van wederzijds vertrouwen tussen de rechtsstelsels van de verschillende lidstaten en van kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten;

27. verwelkomt de herziening van de richtlijn slachtofferrechten⁶⁴ met het oog op het dichten van juridische leemten, teneinde ervoor te zorgen dat slachtoffers toegang tot de rechter hebben en bijstand kunnen krijgen, met inbegrip van mogelijkheden om beslissingen in strafprocedures met betrekking tot slachtoffers te herzien, evenals bepalingen inzake ondersteuning en bescherming van slachtoffers, toegang tot schadeloosstelling, evenals een doeltreffende verzameling van gegevens, een betere toewijzing van middelen voor de handhaving van de rechten van slachtoffers van misdrijven en de eerbiediging van de privacy van slachtoffers en de bescherming van hun persoonsgegevens bij het aangeven van een misdrijf, ongeacht hun verblijfsstatus, en dat deze persoonsgegevens niet worden gedeeld met de dader;
28. benadrukt dat het verzuim om nationale en internationale uitspraken uit te voeren, in sommige lidstaten een structureel probleem blijft, zoals blijkt uit recente bevindingen van het FRA en bijdragen van belanghebbenden; neemt met grote bezorgdheid kennis van de groeiende achterstand en de vertraagde vooruitgang bij de uitvoering van toonaangevende arresten van het EHRM in de EU, zoals blijkt uit het feit dat op 1 januari 2025 650 toonaangevende EHRM-arresten nog altijd niet volledig waren uitgevoerd in de EU-lidstaten, tegenover 624 in januari 2024 en 616 in het jaar daarvoor; merkt voorts op dat 45,7 % van de toonaangevende arresten die de afgelopen tien jaar zijn geweest met betrekking tot EU-lidstaten, nog steeds niet zijn uitgevoerd, tegenover 44 % eind 2023 en 40 % eind 2022; merkt verder op dat de gemiddelde termijn voor de uitvoering van toonaangevende EHRM-arresten met betrekking tot EU-lidstaten eind 2024 vijf jaar en vier maanden bedroeg, tegenover vijf jaar en twee maanden in 2023 en vijf jaar en één maand in 2022, wat wijst op een structurele en groeiende niet-naleving⁶⁵; is van mening dat de Commissie ernstige niet-uitvoering als een prioritair onderwerp moet behandelen in de politieke dialoog met nationale regeringen en parlementen;
29. wijst op de centrale rol die het Hof van Justitie speelt bij de handhaving van de rechtsstaat in de hele EU; steunt verdere initiatieven om de middelen en de capaciteit van het Hof van Justitie te vergroten en zodoende verdere uitdagingen voor de rechtsstaat doeltreffend aan te kunnen pakken;
30. roept de lidstaten ertoe op onverwijld uitvoering te geven aan de nog niet uitgevoerde arresten van het HvJ-EU en van het EHRM; stelt voor dat de EU-instellingen, voortbouwend op relevante bestaande structuren en middelen van de instellingen en agentschappen van de Unie en waar nodig met versterking daarvan, een monitoringseenheid oprichten om toe te zien op de uitvoering van de arresten van het HvJ-EU en het EHRM met betrekking tot democratie, de rechtsstaat en de grondrechten in de EU en de kandidaat-lidstaten, en verzoekt de Commissie een openbaar scorebord

⁶⁴ Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ van de Raad (ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj>).

⁶⁵ European Implementation Network, verslag 2025.

of een gelijkwaardig instrument te ontwikkelen om die uitvoering te volgen, de relevante bevindingen volledig op te nemen in het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat en systematisch landenspecifieke aanbevelingen op maat te doen, met bijzondere aandacht voor lidstaten die hardnekkig nalaten arresten van het HvJ-EU en het EHRM uit te voeren; verzoekt de Commissie gegevens te analyseren over de niet-naleving van landenspecifieke standpunten van VN-verdragsorganen, op basis van gegevens die zijn verzameld door EU-agentschappen, met name het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten; herhaalt dat een doeltreffende uitvoering van arresten van essentieel belang is voor de bescherming van de grondrechten die zijn verankerd in het VEU, het VWEU, het Handvest en het EVRM;

31. dringt er bij de Commissie op aan om in gevallen van aanhoudende niet-uitvoering krachtadiger gebruik te maken van handhavingsinstrumenten en te beoordelen of deze procedures rechtvaardigen op grond van artikel 258 VWEU, artikel 260 VWEU en, indien van toepassing, budgettaire voorwaarden;
32. verzoekt de lidstaten maatregelen ter ondersteuning van de uitvoering vast te stellen met duidelijke tijdpaden, verantwoordelijkheden en parlementair toezicht, en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te waarborgen en ervoor te zorgen dat nationale rechters niet worden belemmerd om de rechtspraak van het EHRM en het HvJ-EU consistent toe te passen;
33. herhaalt dat de rechtsstaat wordt ondermijnd wanneer democratisch aangenomen wetten stuiten op institutionele belemmeringen of weerstand van bepaalde gerechtelijke of administratieve sectoren die verder gaan dan legitieme toetsing of controle, waardoor de correcte uitvoering ervan niet mogelijk is; onderstreept dat democratische staten moeten beschikken over mechanismen voor politieke en sociale verzoening, buitensporige juridisering van politieke conflicten moeten voorkomen en de democratische dialoog moeten versterken;
34. benadrukt het duidelijke verband tussen de achteruitgang van de rechtsstaat en ernstige schendingen van de grondrechten, waaronder het ontbreken van een eerlijke procesgang voor gedetineerden, misbruik van voorlopige hechtenis, aanzetting tot haat in het politieke of institutionele discours en beperkende maatregelen tegen maatschappelijke organisaties; is er vast van overtuigd dat de Commissie moet nagaan hoe de lidstaten deze schendingen van de beginselen van de rechtsstaat en de grondrechten aanpakken, en haar inspanningen moet opvoeren om een toegankelijk, doeltreffend en onpartijdig rechtsstelsel te waarborgen; neemt met bezorgdheid kennis van het gebruik van bijzondere wetgevingsprocedures en uitvoeringsbesluiten om het gerechtelijk landschap buiten de reikwijdte van de normale parlementaire controle te hervormen, waarbij praktijken worden toegepast die eerder als onverenigbaar met de scheiding der machten zijn aangemerkt;
35. verzoekt de Commissie de omstandigheden in gevangenissen aan te pakken als een rechtsstatelijk probleem, gezien de wijdverspreide overbevolking, gebrekkige levensomstandigheden en stijgende zelfmoordcijfers, die de grondrechten van gedetineerden in alle penitentiaire stelsels van de lidstaten ondermijnen; roept de lidstaten op maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat de detentieomstandigheden in gevangenissen, met inbegrip van jeugdgevangenissen, in overeenstemming zijn met

de grondrechten, door overbevolking aan te pakken, te zorgen voor toegang tot gezondheidszorg en psychologische ondersteuning, en zelfmoordpreventiemaatregelen te versterken; is ingenomen met de initiatieven van sommige lidstaten om de overbevolking aan te pakken, en benadrukt dat verdere structurele maatregelen nodig zijn, met inbegrip van coherente strategieën om de gevangenisbevolking terug te dringen en voorrang te geven aan niet tot vrijheidsbeneming strekkende controlemaatregelen en andere alternatieven voor gevangenisstraf;

Kader voor corruptiebestrijding

36. herhaalt dat corruptie een ernstige bedreiging vormt voor de democratie, de rechtsstaat en de eerlijke behandeling van alle burgers, dat corruptie de economische ontwikkeling belemmert, het vertrouwen van het publiek in de instellingen ondermijnt en voor kwetsbaarheden zorgt die door externe actoren op zowel nationaal als EU-niveau kunnen worden uitgebuit;
37. betreurt dat het vertrouwen van het publiek in de corruptiebestrijding laag blijft, aangezien twee derde van de Europeanen van mening is dat corruptie op hoog niveau onvoldoende wordt vervolgd, meer dan de helft de overheidsmaatregelen ondoeltreffend acht en bijna de helft betwijfelt of de corruptiebestrijdingsmaatregelen op onpartijdige wijze worden toegepast; wijst op belangrijke hiaten in de meldingsmechanismen en het bewustzijn van de burgers; beschouwt dit als een duidelijke oproep aan de EU om haar inspanningen ter voorkoming en bestrijding van corruptie op te voeren;
38. is ernstig bezorgd over corruptiezaken die binnen de Europese instellingen aan het licht zijn gekomen en beklemtoont dat de rechtsstaat vereist dat personen die een openbaar ambt bekleden, niet willekeurig mogen handelen of hun macht mogen misbruiken voor persoonlijk gewin; roept de EU-instellingen op om de beginselen van goed bestuur, waaronder transparantie, verantwoordingsplicht en integriteit, volledig toe te passen;
39. benadrukt dat het volwaardige lidmaatschap van de EU van Greco, in plaats van haar huidige waarnemersstatus, noodzakelijk is om de bestaande asymmetrie aan te pakken waarbij alle EU-lidstaten door Greco worden geëvalueerd, maar de EU instellingen zelf niet, waardoor de samenhang binnen het integriteitskader van de EU wordt beperkt; benadrukt dat van de Commissie niet redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij zichzelf beoordeelt wat betreft integriteit en corruptiebestrijding, en dat er voor erkend, onafhankelijk extern toezicht moet worden gezorgd om de geloofwaardigheid, transparantie en het vertrouwen van het publiek te waarborgen; benadrukt dat het belangrijk is een duidelijk politiek signaal af te geven dat de EU-instellingen aan dezelfde mate van controle en dezelfde normen worden onderworpen als nationale autoriteiten; herinnert eraan dat het lidmaatschap van de EU van Greco de aanpassing van de regels zou versterken, zou zorgen voor methodologische consistentie, de transparantie, verantwoordingsplicht en efficiëntie in het beheer van de EU-middelen, het wetgevingsproces en de werkzaamheden van de EU-instellingen zou verbeteren, en tegelijkertijd de samenwerking met de lidstaten, kandidaat-lidstaten en buurlanden in de strijd tegen corruptie zou versterken;
40. verzoekt de Commissie de onderhandelingen over het volwaardige lidmaatschap van de EU van Greco snel af te ronden; merkt op dat de EU op twee manieren kan toetreden tot

Greco: door een rechtstreeks verzoek om toetreding tot de Greco-overeenkomst of, eenvoudiger, door toetreding tot een of beide corruptiebestrijdingsverdragen van de Raad van Europa (ETS nr. 173 en/of 174), wat automatisch leidt tot lidmaatschap van Greco; verzoekt de Commissie daarom onverwijld de meest efficiënte wettelijke route naar volledig Greco-lidmaatschap te bewandelen en ervoor te zorgen dat het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat ook betrekking heeft op de EU-instellingen;

41. dringt er bij de lidstaten op aan om alle Greco-aanbevelingen van de Raad van Europa volledig uit te voeren;
42. verzoekt de lidstaten hun nationale strategie voor corruptiepreventie en -bestrijding te publiceren, vast te stellen, bij te werken, te monitoren, uit te voeren en te herzien, en daarbij doelstellingen, prioriteiten en bijbehorende maatregelen en middelen voor de verwezenlijking van die doelstellingen vast te stellen, teneinde ervoor te zorgen dat de bestrijding van corruptie in alle relevante beleidsdomeinen wordt geïntegreerd;
43. erkent de sleutelrol van het Europees Openbaar Ministerie (EOM) bij het waarborgen van de rechtsstaat en de bestrijding van corruptie in de EU, alsook bij de doeltreffende bescherming van de financiële belangen van de Unie tegen criminele activiteiten; moedigt de Commissie aan om de mate van samenwerking van de deelnemende lidstaten met het EOM in volgende verslagen nauwlettend te volgen, en ten volle gebruik te maken van de desbetreffende instrumenten wanneer de samenwerking tekortschiet; steunt de versterking van de monitorings-, coördinatie- en operationele bevoegdheden van het EOM teneinde het EOM beter in staat te stellen corruptie in de lidstaten te onderzoeken en te vervolgen; verzoekt de Commissie de herziening van de EOM-verordening te bespoedigen teneinde de operationele samenwerking en de ondersteuning van gegevensanalyse tussen het EOM en Europol te verbeteren; verzoekt alle lidstaten die dit nog niet hebben gedaan met klem zich aan te sluiten bij het EOM om de strijd tegen corruptie doeltreffender te maken, met name in verband met de bescherming van EU-middelen;
44. verzoekt de lidstaten, kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten, alsmede de instellingen, organen en instanties van de EU, preventieve maatregelen tegen corruptie te nemen of te versterken, zoals gespecialiseerde en onafhankelijke anticorruptie-instellingen, transparant beheer van EU-middelen, versterkte of correcte handhaving van transparantievereisten bij de besluitvorming, zoals registers van lobbyisten en rapportageverplichtingen inzake politieke financiering, waarborging van een hoog niveau van transparantie op de relevante EU-beleidsterreinen, gedragscodes voor overheidsfunctionarissen, verplichte openbaarmakingen van vermogen en de verificatie daarvan, systemen voor vroegtijdige waarschuwing en duidelijke regels inzake belangenconflicten en draaideurpraktijken;
45. verzoekt alle instellingen, organen en instanties van de EU hun maatregelen tegen corruptie met betrekking tot de openbaarmaking van en de omgang met belangenconflicten, open toegang tot informatie en regels voor de interactie van instellingen, organen en instanties van de EU met de particuliere sector, te versterken;
46. verzoekt instellingen, organen en instanties van de EU zoals Europol, Eurojust, de Europese Rekenkamer, het Europees Openbaar Ministerie (EOM) en het Europees

Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) hun samenwerking te verbeteren, met name door het fraudebestrijdingskader van de EU te herzien en te versterken, waaronder het waarborgen dat het OLAF over voldoende middelen beschikt, teneinde schendingen van de rechtsstaat doeltreffender op te sporen, te voorkomen en te vervolgen wanneer deze directe of indirecte gevolgen hebben voor de financiële belangen van de Unie;

47. pleit voor versterking van preventieve maatregelen tegen draaideurpraktijken in rechtsstelsels, met name in kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten, om te voorkomen dat rechters en openbaar aanklagers overheids- of politieke functies opnemen die tot belangenconflicten kunnen leiden en de integriteit en onpartijdigheid van het rechtstelsel kunnen schaden;
48. spreekt zijn ernstige bezorgdheid uit over de situatie in sommige lidstaten waar gespecialiseerde instanties voor corruptiebestrijding zijn ontmanteld, zijn opgegaan in minder onafhankelijke structuren of zijn onderworpen aan een nieuwe vaststelling van hun bevoegdheden op een manier die hun onafhankelijkheid vermindert of het mogelijk maakt dat vervolgings- of politiebevoegdheden voor politieke doeleinden worden gebruikt; merkt op dat deze ontwikkelingen hebben geleid tot een scherpe daling van het aantal onderzoeken en vervolgingen van corruptiezaken, waaronder zaken op hoog niveau, en de doeltreffendheid van de nationale kaders voor corruptiebestrijding ondermijnen, zoals blijkt uit recente analyses van deskundigen; wijst erop dat het openbaar ministerie van cruciaal belang is voor de lidstaten om misdaad en corruptie te kunnen bestrijden; betreurt elke overheids- of politieke inmenging in strafrechtelijke onderzoeken, met inbegrip van corruptie en aanverwante misdrijven;
49. verzoekt de lidstaten de onafhankelijkheid, onpartijdigheid, specialisatie van, en toereikende middelen voor, tuchtraden, openbare ministeries, corruptiebestrijdingsinstanties en de rechterlijke macht te waarborgen, overeenkomstig de aanbevelingen van het Verdrag van de Verenigde Naties tegen corruptie en de Greco;
50. is verheugd over de nieuwe richtlijn inzake corruptiebestrijding, die het rechtskader van de EU actualiseert en versterkt in overeenstemming met het Verdrag van de Verenigde Naties tegen corruptie; is met name ingenomen met de harmonisatie van de definitie van kerncorruptiedelicten op EU-niveau, waaronder omkoping in de publieke en particuliere sector, wederrechtelijke toe-eigening, ongeoorloofde beïnvloeding, belemmering van de rechtsgang, illegale verrijking, verberging en ernstig misbruik van een openbaar ambt; herinnert eraan dat het misdrijf ambtsmisbruik en andere vergelijkbare misdrijven binnen het toepassingsgebied van de richtlijn vallen, integrerend deel uitmaken van het regelgevingskader voor corruptiebestrijding en transparantie en in strijd zijn met internationale verdragen inzake corruptiebestrijding; is ingenomen met de verscherping van de strafrechtelijke sancties voor zowel natuurlijke als rechtspersonen, waaronder gevangenisstraffen van ten minste drie tot vijf jaar, ontzetting uit ambten en uitsluiting van de toegang tot overheidsmiddelen, alsook geldboeten voor bedrijven op basis van hun omzet; neemt kennis van de aangescherpte regels inzake rechtsmacht, waardoor lidstaten vervolging kunnen instellen voor bepaalde in het buitenland gepleegde strafbare feiten; is ingenomen met het versterkte preventieve kader, met inbegrip van de verplichting om gespecialiseerde instanties voor corruptiebestrijding of organisatorische eenheden in te stellen, regelmatig risicobeoordelingen te verrichten en klokkenluiders en meewerkende personen te beschermen; benadrukt dat in de richtlijn inzake

corruptiebestrijding wordt benadrukt dat, met volledige inachtneming van alle relevante regels in de nationale grondwetten, grondwettelijke beginselen en wetten, het onterecht afschermen van personen, met name houders van een openbaar ambt, van de verantwoordelijkheid voor corruptiemisdrijven het vertrouwen van het publiek kan ondermijnen op een wijze die onverenigbaar is met de doelstellingen van deze richtlijn; benadrukt voorts dat de lidstaten moeten beschikken over een systeem voor de registratie, productie en verstrekking van geanonimiseerde statistische gegevens over het aantal gratieverleningen in verband met veroordelingen op grond van de artikelen 7, 8, 9 en 10 van de richtlijn; dringt er bij alle lidstaten op aan de richtlijn inzake corruptiebestrijding snel en volledig uit te voeren;

51. wijst erop dat de rechtsstaat vereist dat overheidsfunctionarissen, in zowel de EU-instellingen als de lidstaten, transparant en in het algemeen belang handelen, zonder machtsmisbruik of willekeurige besluitvorming; verzoekt de lidstaten, kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten een cultuur van integriteit te bevorderen middels regelmatige opleidingen inzake corruptiebestrijding voor overheidsfunctionarissen, rechtshandhavers en de rechterlijke macht, en door het maatschappelijk middenveld actief te betrekken;
52. onderstreept dat vrijheid van informatie en toegang tot informatie van algemeen belang een grondrecht is en een essentieel onderdeel van transparantie, democratische verantwoordingsplicht en corruptiebestrijding; merkt op dat het verslag van de Commissie over de rechtsstaat stelselmatig aandacht besteedt aan dit onderwerp, met inbegrip van ongerechtvaardigde beperkingen, vertragingen of belemmeringen voor de toegang tot openbare informatie; verzoekt de lidstaten tijdig doeltreffende en niet-discriminerende toegang te bieden tot informatie van overheidsinstanties en af te zien van wetgevings- of administratieve maatregelen die de transparantie beperken of het publieke toezicht belemmeren, wanneer zij onverenigbaar zijn met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie;
53. is bezorgd over het feit dat als gevolg van recente hervormingen van het strafrecht, waarbij de sancties en de verjaringstermijnen voor corruptiemisdrijven zijn versoepeld, honderden corruptiezaken zijn stopgezet, waaronder zaken met betrekking tot ernstige misdrijven, waardoor afbreuk is gedaan aan de afschrikkende werking, een klimaat van straffeloosheid is ontstaan en het vertrouwen in de openbare instellingen is uitgehold;
54. merkt op dat in Hongarije de sterke invloed van de uitvoerende macht op openbaar aanklagers, in combinatie met wetshervormingen op grond waarvan corruptiezaken kunnen worden geseponeerd of straffen kunnen worden afgezwakt, een weerspiegeling is van de systematische achteruitgang die eerder door het Parlement is vastgesteld in het kader van de procedure van artikel 7 VEU;
55. dringt er bij de lidstaten, kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten op aan te zorgen voor snelle, grondige en onpartijdige onderzoeken naar corruptiegevallen, met bijzondere prioriteit voor gevallen waarbij hoge overheidsfunctionarissen betrokken zijn, teneinde de rechtsstaat te waarborgen, het vertrouwen van het publiek te bewaren en ervoor te zorgen dat op alle bestuursniveaus verantwoording wordt afgelegd; verzoekt de lidstaten voorts dergelijke zaken binnen een redelijke termijn op te volgen om het gevoel van straffeloosheid onder de burgers niet aan te wakkeren;

56. roept de lidstaten op hun wettelijke bepalingen inzake de strafrechtelijke aansprakelijkheid van hoge ambtenaren, zoals bepaald in de richtlijn inzake corruptiebestrijding, aan te passen en de juridische en procedurele belemmeringen weg te nemen die de gerechtelijke autoriteiten ervan weerhouden relevante zaken snel te onderzoeken;
57. verzoekt de Commissie systematisch verslag uit te brengen over en een onderscheid te maken tussen de geboekte resultaten op het gebied van onderzoeken, inbeschuldigingstellingen en definitieve veroordelingen in corruptiezaken op hoog niveau in elke lidstaat; verzoekt de Commissie voorts om situaties van aanhoudende straffeloosheid aan te merken als structurele zwakke punten met aanzienlijke gevolgen voor de bescherming van de EU-begroting, en om deze bevindingen op te nemen in het hoofdstuk over corruptiebestrijding van het verslag over de rechtsstaat;
58. onderkent de cruciale rol die klokkenluiders spelen bij het aan het licht brengen van corruptie en het bevorderen van transparantie in zowel de publieke als de particuliere sector; benadrukt dat zij doeltreffend moeten worden beschermd tegen represailles en intimidatie; roept op tot verdere versterking van onafhankelijke en autonome instanties voor de bescherming van klokkenluiders en tot de integratie ervan in bredere nationale corruptiebestrijdingskaders; dringt er bij de lidstaten en kandidaat-lidstaten op aan klokkenluiders en journalisten die melding maken van corruptie of wanbeheer van EU-middelen te beschermen en de bescherming ervan verder te versterken door te zorgen voor vertrouwelijke meldingskanalen, doeltreffende rechtsmiddelen tegen represailles en de bescherming van onderzoeksjournalistiek en de vrijheid van meningsuiting; dringt aan op de invoering van specifieke verzwarende omstandigheden in het strafrecht voor strafbare feiten die tegen journalisten zijn gepleegd wanneer dergelijke daden zijn ingegeven door of verband houden met hun beroepsactiviteiten;

Bescherming van journalisten, en de pluriformiteit en vrijheid van de media

59. merkt op dat de moord op onderzoeksjournalisten een directe aanval is op de rechtsstaat, omdat dit niet alleen het vermogen van burgers en instellingen ondermijnt om machthebbers ter verantwoording te roepen, maar ook een van de meest extreme vormen van censuur is, die een directe bedreiging vormt voor de vrijheid van meningsuiting en de werking van democratische instellingen; benadrukt dat bedreigingen, pesterijen en campagnes tegen journalisten, ook als deze politiek gemotiveerd zijn, een afschrikkend effect hebben op onderzoeksjournalistiek en moeten leiden tot snelle, grondige, onafhankelijke en doeltreffende onderzoeken;
60. veroordeelt ten eerste de surveillance van journalisten, met name door middel van spyware, met inbegrip van de zaak-Paragon Graphite, alsmede het gericht aanvallen van journalisten en actoren van maatschappelijke organisaties in verschillende lidstaten, hetgeen een inbreuk vormt op de vrijheid van meningsuiting en de mediavrijheid, en de beginselen van de democratie ondermijnt; beklemtoont het belang van de bescherming van journalisten en de vertrouwelijkheid van hun communicatie tegen elke vorm van onwettige of willekeurige surveillance; is ingenomen met de inspanningen om de waarborgen tegen dergelijke praktijken te versterken; benadrukt dat de bestaande waarborgen moeten worden versterkt, met inbegrip van rechterlijke toetsing, beoordeling van de noodzaak en evenredigheid en doeltreffende verhaalmechanismen,

alsook de handhaving van de EU-wetgeving;

61. blijft bezorgd over de beperkte follow-up die de Commissie geeft aan de aanbevelingen van de parlementaire enquêtecommissie over het gebruik van Pegasus en soortgelijke spyware, is van mening dat de volledige en tijdige uitvoering ervan de EU veel beter in staat zou stellen om misbruik te voorkomen en de grondrechten hoog te houden; verzoekt de Commissie regelmatig aan het Parlement, en met name aan zijn Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken (LIBE), verslag uit te brengen over de stand van zaken wat betreft de uitvoering van die aanbevelingen; roept de Commissie op om in haar toekomstige verslag over de rechtsstaat het gebruik van spyware tegen journalisten aan de orde te stellen, aangezien dit rechtstreekse gevolgen heeft voor de mediavrijheid, de pluriformiteit van de media en de veiligheid van journalisten; erkent dat bepaalde lidstaten naar aanleiding van op EU-niveau geuite bezorgdheid hervormingen hebben doorgevoerd om het toezicht, de transparantie en de verantwoordingsplicht bij het gebruik van surveillancetechnologieën te verbeteren;
62. neemt met bezorgdheid kennis van het gebruik van steeds extremere binnendringsoftware, waaronder AI-gebaseerde instrumenten, met name wanneer de toepassing daarvan een onevenredige inbreuk kan vormen op grondrechten, zoals de privacy, de vrijheid van vergadering of de mediavrijheid; benadrukt dat AI-gebaseerde surveillancetechnologieën, met inbegrip van biometrische systemen zoals gezichtsherkenning, een groot risico inhouden voor de eerbiediging van de grondrechten, en dat deze, wanneer ze worden gebruikt, onderworpen moeten zijn aan voorafgaande rechterlijke toestemming en transparant toezicht; verzoekt de Commissie na te gaan of nationale praktijken waarbij sprake is van biometrische surveillance of grootschalige gegevensverzameling, systeemrisico's vormen voor de rechtsstaat;
63. is ernstig bezorgd over de steeds beter gedocumenteerde beschuldigingen van onwettige surveillance en spionage, waarbij EU-instellingen het doelwit zijn; benadrukt dat dergelijke praktijken, indien bevestigd, een ernstige bedreiging zouden vormen voor de rechtsstaat, de scheiding der machten, het democratisch toezicht en de integriteit van de besluitvormingsprocessen van de EU;
64. herinnert eraan dat het gebruik van spyware, gezien de zeer indringende aard ervan, een ernstige inbreuk vormt op de grondrechten, het wederzijdse vertrouwen tussen de lidstaten ondermijnt en de werking van de interne markt en het EU-beleid kan verstoren; roept op tot volledige transparantie, doeltreffend en onafhankelijk toezicht op dergelijke praktijken en concrete corrigerende maatregelen, ook op EU-niveau, om ervoor te zorgen dat er verantwoording wordt afgelegd; herhaalt dat surveillance moet worden uitgevoerd in overeenstemming met de wet, een legitiem doel moet dienen en strikt noodzakelijk en evenredig moet zijn, en onderworpen moet zijn aan robuuste waarborgen; onderstreept dat elk misbruik van surveillance-instrumenten dat na een behoorlijke procedure wordt vastgesteld, tastbare gevolgen moet hebben in het kader van de juridische en begrotingsinstrumenten van de EU;
65. blijft ernstig bezorgd over het feit dat media-eigendom, of dit nu publiek of particulier is, in veel lidstaten, kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten sterk geconcentreerd blijft, hetgeen een risico vormt voor de diversiteit van informatie en standpunten; is bezorgd over de toenemende politieke inmenging in het bestuur, het

beheer en de personeelsbezetting van publieke omroepen, waardoor hun onafhankelijkheid wordt ondermijnd; benadrukt het democratische belang van onafhankelijke en goed gefinancierde publieke omroepen; verzoekt de lidstaten, kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten wetgevingskaders goed te keuren om horizontale concentratie te voorkomen, transparantie van eigendom en beheer te waarborgen, onder meer via openbare eigendomsregisters, te zorgen voor een transparante toewijzing van overheidsmiddelen en onafhankelijke toezichts- en nalevingsmechanismen op te richten om de redactionele en journalistieke onafhankelijkheid en de rol van de media als publieke waakhond te beschermen;

66. veroordeelt elke ongepaste politieke inmenging in het beheer van publieke media en neemt met bezorgdheid kennis van structurele hervormingen in bepaalde lidstaten die de politieke invloed op benoemings- en ontslagprocedures vergroten, evenals het gebruik van door de staat gecontroleerde reclame, politiek beïnvloede regelgevende instanties en consolidatie van media in regeringsgezinde conglomeraten, die samen de pluriformiteit van de media uithollen en de toegang tot onafhankelijke informatie beperken; roept de lidstaten op te zorgen voor transparante, open, doeltreffende en niet-discriminerende benoemingsprocedures voor bestuursorganen, op basis van vooraf vastgestelde objectieve en evenredige criteria, overeenkomstig artikel 5 van de Europese verordening mediavrijheid, en dringt er bij de Commissie op aan nauwlettend toe te zien op nationale hervormingen die de pluriformiteit van de media en de onafhankelijkheid van publieke omroepen kunnen ondermijnen; benadrukt dat onafhankelijke en betrouwbare media, met inbegrip van publieke omroepen die vrij zijn van politieke controle, onontbeerlijk zijn voor democratische verantwoordingsplicht, aangezien zij burgers in staat stellen de machthebbers kritisch te volgen en corruptie en ambtsmisbruik op te sporen;
67. herinnert eraan dat onlineplatforms zoals Instagram, TikTok en X belangrijke nieuwsbronnen zijn, met name onder een jong publiek; is bezorgd dat aanbevelingssystemen polariserende inhoud kunnen versterken en echokamers van informatie kunnen creëren, wat ernstige risico's met zich meebrengt voor het democratisch debat en de pluriformiteit van de media; verzoekt de Commissie te zorgen voor doeltreffende handhaving van de digitaledienstenverordening⁶⁶, met name wat betreft de verplichtingen van platforms om systeemrisico's voor de pluriformiteit van de media en het maatschappelijk debat te beperken;
68. verwelkomt initiatieven ter bevordering van vrije, onafhankelijke en pluralistische media, zoals de Europese verordening mediavrijheid; betreurt echter dat de Europese verordening mediavrijheid in de meeste lidstaten nog verre van doeltreffend wordt uitgevoerd; roept de lidstaten op om onmiddellijk hun verplichtingen na te komen om te zorgen voor een snelle en volledige uitvoering van de richtlijn, met inbegrip van transparantie bij de toewijzing van overheidsreclame online en offline, en de waarborging van pluriformiteit van de media en redactionele onafhankelijkheid; verzoekt de Commissie de lidstaten te ondersteunen bij de omzetting van de Europese verordening mediavrijheid in nationale wetgeving, toe te zien op de uitvoering ervan en inbreukprocedures te overwegen wanneer de verplichtingen niet worden nagekomen;

⁶⁶ Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaledienstenverordening) (PB L 277 van 27.10.2022, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>).

verzoekt de Commissie de lidstaten actief bij te staan bij de toepassing van de Europese verordening mediavrijheid, onder meer door waar nodig interpretatieve richtsnoeren uit te vaardigen, en de doeltreffende handhaving ervan nauwlettend te monitoren, met name in lidstaten waar onafhankelijke bronnen hun bezorgdheid hebben geuit over de mediavrijheid; benadrukt dat, gezien de rechtstreekse toepasselijkheid van de verordening, journalisten en belanghebbenden zich er al op kunnen beroepen voor nationale en EU-rechtbanken;

69. verzoekt de lidstaten en kandidaat-lidstaten de bescherming van journalisten en andere mediaprofessionals in de EU te waarborgen overeenkomstig de aanbevelingen van de Commissie 2021/1534⁶⁷ en 2022/758⁶⁸; onderstreept dat de bescherming van journalisten niet alleen doeltreffende fysieke veiligheidsmaatregelen moet omvatten, maar ook waarborgen tegen onlinebedreigingen, pesterijen en digitale aanvallen, evenals toegang tot informatie zonder onnodige belemmeringen;
70. veroordeelt haatzaaiende uitlatingen, zowel online als offline, waaronder in de mainstreammedia, op sociale media en in openbare ruimten, aangezien dit een ernstige bedreiging vormt voor de democratie en de rechtsstaat; roept op tot strengere handhaving van de mediaregelgeving om een divers en inclusief medialandschap te waarborgen; onderstreept dat prominenten het goede voorbeeld moeten geven bij het waarborgen van een respectvol debat; herinnert eraan dat de vrijheid van meningsuiting een grondrecht is en niet mag worden beperkt waar dit niet gerechtvaardigd is; benadrukt dat vrijheid van meningsuiting niet mag worden gebruikt om haatzaaiende uitlatingen of haatmisdrijven te rechtvaardigen; roept de lidstaten op om wetgeving die niet in overeenstemming is met de Europese en internationale normen inzake vrijheid van meningsuiting en publiek debat, in te trekken of te wijzigen;
71. herinnert eraan dat de vrijheid van meningsuiting een hoeksteen vormt van democratische samenlevingen en een essentieel onderdeel is van de rechtsstaat; stelt met bezorgdheid vast dat er in toenemende mate administratieve en strafrechtelijke maatregelen worden genomen tegen wetenschappers, journalisten en mensenrechtenverdedigers;
72. verzoekt de lidstaten om de anti-SLAPP-richtlijn⁶⁹ volledig en tijdig uit te voeren; evenals Aanbeveling (EU) 2022/758 van de Commissie; dringt er bij de lidstaten op aan verder te gaan dan de minimale omzetting en uitgebreide nationale anti-SLAPP-maatregelen te nemen om journalisten en andere doelwitten te beschermen tegen intimidatie, laster of beperkingen van de uitoefening van hun beroep;

⁶⁷ Aanbeveling (EU) 2021/1534 van de Commissie van 16 september 2021 over het waarborgen van de bescherming, de veiligheid en de weerbaarheid van journalisten en andere mediaprofessionals in de Europese Unie (PB L 331 van 20.9.2021, blz. 8, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1534/oj>).

⁶⁸ Aanbeveling (EU) 2022/758 van de Commissie van 27 april 2022 over de wijze waarop journalisten en mensenrechtenverdedigers die betrokken zijn bij publieke participatie kunnen worden beschermd tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures (“strategische rechtszaken tegen publieke participatie”) (PB L 138 van 17.5.2022, blz. 30, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2022/758/oj>).

⁶⁹ Richtlijn (EU) 2024/1069 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 betreffende bescherming van bij publieke participatie betrokken personen tegen kennelijk ongegronde vorderingen of misbruik van procesrecht (“strategische rechtszaken tegen publieke participatie”) (PB L, 2024/1069, 16.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj>).

73. beveelt de lidstaten aan om bij de omzetting van de richtlijn de toepassing ervan uit te breiden tot nationale zaken, aangezien de meeste SLAPP's op nationaal niveau plaatsvinden; moedigt de goedkeuring aan van mechanismen voor vroegtijdig ontslag, doeltreffende regels voor de verschuiving van kosten, afschrikkende sancties tegen onrechtmatige procesvoerders en krachtige steunmaatregelen voor getroffen journalisten en andere doelwitten;
74. verzoekt de Commissie dringend voorstellen of aanvullende instrumenten te overwegen om SLAPP's aan te pakken die niet onder het huidige EU-kader vallen, en amendementen te onderzoeken om het toepassingsgebied van de richtlijn uit te breiden tot andere dan grensoverschrijdende zaken, zodat in de hele EU een hoog en uniform beschermingsniveau wordt gewaarborgd;
75. verzoekt de Commissie te beoordelen of EU-sancties ter bestrijding van desinformatie voldoen aan de evenredigheidsvereiste van het EU-recht en aan artikel 11 van het Handvest, met volledige erkenning van de legitieme doelstelling van het aannemen van beleid om desinformatie en informatiemanipulatie aan te pakken; is van mening dat het recht om te worden gehoord en passende wettelijke waarborgen moeten worden gegarandeerd voordat dergelijke maatregelen door de Raad worden toegepast, vooral wanneer de rechten van EU-burgers, met name journalisten, dreigen te worden ondermijnd;
76. moedigt de lidstaten aan ervoor te zorgen dat minderheden op doeltreffende wijze kunnen deelnemen aan en toegang hebben tot de media en ervoor te zorgen dat audiovisuele mediadiensten niet aanzetten tot geweld of haat tegen minderheden;
77. verzoekt de lidstaten kaders vast te stellen waarmee de vrijheid van mensen wordt gewaarborgd om informatie te zoeken, te ontvangen en te verstrekken, en ervoor te zorgen dat de nationale coördinatoren krachtens de digitaledienstenverordening hun rol bij het faciliteren van informatie-uitwisseling en samenwerking op EU-niveau ten volle kunnen vervullen; onderstreept het belang van een tijdige en doeltreffende uitvoering van de digitaledienstenverordening om een veilige, transparante en verantwoordelijke onlineomgeving te waarborgen; roept de lidstaten op ervoor te zorgen dat bij de omzetting van Richtlijn (EU) 2016/343 betreffende het vermoeden van onschuld de vrijheid van meningsuiting en van informatie, zoals gewaarborgd door artikel 10 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en artikel 11 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, volledig wordt geëerbiedigd en geen beperkingen worden ingevoerd op de verslaggeving over zaken van openbaar belang;
78. herinnert aan het belang van monitoring van grote onlineplatforms en handhaving van de digitaledienstenverordening, met inbegrip van onderzoeken naar algoritmische manipulatie, versterking van haatzaaiende uitlatingen, politieke propaganda of gebrek aan toezicht; benadrukt het belang van transparantie in de algoritmen van platforms, van onafhankelijke audits en van factcheckingmechanismen om desinformatie te bestrijden, en onderstreept dat deze maatregelen moeten worden aangevuld met gegarandeerde toegang tot informatie en de bevordering van mediawijsheid onder alle burgers;
79. benadrukt dat grootschalige desinformatie en informatiemanipulatie, in toenemende

mate versterkt door geavanceerde AI-systemen, ernstige risico's vormen voor de rechtsstaat en democratische processen; verzoekt de Commissie en de lidstaten de digitaledienstenverordening en de AI-verordening⁷⁰ volledig uit te voeren om te zorgen voor transparantie, verantwoordingsplicht en doeltreffende beperking van door AI veroorzaakte systeemrisico's voor de rechtsstaat, met name in het kader van verkiezingen;

Ruimte voor het maatschappelijk middenveld

80. benadrukt de cruciale functie die een sterk en onbelemmerd maatschappelijk middenveld, waaronder basis- en maatschappelijke organisaties, vakbonden, actiegroepen, mensenrechtenverdedigers en niet-gouvernementele organisaties (ngo's), evenals onafhankelijke instanties en ombudspersonen, hebben bij het bevorderen en bewaken van de democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en de grondrechten en bij het toezien op de verantwoordingsplicht voor zowel overheden als private actoren door middel van hun waakhondfunctie; herinnert eraan dat de Commissie in dit verband erkent dat er in sommige lidstaten nog steeds belemmeringen bestaan voor het scheppen van een omgeving die bevorderlijk is voor het werk van actoren uit het maatschappelijk middenveld, en dat er behoefte is aan aanvullende maatregelen voor hen, zoals specifieke mechanismen voor opleiding, bewustmaking en bescherming; dringt er bij de Commissie op aan zich meer in te spannen om al deze actoren beter te beschermen en de nodige voorwaarden te scheppen voor een doeltreffende uitoefening van hun activiteiten; wijst op de noodzaak van een veilige, ondersteunende en stimulerende omgeving in dit verband; moedigt burgerparticipatie in democratische processen aan;
81. erkent de rol van het maatschappelijk middenveld en niet-gouvernementele organisaties bij de bescherming van minderheden en de bestrijding van discriminatie, en roept op tot eerlijke en billijke toegang tot steun;
82. herhaalt het belang van brede raadpleging bij het opstellen van het verslag over de rechtsstaat; roept de Commissie op voorrang te geven aan bezoeken ter plaatse aan de lidstaten, omdat op die manier de situatie uitvoeriger en in een breder verband kan worden beoordeeld;
83. benadrukt het belang van een levendige civiele ruimte en van het recht op vreedzame vergadering en vrijheid van vereniging in de hele EU, en benadrukt dat deze rechten, die worden beschermd door het internationaal recht en het Handvest, van essentieel belang zijn voor de democratie en de verantwoordingsplicht van regeringen; merkt op dat deze vrijheden in sommige lidstaten verder moeten worden versterkt; roept de lidstaten op om de vrijheid van vergadering voor iedereen te beschermen en te zorgen voor een veilige, stimulerende en rechtszekere omgeving voor de uitoefening ervan, in overeenstemming met het EU-recht en de Europese en internationale mensenrechtennormen; neemt met bezorgdheid kennis van de toenemende beperkingen voor de civiele ruimte in verschillende lidstaten, waaronder buitensporige

⁷⁰ Verordening (EU) 2024/1689 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 300/2008, (EU) nr. 167/2013, (EU) nr. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 en (EU) 2019/2144, en de Richtlijnen 2014/90/EU, (EU) 2016/797 en (EU) 2020/1828 (PB L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>).

administratieve lasten, lastercampagnes en beperkingen van de toegang tot middelen, die een afschrikkend effect hebben en de waakhondfunctie van het maatschappelijk middenveld ondermijnen;

84. spreekt zijn diepe bezorgdheid uit over de herhaalde beperkingen van de vrijheid van vergadering; wijst op de kritiek van de Raad van Europa, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, de Verenigde Naties en maatschappelijke organisaties op bepaalde wetten, waaronder relevante wetgeving op het gebied van veiligheid, die niet voldoen aan de evenredigheidsvereiste, die de wettelijke waarborgen kunnen verzwakken en in strijd kunnen zijn met internationale verplichtingen op het gebied van mensenrechten; roept de lidstaten op geen wetten of praktijken aan te nemen die het recht op vreedzame vergadering preventief beperken, met inbegrip van het opleggen van sancties of straffen aan deelnemers aan vreedzame demonstraties zonder gerechtelijk toezicht; herinnert de lidstaten eraan dat wetten en praktijken met betrekking tot bijeenkomsten en protesten altijd in overeenstemming moeten zijn met de internationale mensenrechtennormen, onder andere door middel van adequate opleidingen op het gebied van mensenrechten en crowd management voor wetshandhavers; moedigt de lidstaten aan passende procedures of mechanismen voor het registreren van identiteitscontroles in te voeren, en roept de lidstaten op gegevens over gewonden en doden tijdens protesten openbaar te maken om de transparantie en verantwoordingsplicht van de rechtshandhavingsinstanties te vergroten;
85. erkent de EU-strategie voor het maatschappelijk middenveld en de maatregelen ter versterking van bescherming, participatie en duurzame financiering, waaronder het platform voor het maatschappelijk middenveld, de kennishub voor de civiele ruimte en verdere beschermingsinstrumenten;
86. roept de lidstaten en de Commissie op om de wet- en regelgeving voor het maatschappelijk middenveld te blijven verbeteren en er tegelijkertijd voor te zorgen dat alle beperkingen op de financiering en activiteiten van verenigingen duidelijk gerechtvaardigd en evenredig zijn, legitieme doelen van algemeen belang nastreven en volledig in overeenstemming zijn met de EU-wetgeving en de Europese en internationale mensenrechtennormen, waaronder het EVRM;
87. uit zijn diepe bezorgdheid over de inkrimping van de civiele ruimte en de toenemende vervolging van maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers in de EU, met name organisaties die zich bezighouden met racismebestrijding, klimaatrechtvaardigheid, lhbtq+-rechten, vrouwenrechten, migratie, met inbegrip van humanitaire hulpverlening en hulp aan mensen in nood op zee, en corruptiebestrijding; dringt er bij de Commissie op aan om de situatie van deze organisaties systematisch te monitoren in haar verslagen over de rechtsstaat, aangezien een krimpende civiele ruimte een structureel probleem voor de rechtsstaat vormt; verzoekt de lidstaten voor doeltreffende bescherming van mensenrechtenverdedigers te zorgen, waaronder mechanismen om snel te reageren op bedreigingen;
88. geeft uiting aan zijn bezorgdheid over grondwetswijzigingen die de rechtszekerheid en het primaat van de EU-wetgeving ondermijnen;
89. veroordeelt het buitensporige en routinematige gebruik van versnelde

wetgevingsprocedures in Hongarije, waarbij een aanzienlijk deel van de wetten zonder deugdelijke raadpleging wordt aangenomen, wat afbreuk doet aan de beginselen van betere wetgeving, transparantie, inclusie en democratisch toezicht;

90. moedigt de lidstaten aan te zorgen voor een evenwichtig kader dat verantwoordingsplicht en transparantie ondersteunt voor alle entiteiten die het overheidsbeleid willen beïnvloeden, terwijl het maatschappelijk middenveld vrij, veilig en doeltreffend kan opereren; is bezorgd over de toenemende juridische en financiële beperkingen, lastercampagnes en criminalisering van maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers, waaronder de onterechte criminalisering van activiteiten van het maatschappelijk middenveld; roept de lidstaten op zich te onthouden van onevenredige beperkingen van de vrijheid van vergadering en vereniging; herhaalt hoe belangrijk het is dat de anti-SLAPP-richtlijn en Aanbeveling (EU) 2022/758 van de Commissie volledig worden uitgevoerd om maatschappelijke organisaties te beschermen; wijst erop dat de rapportagevereisten voor ngo's niet verder mogen gaan dan wat strikt noodzakelijk is voor, en in verhouding staat tot, het specifieke doel dat men met die maatregelen voor ogen heeft;
91. benadrukt dat transparantie en verantwoordingsplicht bij het gebruik van EU-middelen kernelementen van de rechtsstaat zijn; benadrukt dat verslagleggingsverplichtingen en transparantie de bedoeling hebben te waarborgen dat EU-middelen goed worden besteed, waarbij voorkomen moet worden dat organisaties onnodige lasten krijgen opgelegd; is van mening dat de huidige EU-wetgeving inzake controle, zorgvuldigheid en transparantie een stevige basis vormt, en onderstreept dat de EU bereid moet blijven het kader te herzien en te versterken als er tekortkomingen worden vastgesteld; roept de lidstaten en de Commissie op te zorgen voor de toewijzing van toereikende en duurzame financiële middelen voor maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers, overeenkomstig duidelijke subsidiabiliteitscriteria en toezichtmechanismen die volledig in overeenstemming zijn met de bestaande regels inzake transparantie, verantwoordingsplicht en uitgaven, met name in de context van een krimpende civiele ruimte en toenemende administratieve lasten; is in dit verband van mening dat de Commissie en de lidstaten toereikende en consistente financiering moeten bieden, afgestemd op de doelstellingen, aan actoren die zich inzetten voor de bevordering van de grondrechten, de democratie en de rechtsstaat, en onderstreept dat de toegang tot EU-financiering eerlijk, transparant en niet-discriminerend moet zijn; herinnert eraan dat financieringsbesluiten gebaseerd moeten zijn op objectieve, transparante en niet-discriminerende criteria, in overeenstemming met de Verdragen en het Financieel Reglement, en een goed financieel beheer en de bescherming van de financiële belangen van de EU moeten waarborgen;
92. benadrukt het feit dat academische vrijheid belangrijk is en een integraal aspect van de rechtsstaat vormt, en dringt er bij de lidstaten op aan universiteiten te beschermen tegen ongepaste politieke inmenging of controle van academische governance en institutionele autonomie te waarborgen; moedigt de lidstaten ertoe aan een rechtsstaatcultuur te stimuleren, door middel van bewustmakingscampagnes, voorlichtingsinitiatieven en acties ter bevordering van democratische waarden en beginselen;

Grondrechten, gelijkheid en non-discriminatie

93. benadrukt dat de bescherming en de bevordering van de grondrechten een essentiële pijler van de rechtsstaat en een kernverplichting voor alle lidstaten vormen krachtens artikel 2 VEU; onderstreept dat deze rechten voor eenieder op gelijke wijze zonder discriminatie moeten worden gewaarborgd door middel van transparante wetgevingsprocessen, doeltreffende rechtsmiddelen en mechanismen voor onafhankelijk toezicht; benadrukt dat de rechtsstaat en de grondrechten elkaar versterken en dat schendingen van de rechtsstaat rechtstreeks de uitoefening van de grondrechten ondermijnen;
94. benadrukt dat elke beperking van de grondrechten en de fundamentele vrijheden moet voldoen aan artikel 52, lid 1, van het Handvest en veroordeelt wetgevingspraktijken die al te complexe regels opleveren, leiden tot rechtsonzekerheid of onbegrijpelijk zijn voor de burgers;
95. onderstreept dat de rechtskaders van de lidstaten gelijkheid voor de wet en het recht om niet te worden gediscrimineerd moeten waarborgen, ook in gerechtelijke procedures; verzoekt de Commissie krachtadig op te treden in het geval van niet-naleving; benadrukt dat alle maatregelen die van invloed zijn op het vrije verkeer van personen, verblijfsrechten of gezinshereniging, in overeenstemming moeten zijn met de toepasselijke EU-wetgeving en het Handvest, met inbegrip van het in artikel 21 daarvan vastgelegde beginsel van non-discriminatie;
96. brengt in herinnering dat doeltreffende toegang tot sociale bescherming, een toereikend minimuminkomen en niet-discriminerende openbare diensten van cruciaal belang zijn voor de gelijke uitoefening van rechten; verzoekt de Commissie na te gaan hoe sociale uitsluiting, extreme armoede en gebrek aan huisvesting de daadwerkelijke toegang tot de rechter en de praktische uitoefening van rechten belemmeren;
97. verwelkomt de strategie voor gelijkheid van lhbtq'ers 2026-2030 als een belangrijk kader voor de bevordering van gelijkheid en non-discriminatie in de hele EU, met name door een betere uitvoering van de EU-wetgeving inzake gelijkheid, bescherming en veiligheid van lhbtq+-personen en -activisten, versterking van de mechanismen voor monitoring en verantwoordingsplicht, bewustmaking en opleiding van belangrijke professionals; dringt er bij de Commissie op aan een voorstel in te dienen voor een bindend EU-verbod op bekeringspraktijken in alle lidstaten;
98. is ernstig bezorgd over de discriminerende maatregelen die in sommige lidstaten zijn ingevoerd onder het mom van de bestrijding van de zogenaamde "lhbtq-propaganda" en "genderideologie"; herinnert aan de conclusie van de advocaat-generaal in zaak C-769/22⁷¹ dat dergelijke wetgeving onverenigbaar is met het EU-recht en het Handvest wanneer zij niet objectief, wetenschappelijk en evenredig gerechtvaardigd is; onderstreept dat deze maatregelen stigmatisering in de hand werken, indruisen tegen het verbod op discriminatie, de vrijheid van meningsuiting en van informatie, en het privé- en gezinsleven en de menselijke waardigheid schenden, en niet kunnen worden gerechtvaardigd door de door de lidstaat aangevoerde redenen; benadrukt dat de systematische discriminatie van lhbtq+-personen op gespannen voet staat met de in artikel 2 VEU verankerde waarden en de rechtsorde van de EU als geheel aantast; wijst erop dat de Commissie snel en daadkrachtig moet optreden wanneer lidstaten het EU-

⁷¹ Conclusie van advocaat-generaal Ácapeta van 5 juni 2025, ECLI:EU:C:2025:408.

recht, met name het Handvest van de grondrechten, overtreden, onder meer via versnelde inbreukprocedures en voorlopige maatregelen; veroordeelt discriminerende grondwets hervormingen die van invloed zijn op gendergelijkheid en lhbtq+-rechten;

99. betreurt het gebrek aan vooruitgang in het beleid inzake gelijkheid en non-discriminatie in sommige lidstaten en de hardnekkige hiaten in de uitvoering van bestaande EU-antidiscriminatie wetgeving; benadrukt dat intersectionele discriminatie van personen die tot meerdere kwetsbare groepen behoren een probleem blijft in verschillende lidstaten, met verschillende niveaus van wettelijke erkenning en bescherming, en onvoldoende wordt aangepakt in de huidige EU-kaders voor gelijkheid en non-discriminatie; dringt er bij de Raad op aan onverwijld overeenstemming te bereiken over de horizontale antidiscriminatie richtlijn; roept op tot aanhoudende EU-maatregelen ter bestrijding van discriminatie van en haatmisdrijven tegen lhbtq+-personen, vrouwen, minderjarigen, personen met een handicap, ouderen, migranten en personen die tot minderheden behoren, om ervoor te zorgen dat slachtoffers daadwerkelijk toegang hebben tot de rechter en rechtsmiddelen;
100. verzoekt alle lidstaten de lhbtq+-rechten te beschermen in volledige overeenstemming met het EU-recht, het Handvest en de relevante jurisprudentie van het HvJ-EU en het EHRM; herinnert eraan dat er in verschillende lidstaten nog steeds juridische belemmeringen bestaan voor de erkenning van homoseksuele partnerrelaties of grensoverschrijdend ouderschap, waarmee de beginselen van vrij verkeer en non-discriminatie worden geschonden; verzoekt de Commissie nauwlettend toe te zien op de naleving door de lidstaten van de jurisprudentie van het HvJ-EU, met name de arresten in de zaken C-673/16⁷² en C-713/23⁷³, en indien nodig inbreukprocedures in te leiden; is ingenomen met het voorstel van de Commissie over de erkenning van ouderschap en roept de Raad op om het snel goed te keuren, in het belang van het kind en met het oog op rechtszekerheid in de hele EU;
101. roept alle lidstaten op om de wettelijke erkenning van partnerschappen tussen twee personen van hetzelfde geslacht in te voeren, in overeenstemming met de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens;
102. benadrukt dat het ontbreken van toegankelijke wettelijke gendererkenning procedures in strijd is met de grondrechten; roept alle lidstaten op om de wettelijke erkenning van genderidentiteit op basis van zelfbeschikking te waarborgen, te zorgen voor wederzijdse erkenning over de grenzen heen en persoonsgegevens te beschermen, in overeenstemming met de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens;
103. uit zijn bezorgdheid over de toename van alle vormen van religieuze haat, racisme, vreemdelingenhaat en andere vormen van discriminatie in de EU; verzoekt de lidstaten alle minderheden gelijke wettelijke bescherming te bieden;
104. spreekt zijn diepe bezorgdheid uit over de toename van antisemitisme in de EU en

⁷² Arrest van het Hof (Grote kamer) van 5 juni 2018, Relu Adrian Coman e.a. tegen Inspectoratul General pentru Imigrări en Ministerul Afacerilor Interne, ECLI:EU:C:2018:385.

⁷³ Arrest van het Hof (Grote kamer) van 25 november 2025, Jakub Cupriak-Trojan en Mateusz Trojan tegen Wojewoda Mazowiecki, ECLI:EU:C:2025:917.

merkt op dat veel joodse mensen aangeven zowel online als offline antisemitische vijandigheid te ervaren, hetgeen hun dagelijks leven en gevoel van veiligheid aantast; roept de lidstaten op doeltreffende maatregelen te nemen om antisemitische daden en retoriek aan te pakken en te voorkomen;

105. geeft uiting aan zijn diepe bezorgdheid over de toenemende islamofobie en moslimhaat in de EU, en merkt op dat veel moslims in hun dagelijks leven te maken hebben met racisme, haatmisdrijven, pesterijen en discriminerende praktijken; roept de lidstaten op doeltreffende maatregelen te nemen om dergelijke daden en retoriek te voorkomen en aan te pakken;
106. veroordeelt incidenten van haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen, online en offline, die zijn ingegeven door discriminatie; verzoekt de Commissie en de lidstaten doeltreffende maatregelen vast te stellen en uit te voeren om alle vormen van racisme te bestrijden, waarbij het maatschappelijk middenveld volledig wordt betrokken en waaraan relevante belanghebbenden, zoals het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten, een bijdrage leveren; dringt aan op meer preventie, onderzoek, vervolging en slachtofferhulp, met volledige betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld en organen voor de bevordering van gelijke behandeling; wijst op het gebrek aan alomvattende EU-wetgeving en dringt erop aan dat haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven worden opgenomen onder de EU-misdrijven in de zin van artikel 83, lid 1, VWEU, ook wanneer deze zijn gebaseerd op seksuele geaardheid, genderidentiteit of -expressie;
107. is bezorgd over de achterstand bij de bescherming van de rechten van personen die tot minderheden behoren, die steeds vaker over het hoofd worden gezien; roept de lidstaten op ervoor te zorgen dat hun rechtskaders en beleid niet tot discriminatie leiden; herinnert aan het voorstel van het Parlement om de bescherming van de rechten van minderheden op te nemen in het verslag over de rechtsstaat en verzoekt de Commissie EU-maatregelen voor te stellen om de rechten van minderheden en taalrechten te waarborgen, onder meer door toetreding van de EU tot het Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden en het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden;
108. wijst op de wijdverspreide discriminatie waarmee Roma-gemeenschappen te maken hebben, waaronder zigeunerhaat, segregatie op het gebied van huisvesting, onderwijs en toegang tot diensten, en securitiseringspraktijken; dringt aan op gerichte maatregelen, sterkere monitoring- en verantwoordingsmechanismen en zinvolle betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld van de Roma, ook bij het EU-toetredingsproces;
109. roept de Commissie op discriminatie op grond van ras en etnische afkomst, met inbegrip van raciale profilering, aan te pakken in het kader van de beoordeling van de rechtsstaat, onder meer door middel van doeltreffend onderzoek, het verzamelen en publiceren van uitgesplitste gegevens overeenkomstig de normen inzake de grondrechten, en de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld; onderstreept het belang van de aanpak van discriminatie op intersectionele gronden binnen een alomvattend kader van grondrechten;
110. dringt aan op doeltreffende waarborgen om voor een veilige onlineruimte te zorgen en

op het aanpakken van haat, discriminatie en desinformatie; benadrukt de noodzaak van de volledige, op rechten gebaseerde toepassing van de digitaledienstenverordening, de digitalemarktenverordening⁷⁴, de AI-verordening, de anti-SLAPP-richtlijn en de Europese verordening mediavrijheid;

111. benadrukt dat de gebrekkige vooruitgang op weg naar gemeenschapsgerichte diensten voor personen met een handicap aanleiding geeft tot ernstige bezorgdheid over de naleving van de verplichtingen met betrekking tot de grondrechten;
112. herhaalt de verplichting van de lidstaten om het EU- en internationaal recht op het gebied van migratie en asiel te land en ter zee na te leven; verzoekt de Commissie en de lidstaten ervoor te zorgen dat het migratie- en asielbeleid, met inbegrip van het migratie- en asielpact, wordt uitgevoerd met volledige inachtneming van het Handvest, het beginsel van niet-teruggave en het beginsel van gedeelde verantwoordelijkheid, om ervoor te zorgen dat het recht van mensen op asiel en internationale bescherming wordt geëerbiedigd; herhaalt dat praktijken zoals het tegenhouden van asielzoekers en hen onder dwang terugsturen naar het land waar ze vandaan komen zonder een individuele beoordeling uit te voeren, willekeurige detentie en het belemmeren van humanitaire hulp in strijd zijn met het EU- en internationaal recht;
113. roept de lidstaten op het migratie- en asielbeleid uit te voeren in volledige overeenstemming met de Verdragen, het Handvest en de toepasselijke internationale wetgeving; benadrukt dat alle personen op het grondgebied van de EU recht hebben op respect voor hun menselijke waardigheid, niet mogen worden onderworpen aan onmenselijke of vernederende behandelingen en gelijk zijn voor de wet zonder discriminatie op welke grond dan ook, met inbegrip van nationaliteit of migratiestatus;
114. is van mening dat de bevindingen van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten en de jurisprudentie van het HvJ-EU een betrouwbare basis vormen voor de interpretatie van artikel 2 VEU en de reikwijdte van de rechten uit hoofde van het Handvest;
115. is verheugd over het besluit van de Commissie om haar voorstel voor een richtlijn inzake gelijke behandeling⁷⁵ door te zetten en dringt er bij de Raad op aan dit voorstel onverwijld af te ronden en goed te keuren, waarbij wordt opgemerkt dat het van essentieel belang is om de lacunes in de bescherming tegen discriminatie van de EU weg te werken;
116. verzoekt de Commissie en de lidstaten doeltreffend op te treden tegen gendergerelateerd geweld, online en offline, met inbegrip van het toevoegen ervan aan de lijst van EU-misdrijven; dringt aan op een wetgevingsvoorstel van de EU inzake de bestrijding van verkrachting, gedefinieerd als het ontbreken van instemming, de volledige uitvoering van de EU-regels inzake geweld tegen vrouwen en de ratificatie van het Verdrag van

⁷⁴ Verordening (EU) 2022/1925 van het Europees Parlement en de Raad van 14 september 2022 over betwistbare en eerlijke markten in de digitale sector, en tot wijziging van Richtlijnen (EU) 2019/1937 en (EU) 2020/1828 (digitalemarktenverordening) (PB L 265 van 12.10.2022, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj>).

⁷⁵ Voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid (COM(2008) 426 final).

Istanbul door alle lidstaten; uit zijn bezorgdheid over antigenderbewegingen en desinformatie die gendergelijkheid ondermijnen;

117. herhaalt zijn oproep om toegang tot veilige en legale abortus in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie te verankeren; onderstreept dat seksuele en reproductieve gezondheid en rechten integraal deel uitmaken van gelijkheid en de strijd tegen gendergerelateerd geweld;

De rechtsstaat en de EU-begroting

118. is bezorgd over berichten van maatschappelijke organisaties die erop wijzen dat bepaalde schendingen van de rechtsstaat en de grondrechten in verband kunnen worden gebracht met het gebruik van bepaalde EU-middelen in sommige lidstaten; verzoekt de Commissie grondig te onderzoeken of dergelijke schendingen zich voordoen in door de EU gefinancierde programma's of projecten en, indien dergelijke schendingen worden vastgesteld, de relevante randvoorwaarden en mijlpalen van de herstel- en veerkrachtfaciliteit als onvervuld te beschouwen; verzoekt de Commissie voorts om in haar jaarlijkse verslag over de rechtsstaat aanbevelingen op te nemen om deze schendingen aan te pakken en om, wanneer er tekortkomingen blijven bestaan, verdere betalingen op te schorten totdat de vastgestelde tekortkomingen zijn verholpen;
119. verzoekt de Commissie en de lidstaten om de regelingen voor onafhankelijk toezicht op door de EU gefinancierde acties te versterken, onder meer door middel van effectbeoordelingen op juridisch gebied en op het gebied van de grondrechten en onafhankelijke evaluaties met betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld, en tegelijkertijd de daadwerkelijke toegang tot de rechter te waarborgen, om ervoor te zorgen dat de EU-wetgeving en het Handvest worden nageleefd; moedigt de toewijzing van adequate middelen ter ondersteuning van dit toezicht aan;
120. benadrukt dat de bescherming van de rechtsstaat onontbeerlijk is voor het waarborgen van de financiële belangen van de Unie; onderstreept dat onafhankelijke rechtsstelsels, doeltreffende corruptiebestrijdingskaders en transparante administratieve procedures essentieel zijn om ervoor te zorgen dat het beheer, de toewijzing en de besteding van EU-middelen in overeenstemming zijn met de beginselen van deugdelijk financieel beheer; dringt aan op een adequate financiering van organen zoals het EOM en het OLAF, zodat zij in staat zijn strafbare feiten die de financiële belangen van de Unie schaden, doeltreffend te onderzoeken, te vervolgen en voor het gerecht te brengen, gelet op de gevolgen ervan voor de rechtsstaat;
121. benadrukt dat de synergieën tussen de verschillende instrumenten voor de rechtsstaat en hun koppeling aan de EU-begroting moeten worden versterkt, en dat de koppeling tussen de aanbevelingen met betrekking tot de meest hardnekkige schendingen in het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat en de begrotingsinstrumenten moet worden versterkt; betreurt het gebrek aan details in het verslag over de rechtsstaat 2025 over de manier waarop deze link wordt gelegd, met name in de aanbevelingen;
122. benadrukt dat de maatregelen die nodig zijn voor de vrijgave van EU financiering, zoals vastgesteld door middel van de relevante besluiten uit hoofde van de verordening gemeenschappelijke bepalingen, de verordening tot instelling van de herstel- en

veerkrachtfaciliteit⁷⁶ en de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat, op consistente wijze als onderdeel van dezelfde naadloze en coherente toolbox moeten worden beoordeeld en dat er geen betalingen mogen worden verricht zolang er tekortkomingen bestaan; dringt erop aan dat elke achteruitgang ook in aanmerking moet worden genomen en moet worden aangepakt om soortgelijke situaties of verdere achteruitgang in de toekomst te voorkomen; verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat dergelijke beoordelingen strikt onpartijdig zijn, vrij zijn van instrumentalisering en uitsluitend gebaseerd zijn op naleving van de rechtsstaatsnormen; herinnert eraan dat elk voorstel om begrotingsmaatregelen op te heffen gebaseerd moet zijn op degelijke, volledige en actuele informatie, overeenkomstig de conclusie van de advocaat-generaal in zaak C-225/24⁷⁷, waarin wordt onderstreept dat elke voorwaarde voor uitbetaling openbaar moet worden gemaakt om transparantie en verantwoordingsplicht te waarborgen; merkt op dat het jaarlijkse verslag van de Commissie over de rechtsstaat een essentiële feitelijke basis vormt voor de vaststelling van systemische uitdagingen die van invloed kunnen zijn op de correcte uitvoering van de EU-begroting; verzoekt de Commissie duidelijke en gedetailleerde criteria vast te stellen en te publiceren voor de beoordeling van de budgettaire gevolgen van tekortkomingen op het gebied van de rechtsstaat, met inbegrip van onderbrekingen, opschortingen en herprogrammering van EU-middelen, en toe te zien op tijdige en niet-selectieve besluitvorming in alle lidstaten;

123. herhaalt dat het conditionaliteitsmechanisme voor de rechtsstaat integraal deel uitmaakt van het instrumentarium voor financieel bestuur van de Unie; herinnert eraan dat de conditionaliteitsverordening een belangrijk instrument is geweest om de financiële belangen van de EU te beschermen tegen schendingen van de rechtsstaat en dat zij wanneer aan de juridische voorwaarden ervoor is voldaan, moet worden toegepast op de gehele EU-begroting; dringt aan op de consequente, doeltreffende, tijdige en onpartijdige toepassing van de conditionaliteitsverordening, met inbegrip van het proactieve gebruik van artikel 6, lid 4, daarvan waar zulks gerechtvaardigd is, met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel; betreurt de uitlegging van de Commissie dat de conditionaliteitsverordening alleen als uiterste redmiddel mag worden gebruikt;
124. vraagt de Commissie te verduidelijken wat een voldoende rechtstreeks verband is tussen schendingen van de beginselen van de rechtsstaat en de financiële belangen van de EU, en duidelijke, objectieve en voorspelbare criteria vast te stellen voor de beoordeling van de doeltreffendheid van begrotings- en corrigerende maatregelen, zoals door de Europese Rekenkamer is gevraagd; verzoekt de Commissie in haar verslag over de rechtsstaat aan te geven of ernstige risico's of schendingen die in de lidstaten zijn vastgesteld, de toepassing van de conditionaliteitsverordening rechtvaardigen en landenspecifieke aanbevelingen met betrekking tot de meest hardnekkige schendingen in de lidstaten om te zetten in concrete mijlpalen waaraan de lidstaten gevolg moeten geven en die, in voorkomend geval, als bewijs moeten dienen om de toepassing van de conditionaliteitsverordening te rechtvaardigen;
125. dringt er bij de Commissie en de Raad op aan snel en op volledig transparante wijze op

⁷⁶ Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

⁷⁷ Conclusie van advocaat-generaal Ćapeta van 12 februari 2026, zaak C-225/24, Europees Parlement tegen Europese Commissie, ECLI:EU:C:2026:88.

te treden indien er een verband is gelegd tussen schendingen van de beginselen van de rechtsstaat of ernstige risico's daarop en risico's voor de EU-begroting en indien de betrokken lidstaat de situatie niet tijdig, doeltreffend en duurzaam aanpakt;

126. dringt er bij de Commissie op aan om in het kader van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat in het geval van Hongarije verdere maatregelen te nemen met betrekking tot andere schendingen van de rechtsstaat, zoals schendingen die verband houden met de rechterlijke macht; benadrukt dat de verzwakking van het justitiële stelsel en van de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van het openbaar bestuur en ongepaste concentratie van leveranciers in aanbestedingsprocedures systemische risico's voor de rechtsstaat inhouden die een bedreiging vormen voor een goed financieel beheer; benadrukt dat schendingen van regels, manipulatie van of ongepaste bevoordeling bij uitnodigingen tot inschrijving en aanvragen waarbij EU-financiering betrokken is, alsook administratieve intimidatie die in strijd is met de gelijke behandeling van lokale en regionale overheden, ondernemingen of andere eindontvangers of begunstigden, en hun toegang tot EU-middelen, alsmede aanbestedingen, controle-instanties, waarborgen inzake corruptiebestrijding of controlesystemen, een direct risico vormen voor de EU-begroting en een consistente en strikte toepassing van conditionaliteit vereisen;
127. herinnert eraan dat de eindontvangers of begunstigden van EU-financiering die geen overheidsinstanties zijn geen negatieve gevolgen mogen ondervinden van door de nationale autoriteiten veroorzaakte problemen indien er begrotingsmaatregelen worden genomen; verzoekt de Commissie nogmaals om te waarborgen dat eindontvangers en begunstigden van EU-middelen niet verstoken blijven van deze middelen, zoals bepaald in de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat; wijst erop dat de lidstaten waarop maatregelen uit hoofde van de conditionaliteitsverordening van toepassing zijn, de verplichting hebben om alle toezeggingen aan eindontvangers of begunstigden te blijven nakomen; verzoekt de Commissie om manieren te onderzoeken om te waarborgen dat EU-middelen lokale overheden en maatschappelijke organisaties bereiken als de betrokken regering geen inspanningen verricht om de tekortkomingen op het gebied van de rechtsstaat te verhelpen; wijst erop dat een mogelijke oplossing erin bestaat de kredieten die overeenkomen met vrijmakingen in het kader van conditionaliteitsregelingen beschikbaar te stellen voor gebruik in het kader van andere instrumenten of programma's van de EU die onder direct of indirect beheer worden uitgevoerd, met name de instrumenten en programma's die bijdragen tot de ondersteuning van de democratie, het maatschappelijk middenveld, de in artikel 2 VEU verankerde waarden of corruptiebestrijding; onderstreept dat bij een dergelijke nieuwe toewijzing de beginselen van goed financieel beheer en gelijke behandeling volledig in acht moeten worden genomen;
128. benadrukt dat verifieerbare naleving door de lidstaten van zowel de rechtsstaat als het Handvest moet worden beschouwd als een essentiële voorwaarde om EU-middelen te kunnen ontvangen; benadrukt dat de volledige naleving van deze voorwaarden vooraf moet gaan aan de goedkeuring van alle door de EU gefinancierde programma's en projecten die door overheidsinstanties worden ingediend; verzoekt de Commissie elk besluit om betalingen geheel of gedeeltelijk op te schorten, te verminderen of te blokkeren, te baseren op duidelijk omschreven, transparante en voorspelbare beoordelingsmomenten tijdens het gebruik van EU-middelen, in overeenstemming met

het evenredigheidsbeginsel en rekening houdend met de aard, de duur, de ernst en de omvang van de vastgestelde inbreuk; benadrukt dat voortdurende monitoring moet worden aangevuld met ten minste regelmatige en formeel vastgestelde periodieke evaluaties, waaronder een jaarlijkse nalevingsbeoordeling die uitdrukkelijk gekoppeld is aan de bevindingen van de verslagen van de Commissie over de rechtsstaat, teneinde te zorgen voor rechtszekerheid, verantwoordingsplicht en daadwerkelijke verantwoordelijkheid voor corrigerende maatregelen;

129. is verheugd over de suggestie in het voorstel van de Commissie voor het meerjarig financieel kader voor de periode 2028-2034 om bijna de helft van de middelen afhankelijk te maken van de naleving van de rechtsstaat en het Handvest voordat ze worden goedgekeurd, omdat dit de EU beter in staat stelt ervoor te zorgen dat de EU-middelen beleid ondersteunen dat is gebaseerd op de grondrechten en democratische beginselen; merkt op dat het voorstel horizontale voorwaarden behoudt en invoert voor de eerbiediging van de beginselen van de rechtsstaat en het Handvest in relevante programma's; is van mening dat een dergelijke benadering van conditionaliteit tegemoet kan komen aan de bezorgdheid over de bescherming van eindontvangers of begunstigden, met name door het mogelijk te maken dat middelen opnieuw beschikbaar worden gesteld onder direct of indirect beheer, in het bijzonder de instrumenten en programma's die bijdragen aan de ondersteuning van de democratie, het maatschappelijk middenveld, de in artikel 2 VEU verankerde waarden of de corruptiebestrijding, in de eerste plaats in de lidstaat waar de schendingen hebben plaatsgevonden; neemt met zorg nota van de mogelijke overlapping van de onlangs voorgestelde conditionaliteit in het komende meerjarig financieel kader met de bestaande verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat; is echter van mening dat de horizontale voorwaarden alle in artikel 2 VEU verankerde waarden moeten bestrijken en dat de besluitvormingsprocedure identiek moet zijn en moet uitmonden in besluiten van de Commissie; dringt aan op een uniform, coherent en alomvattend kader voor alle EU-programma's, en verzoekt de Commissie te zorgen voor duidelijke, objectieve en transparante criteria voor de toepassing van de conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat, alsook voor doeltreffende coördinatie tussen de verschillende instrumenten;
130. verzoekt dat middelen die zijn opgeschort of bevroren wegens schending van de in artikel 2 VEU verankerde waarden, niet opnieuw ter beschikking worden gesteld aan de betrokken autoriteiten van de lidstaat;
131. merkt op dat de voorgestelde plannen voor nationaal en regionaal partnerschap zouden leiden tot de consolidering van aanzienlijke EU-middelen in één strategisch kader per lidstaat en de uitbetalingen sterker zouden koppelen aan prestaties; verzoekt de Commissie voorts duidelijke, transparante en verifieerbare criteria aan te reiken voor de beoordeling van het bestaan en de doeltreffendheid van de "adequate mechanismen" die vereist zijn voor de goedkeuring van nationale en regionale plannen, als voorwaarde voor de doeltreffende toepassing ervan, teneinde te zorgen voor rechtszekerheid en naleving van de rechtsstaat en het Handvest bij de besteding van EU-middelen;
132. benadrukt dat het voor een doeltreffende bescherming van de EU-begroting ook van belang is dat er solide financiële beheers- en controlesystemen zijn; verzoekt de Commissie in haar jaarlijkse verslagen over de rechtsstaat rekening te houden met

beoordelingen van relevante EU-organen, -instanties en -agentschappen, en van nationale auditautoriteiten, teneinde risico's in verband met de rechtsstaat voor EU-middelen te beoordelen; onderstreept dat de systemische tekortkomingen die door deze toezichtsinstanties zijn vastgesteld, naar behoren tot uiting moeten komen in het gebruik van instrumenten voor begrotingsbescherming door de Commissie;

De rechtsstaat en de dimensie van de eengemaakte markt

133. is ingenomen met het feit dat er in het verslag over de rechtsstaat een dimensie van de eengemaakte markt is opgenomen, wat het verband onderstreept tussen de normen inzake de rechtsstaat en de algemene gezondheid van het economische klimaat in de EU; benadrukt dat deze aanpak helpt bij het opsporen van structurele belemmeringen die van invloed zijn op bedrijven, werknemers en grensoverschrijdende economische activiteit, en bijdraagt aan een voorspelbare, transparante en eerlijke marktomgeving, met als doel ervoor te zorgen dat rechten worden verdedigd, corruptie wordt bestraft en contracten worden gehandhaafd; merkt op dat rechtsonzekerheid, willekeurige administratieve besluitvorming en inconsistente rechtsbescherming de economische voorspelbaarheid ondermijnen en het vermogen van deelnemers aan het economisch verkeer om op de interne markt te opereren aantasten, zoals opgemerkt door de relevante belanghebbenden die zijn geraadpleegd voor het verslag over de rechtsstaat 2025; wijst erop dat een goed functionerend rechtssysteem, een sterk kader voor corruptiebestrijding, pluriformiteit van de media en doeltreffende checks-and-balances onontbeerlijk zijn voor de soepele werking van de eengemaakte markt; onderstreept dat rechtszekerheid, eerlijke en transparante aanbestedingsregels, doeltreffende corruptiebestrijdingsmaatregelen, mediavrijheid, evenwichtige democratische bevoegdheden en sterke arbeids- en sociale bescherming belangrijke motoren zijn voor een duurzaam concurrentievermogen, sociale samenhang en een goed functionerende eengemaakte markt;
134. stelt voor dat de Commissie de dimensie van de eengemaakte markt blijft bevorderen, aangezien deze essentieel is om zowel een goed functionerende interne markt als een veerkrachtig democratisch stelsel te waarborgen, en de betrokkenheid bij belanghebbenden en maatschappelijke organisaties, waaronder vakbonden, justitiële verenigingen, journalistenorganisaties, orden van advocaten en andere beroepsgroepen waarvan de deskundigheid essentieel is voor de vroegtijdige opsporing van systeemrisico's voor de rechtsstaat in toekomstige beoordelingen, te verdiepen; benadrukt dat de Commissie gerichte inspanningen moet leveren om de bekendheid van de verslagen over de rechtsstaat te vergroten en bijdragen van deze actoren in alle lidstaten moet aanmoedigen;
135. is ingenomen met de erkenning door de Commissie dat eerbiediging van de rechtsstaat een voorwaarde is voor een stabiel en betrouwbaar investeringsklimaat; onderstreept dat voorspelbare rechtskaders, onpartijdige rechtbanken en doeltreffende handhavingssystemen het vertrouwen van investeerders vergroten en bijdragen tot duurzame economische groei op de eengemaakte markt;
136. is bezorgd over de tekortkomingen die in verschillende lidstaten zijn vastgesteld, onder meer op het gebied van gelijkheid en billijkheid bij overheidsopdrachten en rechtstreekse gunningen; verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat de

tekortkomingen die in het kader van deze dimensie zijn vastgesteld, voldoende tot uiting komen in concrete en gerichte aanbevelingen in haar verslag over de rechtsstaat;

137. verzoekt de Commissie, wanneer zij de dimensie van de eengemaakte markt in het verslag over de rechtsstaat beoordeelt, en de lidstaten om structurele verstoringen bij overheidsopdrachten en bij het gebruik van EU- en nationale middelen aan te pakken; onderstreept dat een consequente handhaving van de EU-regels inzake mededinging, staatssteun en overheidsopdrachten, in combinatie met steun voor meer gediversifieerde lokale economieën en eerlijke toegang tot financiering, noodzakelijk is om een positieve spiraal te creëren waarin open en concurrerende markten de rechtsstaat ondersteunen;
138. merkt op dat de Commissie bij de beoordeling van de gevolgen van de conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat voor de eengemaakte markt meer gebruik moet maken van datagestuurde analyses; merkt op dat robuuste en vergelijkbare indicatoren inzake efficiënte rechtspraak, corruptierisico's, administratieve prestaties en regelgevingsstabiliteit essentieel zijn voor de opsporing van structurele zwakke plekken die de economische activiteit belemmeren; spoort de Commissie aan verder te werken aan empirisch onderbouwde methodologieën en de beschikbaarheid van hoogwaardige datasets uit te breiden om de analytische diepgang en beleidsrelevantie van toekomstige verslagen over de rechtsstaat te vergroten;
139. verzoekt de Commissie in haar landenhoofdstukken aan te duiden in welke lidstaten vertraagde rechtspraak, zwakke handhaving van contracten of stelselmatige corruptie in wezen niet-tarifaire belemmeringen vormen voor ondernemingen uit andere lidstaten, en de vooruitgang te toetsen aan de vastgestelde prestatie-indicatoren. benadrukt dat deze aanduiding moet worden gebaseerd op transparante gegevens en methoden en dat daarbij een uitdrukkelijk verband moet worden gelegd tussen tekortkomingen op het gebied van de rechtsstaat en verloren investeringen, hogere transactiekosten en verminderde deelname van kleine en middelgrote ondernemingen aan de eengemaakte markt;
140. is van mening dat de dimensie van de eengemaakte markt ten grondslag ligt aan het verslag van de Commissie over de rechtsstaat, terwijl het rechtssysteem, het kader voor corruptiebestrijding, pluriformiteit en vrijheid van de media, en andere institutionele kwesties in verband met checks-and-balances in het verslag worden erkend als belangrijke pijlers; benadrukt in dit verband hoe belangrijk het is om de gevolgen van economische ongelijkheid en sociale uitsluiting voor de democratische participatie en het functioneren van de rechtsstaat aan te pakken;

De rechtsstaat vormt de kern van het uitbreidingsproces en het externe optreden van de EU

141. herhaalt dat de waarden die zijn verankerd in artikel 2 VEU niet alleen door de huidige lidstaten volledig en ondubbelzinnig moeten worden geëerbiedigd, maar ook door kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten gedurende het hele toetredingsproces, en daarna op continue basis; wijst erop dat de geloofwaardigheid en legitimiteit van de EU bij het uitbreidingsproces afhangt van de waarborgen die worden geboden dat zowel de EU-lidstaten als de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten gehouden zijn aan dezelfde hoge normen inzake democratie, mensenrechten en de rechtsstaat, en benadrukt dat deze geloofwaardigheid, legitimiteit en het vertrouwen

in de toezeggingen van de EU kunnen worden aangetast door dubbele normen op deze gebieden; benadrukt dat de toetredingsfase een beslissend en ononderhandelbaar stadium is waarin een solide, onomkeerbare en duurzame basis wordt gelegd voor de bescherming van de rechtsstaat, de grondrechten en de democratische normen, die de kern vormen van wat de “fundamentele kwesties” voor het EU-toetredingsproces worden genoemd; merkt op dat er nog steeds belangrijke kwesties blijven bestaan met betrekking tot de monitoring van de grondrechten van nationale minderheden in kandidaat-lidstaten;

142. roept op tot een grondige, continue en diepgaande evaluatie van de rechtsstaat in alle landen die zich in een toetredingsproces bevinden; spoort de Commissie ertoe aan duidelijke, concrete en meetbare aanbevelingen te doen inzake tekortkomingen en vooruitgang op het gebied van de rechtsstaat, en dringt aan op volledige consistentie, complementariteit en wederzijdse versterking van het verslag over de rechtsstaat en het uitbreidingsverslag, teneinde uiteenlopende beoordelingen te voorkomen en te zorgen voor een coherent en geloofwaardig uitbreidingsbeleid;
143. is verheugd dat het verslag over de rechtsstaat specifieke hoofdstukken bevat over Albanië, Montenegro, Noord-Macedonië en Servië; verzoekt de Commissie de geografische reikwijdte van toekomstige verslagen uit te breiden tot alle kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten en concrete, meetbare aanbevelingen te doen om hervormingen te ondersteunen en ervoor te zorgen dat de hoge normen worden gehandhaafd na de toetreding;
144. roept de EU en haar lidstaten op om kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten krachtig te ondersteunen bij het bevorderen van hervormingen op het gebied van democratie, mensenrechten en de rechtsstaat;
145. benadrukt dat de in artikel 2 VEU verankerde waarden ook moeten worden geëerbiedigd wanneer EU-middelen beschikbaar worden gesteld aan met programma's van de Unie geassocieerde niet-EU-landen en tijdens de gehele vervolgmonitoring van het gebruik van de middelen; herinnert eraan dat de bescherming van deze waarden van essentieel belang is om te zorgen voor een coherent en goed financieel beheer van alle uitgaven van de Unie, zowel binnen de EU als in samenwerkingen met niet-EU-landen;
146. pleit ervoor het beginsel van de rechtsstaat consistent toe te passen bij alle EU-uitgaven, alsmede bij het extern optreden in het algemeen, en pretoetredingssteun voor kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten in het bijzonder, in het kader van het instrument voor pretoetredingssteun (IPA) III en in het kader van de hervormings- en groeifaciliteit voor de Westelijke Balkan; wijst erop dat dergelijke uitgaven transparant, empirisch onderbouwd en prestatiegerelateerd moeten zijn, en gepaard moeten gaan met doeltreffende monitoring en juridische waarborgen, in overeenstemming met de in artikel 2 VEU verankerde waarden van de EU; dringt erop aan dat uitbetalingen in het kader van het IPA III worden gekoppeld aan tastbare resultaten, en dat de financiering anders wordt toegewezen, wordt opgeschort of wordt verminderd in geval van aanhoudende achteruitgang op het gebied van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, corruptiebestrijding en de grondrechten;
147. wijst erop dat het van belang is een op regels gebaseerde internationale orde te

handhaven om de universele waarden waarop de EU is gebaseerd in stand te houden; waarschuwt dat de toenemende bedreigingen voor multilaterale instellingen, waaronder pogingen om het Internationaal Gerechtshof (IGH) en het Internationaal Strafhof (ICC) te delegitimeren, en de bredere minachting voor het internationaal recht een ernstige bedreiging vormen voor de op regels gebaseerde internationale orde; betreurt de ongekende bedreigingen aan het adres van het ICC, waaronder sancties tegen zijn rechters en andere functionarissen; roept op om de EU-blokkeringsverordening⁷⁸ te activeren ter afscherming van het ICC en degenen die samenwerken met het ICC en het steunen, waaronder maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers; roept de EU en haar lidstaten, kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten op om het ICC te blijven steunen en alle beschikbare instrumenten in te zetten om de strijd tegen straffeloosheid wereldwijd op te voeren;

148. herhaalt de krachtige steun van de EU voor het IGH en het ICC als essentiële onafhankelijke en onpartijdige instellingen; herinnert eraan dat volledige naleving van de ICC-besluiten, met inbegrip van de uitvoering van aanhoudingsbevelen, een verplichting is voor de EU-lidstaten; verzoekt de Commissie in haar verslagen over de rechtsstaat melding te maken van gevallen waarin aanhoudingsbevelen van het ICC niet zijn uitgevoerd; dringt er bij de lidstaten op aan de uitspraken van internationale rechtbanken volledig na te leven en universele jurisdictie toe te passen om straffeloosheid te bestrijden; verzoekt de EU niet-EU-landen, waaronder belangrijke partners, kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten, aan te moedigen toe te treden tot het Statuut van Rome;

Verbetering van het rapportageproces van de Commissie

149. is ingenomen met de inspanningen van de Commissie om haar methodologie in het verslag over de rechtsstaat te verbeteren; verzoekt de Commissie om in toekomstige edities duidelijke en operationele benchmarks en indicatoren voor elke pijler vast te stellen en te publiceren, en deze op consistente en transparante wijze in alle lidstaten toe te passen, zodat een zinvolle vergelijking mogelijk is en duidelijkheid wordt verschaft over de toegepaste normen;
150. erkent dat het verslag van de Commissie over de rechtsstaat vollediger is geworden sinds hiermee werd begonnen in 2020; betreurt echter dat essentiële elementen uit de resoluties van het Parlement, met inbegrip van aanbevelingen, gericht aan de Commissie en de Raad in het kader van de verslaglegging over de rechtsstaat, niet volledig in aanmerking zijn genomen; verzoekt de Commissie en de Raad gevolg te geven aan deze aanbevelingen;
151. verzoekt de Commissie transparanter te zijn over de criteria die zij tijdens het rapportageproces hanteert om informatie van het maatschappelijk middenveld, internationale instanties, nationale autoriteiten en andere belanghebbenden te selecteren; benadrukt hoe belangrijk het is deze informatie op consistente en duidelijke wijze te beoordelen en weer te geven in de definitieve hoofdstukken per land; merkt op dat, binnen de grenzen van de beschikbare middelen, aan alle bijdragers passende feedback

⁷⁸ Verordening (EG) nr. 2271/96 van de Raad van 22 november 1996 tot bescherming tegen de gevolgen van de extraterritoriale toepassing van rechtsregels uitgevaardigd door een derde land en daarop gebaseerde of daaruit voortvloeiende handelingen (PB L 309 van 29.11.1996, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2271/oj>).

en follow-up moet worden gegeven met betrekking tot het gebruik van hun input, en dringt erop aan dat het rapportageproces empirisch onderbouwd, transparant en onpartijdig moet zijn;

152. verzoekt de Commissie de onderwerpen in het verslag over de rechtsstaat op transparante wijze te selecteren door duidelijk te definiëren wat de belangrijkste criteria zijn, waaronder een definitie van “belangrijke ontwikkeling”, en ervoor te zorgen dat nieuw opkomende uitdagingen systematisch in aanmerking worden genomen; spoort de Commissie aan duidelijkere taal te gebruiken bij de beoordeling van de naleving van de waarden van artikel 2 VEU;
153. verzoekt de Commissie bij de opstelling van het verslag over de rechtsstaat te streven naar nauwere samenwerking en vooraf overleg te plegen met het Parlement;
154. benadrukt dat de Groep voor toezicht op de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten (DRFMG) van de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken van het Parlement de afgelopen jaren verschillende ad-hocdelegaties heeft geleid en dat, in verschillende gevallen, de situatie van de rechtsstaat, de democratie en de grondrechten ernstiger tekortschiet dan in de verslagen van de Commissie wordt aangegeven; meent dat terdege rekening moet worden gehouden met het toezicht door de DRFMG in het kader van de raadplegingsprocedure en bij het opstellen van het verslag; roept op tot sterkere en meer gestructureerde interinstitutionele betrekkingen tussen het Parlement en de Commissie, onder meer door middel van regelmatige uitwisselingen, transparante feedbackmechanismen en tijdige opname van parlementaire beoordelingen;
155. herhaalt de noodzaak van een alomvattend interinstitutioneel mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en grondrechten dat alle in artikel 2 VEU genoemde waarden bestrijkt;
156. meent dat de Commissie duidelijker moet zijn bij het vaststellen en verwoorden van het traject dat elke lidstaat en kandidaat-lidstaat volgt, met inbegrip van vroegtijdige waarschuwingssignalen en de vaststelling van ernstige en systemische problemen, en wijst erop dat de Commissie moet zorgen voor samenhang tussen de vastgestelde problemen en de aanbevelingen die worden gedaan alsook voor meer duidelijkheid en transparantie over de wijze waarop deze beoordelingen tot stand komen; verzoekt de Commissie te verduidelijken dat systematische, opzettelijke en ernstige schendingen van de in artikel 2 VEU verankerde waarden gedurende een lange periode de structurele voorwaarden voor het lidmaatschap van een op de rechtsstaat gebaseerde Unie ondermijnen; benadrukt dat de lidstaten in dergelijke omstandigheden het risico lopen de verplichtingen die inherent zijn aan hun status uit hoofde van de Verdragen niet na te komen; herinnert eraan dat de instellingen de mechanismen waarin de Verdragen voorzien, moeten activeren;
157. onderstreept dat het van essentieel belang is de beoordeling niet te beperken tot eerder vastgestelde tekortkomingen, maar dat de analyse systematisch moet worden geactualiseerd om rekening te houden met nieuwe ontwikkelingen, opkomende risico's en veranderende oorzaken van achteruitgang; benadrukt dat grotere methodologische nauwkeurigheid en duidelijkheid juist op dit punt van essentieel belang zijn om ervoor

te zorgen dat de aanbevelingen relevant en responsief blijven en aansluiten bij de feitelijke stand van de rechtsstaat in elke lidstaat;

158. verzoekt de Commissie aanbevelingen te doen die meer operationeel zijn, waarbij aanbevelingen die betrekking hebben op ernstige en systemische problemen en aanbevelingen die betrekking hebben op minder belangrijke problemen duidelijk apart worden vermeld teneinde te voorkomen dat de ernstigste schendingen van de rechtsstaat worden gebagatelliseerd, en met concrete maatregelen, tijdschema's en benchmarks voor de uitvoering ervan door de lidstaten en kandidaat-lidstaten; benadrukt dat aanbevelingen niet in gelijke mate op alle lidstaten betrekking moeten hebben, maar in verhouding moeten staan tot de specifieke situatie op het gebied van de rechtsstaat in elk land; geeft aan dat de aanbevelingen beter moeten aansluiten bij negatieve bevindingen in het verslag en dat zij gedetailleerder moeten zijn; is van mening dat de beoordeling van de opvolging van de eerdere aanbevelingen nauwkeuriger en kwalitatiever moet zijn, en niet enkel gebaseerd mag worden op wetwijzigingen, maar ook op verifieerbaar bewijs van de uitvoering ervan in de praktijk;
159. verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat alle pijlers van het verslag over de rechtsstaat evenveel aandacht krijgen bij het doen van aanbevelingen, teneinde hardnekkige en goed gedocumenteerde uitdagingen aan te pakken en structurele aspecten te beschermen die essentieel zijn voor de goede werking van democratische stelsels, met inbegrip van de civiele ruimte en grondrechten;
160. verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat de in het verslag over de rechtsstaat genoemde punten van zorg consequent worden omgezet in aanbevelingen; verzoekt de Commissie er bovendien voor te zorgen dat soortgelijke problemen in alle lidstaten op dezelfde manier worden behandeld, zodat geen enkele lidstaat die met vergelijkbare of ernstigere tekortkomingen wordt geconfronteerd, verstoken blijft van passende aanbevelingen;
161. verzoekt de Commissie het follow-upmechanisme voor niet-uitgevoerde aanbevelingen te versterken door meetbare benchmarks in te voeren, waarbij moet worden opgemerkt dat 93 % van de aanbevelingen uit voorgaande jaren wordt herhaald en dat slechts 6 % volledig is uitgevoerd in 2025⁷⁹; roept ertoe op om waar nodig meer gebruik te maken van alle beschikbare handhavingsinstrumenten, met inbegrip van inbreukprocedures en budgettaire voorwaarden, zoals bepaald in het Financieel Reglement, de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat en de verordening gemeenschappelijke bepalingen; verzoekt de Commissie om in het kader van inbreukprocedures bij het Hof van Justitie stelselmatig gebruik te maken van versnelde procedures en verzoeken om voorlopige maatregelen, en om maatregelen te nemen wanneer de arresten van het Hof van Justitie niet worden uitgevoerd; stelt met bezorgdheid vast dat in het meest recente verslag slechts twee lidstaten een aanvullende aanbeveling hebben ontvangen in vergelijking met de vorige verslagcyclus, ondanks het feit dat de situatie op het gebied van de rechtsstaat in verscheidene lidstaten dringend actie vereist en in andere lidstaten de aanbevelingen dringend moeten worden uitgevoerd;
162. betreurt het feit dat Hongarije consequent heeft nagelaten gevolg te geven aan de

⁷⁹ Civil Liberties Union for Europe, "European Commission's Rule of Law Report 2025 — Gap Analysis".

aanbevelingen van de Commissie, waarbij sinds 2022 van zes aanbevelingen helemaal geen werk is gemaakt;

163. benadrukt dat het beleid dat wordt geschetst in de mededeling van de Commissie van 2022 over de handhaving van het EU-recht, waarin wordt verduidelijkt dat inbreukprocedures niet bedoeld zijn als mechanismen voor individueel verhaal, de toegang tot doeltreffende rechtsmiddelen beperkt in gevallen waarin lidstaten het EU-recht, met inbegrip van arresten van het HvJ-EU, aanhoudend of stelselmatig niet naleven; verzoekt de Commissie jaarlijks verslag uit te brengen over de toepassing en de doeltreffendheid van de instrumenten die beschikbaar zijn om inbreuken op de beginselen van de rechtsstaat in de lidstaten aan te pakken; herinnert aan de recente conclusie van advocaat-generaal Ćapeta in zaak C-769/22 waarin wordt bevestigd dat artikel 2 VEU kan dienen als afzonderlijke rechtsgrond voor inbreukprocedures in gevallen waarin de ontkenning van een waarde de onderliggende oorzaak is van andere inbreuken op het EU-recht; onderstreept dat het aanstaande arrest in deze zaak een belangrijke kans zou kunnen bieden die de Commissie zou moeten aangrijpen om systematischer en krachtiger op te treden tegen inbreuken, onder voorbehoud van de definitieve uitspraak van het HvJ-EU;
164. benadrukt dat het uitbrengen van het verslag over de rechtsstaat niet voldoende is om de in artikel 2 VEU verankerde waarden te versterken, maar dat het verslag moet leiden tot concrete actie; benadrukt dat de bevindingen van het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat systematisch moeten worden opgevolgd, in voorkomend geval door gebruik te maken van de beschikbare handhavingsinstrumenten, overeenkomstig de prerogatieven van de Commissie; dringt aan op transparante monitoring van de naleving door de lidstaten van de arresten van het HvJ-EU en, indien relevant, de arresten van het EHRM, onder meer door bij de toepassing van dergelijke instrumenten rekening te houden met gevallen van aanhoudende niet-naleving;
165. is van mening dat de benchmarks van het verslag over de rechtsstaat ook betrekking moeten hebben op de onafhankelijkheid en de doeltreffende werking van belangrijke onafhankelijke en regelgevende instanties; benadrukt dat deze instanties moeten zorgen voor transparante, open en op verdiensten gebaseerde procedures voor de benoeming en het ontslag van de bestuurders ervan;
166. herinnert aan de mededelingen van de Commissie van 3 april 2019 getiteld “Verdere versterking van de rechtsstaat in de Unie — Stand van zaken en mogelijke volgende stappen” en van 7 augustus 2019 getiteld “Versterking van de rechtsstaat binnen de Unie — Een blauwdruk voor actie”; dringt erop aan dat ze worden bijgewerkt om de huidige uitdagingen te weerspiegelen en ervoor te zorgen dat ze volledig operationeel zijn;
167. onderstreept de noodzaak om de behoefte aan personele middelen en capaciteit te beoordelen, gezien de roep om meer proactief toezicht op de rechtsstaat; benadrukt het belang van coördinatie tussen de diensten van de relevante bevoegde directoraten-generaal van de Commissie;

Horizontale aanbevelingen

168. is van oordeel dat de interinstitutionele dialoog en de samenwerking met betrekking tot

de rechtsstaat op EU-niveau moeten worden versterkt; betreurt het dat de Commissie en de Raad tot dusver afwijzend hebben gereageerd op het aanbod van het Parlement om een interinstitutioneel akkoord over de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten te sluiten; bevestigt opnieuw zijn bereidheid om de besprekingen over dit akkoord te hervatten, waarbij het de toegevoegde waarde van een gestructureerd en voorspelbaar kader onderstreept; benadrukt dat het argument dat een dergelijk akkoord te rigide zou zijn, geen rechtvaardiging kan zijn om niets te doen; vraagt om pragmatische oplossingen om de samenwerking nu al te verbeteren; verzoekt de Raad zijn dialoog over de rechtsstaat inclusiever te maken door ook vertegenwoordigers van andere partijen, zoals de Commissie van Venetië en het Parlement, uit te nodigen; benadrukt dat de doeltreffendheid van het uitgebreide EU-instrumentarium afhankelijk is van een coherente en consistente toepassing in alle instellingen;

169. stelt voor dat de EU-instellingen, in afwachting van de vaststelling van een EU-mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en grondrechten door middel van een interinstitutioneel akkoord, de mechanismen voor samenwerking in dit verband verder ontwikkelen door de invoering van een jaarlijkse cyclus inzake de rechtsstaat die in verschillende fasen is gestructureerd, de continuïteit, coördinatie en impact tussen de instellingen versterkt en zodanig is opgezet dat hij geleidelijk kan worden uitgebreid tot alle in artikel 2 VEU verankerde waarden, waarbij een alomvattende en coherente aanpak van de bescherming ervan wordt gewaarborgd;
170. herinnert eraan dat de aanbevelingen in verhouding moeten staan tot de vastgestelde uitdagingen, voldoende specifiek moeten zijn om een concrete en uitvoerbare follow-up door de lidstaten mogelijk te maken en in volgende edities systematisch moeten worden beoordeeld; vraagt om een evenwichtigere, transparantere en geloofwaardigere aanpak om gelijke behandeling en doeltreffende follow-up te waarborgen; onderstreept dat een consistentere toepassing van de benadering van de Commissie, met name door aan te geven welke aanbevelingen na meerdere cycli nog steeds niet zijn opgevolgd, de transparantie, nauwkeurigheid en geloofwaardigheid van het monitoringkader zou vergroten;
171. benadrukt dat in de toekomst bijzondere aandacht moet uitgaan naar de lidstaten waarvoor de Commissie ernstige en structurele schendingen heeft vastgesteld, en verzoekt de Commissie dergelijke gevallen duidelijk te onderscheiden in haar aanbevelingen;
172. herhaalt zijn verzoek aan de Commissie om de reikwijdte van het verslag uit te breiden tot alle aspecten van artikel 2 VEU;
173. dringt er bij de Commissie op aan om in haar toekomstige verslagen over de rechtsstaat een pijler op te nemen over het maatschappelijk middenveld en een pijler over de bestrijding van alle vormen van haat en discriminatie, zoals vastgelegd in artikel 21 van het Handvest;
174. verzoekt de Commissie in haar toekomstige verslagen over de rechtsstaat de bescherming van de academische en artistieke vrijheid op te nemen, alsmede maatregelen ter bestrijding van desinformatie op onlineplatforms door binnenlandse of externe actoren in het kader van de pijler vrijheid van de media; verzoekt de Commissie

voorts om de registratie en monitoring van haatmisdrijven op te nemen in de pijler rechtsstelsels;

175. herhaalt zijn oproep voor bredere indicatoren, zoals grondrechten, gendergelijkheid, de bescherming van minderheden en kwetsbare groepen, en eerbiediging van het internationaal recht;
176. herinnert eraan dat de bescherming van minderheden behoort tot de toetredingscriteria van Kopenhagen; wijst op het gebrek aan wettelijke garanties op EU-niveau om te waarborgen dat de lidstaten de tijdens het toetredingsproces aangegane verbintenissen inzake de bescherming van minderheden nakomen;
177. roept de Commissie op te zorgen voor een consistentere en uitgebreidere beoordeling van de integriteit van verkiezingen in het kader van de pijler checks-and-balances en in alle landenhoofdstukken, met aandacht voor het wettelijke en institutionele kader, de praktische uitvoering ervan en de belangrijkste risico's; benadrukt de noodzaak van onderzoek naar corruptie, misbruik van staatsmiddelen en verkiezingsmanipulatie; roept op tot systematische samenwerking met de Commissie van Venetië, het OVSE-Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten en andere relevante internationale organen, en dringt erop aan dat hun aanbevelingen naar behoren worden weerspiegeld in de beoordelingen en landenspecifieke aanbevelingen van de verslagen over de rechtsstaat;
178. merkt op dat in de geactualiseerde controlelijst voor de rechtsstaat van de Commissie van Venetië wordt erkend dat AI en digitale technologieën de efficiëntie en toegankelijkheid van het openbaar bestuur en de rechtsstelsels kunnen verbeteren; benadrukt tegelijkertijd dat het gebruik ervan door overheidsinstanties aanzienlijke risico's kan inhouden voor de rechtszekerheid, gelijkheid voor de wet, transparantie en doeltreffende rechtsbescherming, als een duidelijke rechtsgrond, menselijk toezicht en solide waarborgen ontbreken; verzoekt de Commissie deze risico's aan te pakken en ervoor te zorgen dat AI-systemen worden ingezet in volledige overeenstemming met de vereisten van de rechtsstaat, waaronder transparantie, verantwoordingsplicht, non-discriminatie, evenredigheid en doeltreffende rechtsmiddelen;
179. verzoekt de Commissie bij het opstellen van het verslag over de rechtsstaat een gestructureerde dialoog aan te gaan en breed overleg te voeren met het maatschappelijk middenveld en onafhankelijke toezichtsinstanties en -instellingen die actief zijn op het gebied van democratie, de rechtsstaat en de grondrechten;
180. verzoekt de Commissie zo veel mogelijk bezoeken ter plaatse in de lidstaten af te leggen in plaats van virtuele bezoeken, aangezien deze een vollediger en meer contextueel beeld van de lokale situatie kunnen opleveren;
181. benadrukt de essentiële rol van de lokale en regionale overheden in de werking van de democratie en in het kader van het systeem van checks-and-balances waarop de rechtsstaat steunt; erkent dat lokale en regionale overheden in de frontlinie staan en rechtstreeks worden geconfronteerd met uitdagingen die van invloed kunnen zijn op de rechtsstaat en de afdwingbaarheid van grondrechten; benadrukt dat het van belang is om ongepaste inmenging in de lokale en regionale overheden te voorkomen en hun autonomie te waarborgen, zoals beschermd door artikel 4, lid 2, en artikel 5, lid 3, VEU,

waarin regionaal en lokaal zelfbestuur worden erkend als onderdeel van de constitutionele identiteit van de lidstaten, en door artikel 41 van het Handvest, inzake het recht op behoorlijk bestuur;

182. is stellig van mening dat de EU-instellingen hun verplichtingen met betrekking tot de rechtsstaat moeten nakomen en benadrukt dat de beoordeling van de naleving door de EU-instellingen van de waarden die zijn verankerd in artikel 2 VEU, met inbegrip van de interne consistentie van de Unie bij de handhaving van deze waarden in haar beleid en externe optreden, van essentieel belang is teneinde de geloofwaardigheid en legitimiteit van de EU te waarborgen; is van mening dat de EU-instellingen het goede voorbeeld moeten geven door de hoogste normen op het gebied van de rechtsstaat te handhaven; heeft kritiek op het feit dat de situatie van de rechtsstaat binnen de EU-instellingen wordt uitgesloten van de reikwijdte van het verslag van de Commissie over de rechtsstaat 2025; verzoekt om in toekomstige verslagen over de rechtsstaat een apart hoofdstuk op te nemen over de naleving van rechtsstaatsnormen door de EU, op basis van een onafhankelijk toetsingsmechanisme;
183. verzoekt de Raad zijn dialoog over de rechtsstaat, de procedure van artikel 7 en de toepassing van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat volledig transparant, interactief en resultaatgericht te maken, onder meer door gedetailleerde conclusies uit te brengen en feedback te geven over de bevindingen van de Commissie en het Parlement; betreurt het onvermogen van de Raad om wezenlijke vooruitgang te boeken in de lopende procedure op grond van artikel 7, lid 1, VEU en is van mening dat elke verdere vertraging van het optreden van de Raad zou neerkomen op een schending van het beginsel van de rechtsstaat door de Raad zelf;
184. dringt er bij de Raad op aan ervoor te zorgen dat de hoorzittingen uit hoofde van artikel 7, lid 1, VEU ten minste eenmaal per voorzitterschap plaatsvinden; benadrukt echter dat deze minimale frequentie niet mag worden opgevat als een maximum en dat dergelijke hoorzittingen niet mogen worden gereduceerd tot zuiver een kwestie van afvinken waarmee het voorzitterschap zich van zijn verantwoordelijkheden kan kwijten door één formele vergadering te houden zonder dat daar een zinvolle follow-up aan wordt gegeven; roept de Raad op om na elke hoorzitting uitgebreide notulen te publiceren en concrete aanbevelingen en termijnen voor de uitvoering ervan te geven; dringt erop aan dat het Parlement volledig wordt betrokken bij alle procedures in verband met artikel 7 VEU; onderstreept dat een eventueel gebrek aan unanimiteit de Raad de voortzetting van de procedure niet in de weg staat, waarbij concrete aanbevelingen kunnen worden gedaan aan de betrokken lidstaat, namelijk Hongarije, en benadrukt dat het proces niet mag worden gereduceerd tot periodieke hoorzittingen zonder inhoudelijke follow-up of tastbare resultaten;
185. herhaalt de bevindingen en aanbevelingen van zijn resolutie van 25 november 2025 over het voorstel voor een besluit van de Raad houdende de constatering, overeenkomstig artikel 7, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, dat er een duidelijk gevaar bestaat voor een ernstige schending door Hongarije van de waarden waarop de Unie berust; neemt er nota van dat de Commissie een inbreukprocedure tegen Hongarije heeft ingeleid wegens niet-naleving van verscheidene bepalingen van de Europese verordening mediavrijheid en van bepaalde voorschriften van de richtlijn audiovisuele mediadiensten; onderstreept dat advocaat-generaal Juliane

Kokott in haar conclusie in zaak C-829/24, Commissie tegen Hongarije, heeft geoordeeld dat Hongarije de EU-wetgeving heeft geschonden door wetgeving vast te stellen inzake de bescherming van de nationale soevereiniteit, die de fundamentele beginselen van de Unie kan ondermijnen, met name wat de bescherming tegen buitenlandse politieke inmenging betreft; onderstreept dat advocaat-generaal Tamara Ćapeta in haar conclusie in zaak C-225/24, Parlement tegen Commissie, heeft voorgesteld dat het HvJ-EU het besluit van de Commissie om de schorsing van EU-middelen aan Hongarije op te heffen, nietig verklaart, waardoor bezorgdheid ontstaat over de naleving van de conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat;

186. verzoekt de Commissie het verband tussen preventieve en reactieve instrumenten te versterken en gebruik te maken van alle beschikbare instrumenten om tekortkomingen in de rechtsstaat aan te pakken, met inbegrip van inbreukprocedures, artikel 7 VEU, het algemene conditionaliteitsmechanisme en de horizontale randvoorwaarden in het Handvest;
187. is ingenomen met de geactualiseerde controlelijst voor de rechtsstaat van de Commissie van Venetië en verzoekt de Commissie en de Raad deze volledig in hun besluitvormingsprocessen te integreren; verzoekt de Commissie een nauwere samenwerking met de Raad van Europa te onderzoeken om het rechtsstaatacquis van de Raad van Europa en de EU met en binnen de lidstaten te bevorderen, in de vier hoofdstukken van het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat;
188. verzoekt de Commissie te zorgen voor volledige samenhang en consistentie tussen alle instrumenten voor verslaglegging over de rechtsstaat, waaronder het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat, de uitbreidingsverslagen en de landenspecifieke aanbevelingen in het kader van het Europees Semester; benadrukt de noodzaak van een uniforme methodologie en nauwe coördinatie tussen de directoraten-generaal;
189. moedigt de lidstaten aan een cultuur van de rechtsstaat te bevorderen door middel van bewustmakingscampagnes, voorlichtingsinitiatieven en programma's voor burgerschapsvorming over democratie, de rechtsstaat en de grondrechten; onderstreept de potentiële effecten van misinformatie en desinformatie op het functioneren van de democratie en de bescherming van de grondrechten; moedigt de lidstaten aan alomvattende programma's voor burgerschapsvorming te ontwikkelen en uit te voeren die bij burgers van alle leeftijden begrip kweken voor democratische instellingen, de rechtsstaat en de grondrechten;
190. verzoekt de Commissie na te gaan of alle verslagen over de rechtsstaat of de grondrechten, zoals de jaarverslagen over de naleving van het Handvest of het verslag van het FRA, rond dezelfde tijd kunnen worden gepubliceerd, zodat een gelijktijdig algemeen debat over deze kwesties mogelijk wordt; herhaalt dat er een soortgelijk verslag over democratie nodig is; dringt er bij de Commissie op aan te zorgen voor een ruime verspreiding van haar bevindingen in alle lidstaten;

De jaarlijkse rechtsstaatcyclus

191. benadrukt dat de EU een uitgebreide reeks instrumenten heeft ontwikkeld om de rechtsstaat te waarborgen; benadrukt dat een grotere complementariteit tussen de werkzaamheden van elke EU-instelling en een grotere verantwoordingsplicht voor de

uitvoering van deze instrumenten van essentieel belang zijn; onderstreept dat de herhaaldelijke verwijzingen naar de noodzaak van nieuwe instrumenten of aanvullende procedurele elementen niet mag worden aangegrepen als excuus om niets te doen of om de aandacht af te leiden van de volledige uitvoering van de bestaande instrumenten; benadrukt dat de geloofwaardigheid van het kader van de rechtsstaat van de EU niet afhangt van de proliferatie van mechanismen, maar van de politieke wil en de operationele capaciteit om de bestaande mechanismen ten volle te benutten, en van de volledige naleving en handhaving van de rechtsstaat door de EU-instellingen zelf in hun optreden;

192. merkt op dat het voorstel voor een geïntegreerde jaarlijkse rechtsstaatcyclus, waarnaar door de voorzitter van de Commissie is verwezen in de toespraak over de Staat van de Unie van 2025, en de versterking van het verband tussen begrotingsinstrumenten en de rechtsstaat in het meerjarig financieel kader 2028-2034 van de Commissie elementen zijn die op één lijn liggen met de eigen voorstellen van het Parlement en stroken met de noodzaak om vooruitgang te boeken met de doeltreffende en coherente uitvoering van alle bestaande instrumenten en de versterking van de samenwerking tussen de EU-instellingen;
193. moedigt een reeks verbeteringen aan, op basis van het verslag van de Commissie over de rechtsstaat, om de continuïteit, coördinatie en impact van de jaarlijkse rechtsstaatcyclus te verbeteren:
 - a) het vaststellen van een specifieke datum voor de jaarlijkse publicatie van het verslag van de Commissie over de rechtsstaat, bij voorkeur in juni, met het oog op een grotere voorspelbaarheid en een doeltreffende planning van de werkzaamheden van zowel de Commissie als de belanghebbenden, waarbij tevens wordt voorzien in een passende overgangsperiode om het bestaande interne tijdschema van de cyclus niet te verstoren en ervoor te zorgen dat voldoende tijd en middelen worden vrijgemaakt;
 - b) het opnemen in haar analyse van de rechtsstaat, zowel in haar algemene mededeling als in haar landenspecifieke beoordelingen, van verwijzingen naar internationaal erkende indicatoren en vergelijkbare gezaghebbende bronnen die een meer kwantitatieve en gegevensgestuurde evaluatie mogelijk maken en bijdragen tot een grotere transparantie, vergelijkbaarheid en methodologische consistentie van alle EU-instrumenten voor monitoring van de rechtsstaat;
 - c) het wijzen op de relevantie van het EU-scorebord voor justitie als een relevante bron van vergelijkende gegevens;
 - d) het waarborgen van onpartijdigheid bij de beoordeling en de daaropvolgende actie van de Commissie bij het aanpakken van problemen op het gebied van de rechtsstaat in de lidstaten; het zorgen voor een onpartijdig beoordelingsproces binnen de Commissie, waarbij het betreffende directoraat-generaal wordt betrokken bij de voorbereiding van het verslag; het versterken van de samenwerking van de Commissie met EU- en internationale organen, zodat zij de naleving en handhaving van de rechtsstaat binnen de EU-instellingen zelf kan beoordelen;
 - e) het waarborgen dat de aanbevelingen duidelijk en nauwkeurig geformuleerd zijn;

- f) het verduidelijken van de methodologie voor het formuleren van haar aanbevelingen;
 - g) het onderscheiden van aanbevelingen met betrekking tot ernstige en structurele problemen van de andere opmerkingen, waarbij de nadruk wordt gelegd op situaties waarin een potentieel risico bestaat op een ernstige en systemische schending van de rechtsstaat;
 - h) het koppelen van aanbevelingen die als ernstig en systemisch zijn aangemerkt aan het vrijgeven van middelen, waarbij uitbetaling afhankelijk is van aantoonbare vooruitgang die wordt geverifieerd door middel van geschikte monitoringmechanismen; het duidelijk in kaart brengen van aanbevelingen met gevolgen voor de financiële belangen van de EU en het naar behoren monitoren ervan in het kader van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat en andere begrotingsinstrumenten;
 - i) het beoordelen van niet alleen in hoeverre eerdere aanbevelingen zijn uitgevoerd, maar waar nodig ook het doen van nieuwe aanbevelingen; het niet beperken van de evaluatie tot het meten van de vooruitgang ten opzichte van het vorige verslagjaar, maar het in plaats daarvan verstrekken van een evaluatie die de algemene ontwikkeling sinds de publicatie van de oorspronkelijke aanbeveling weerspiegelt, teneinde een duidelijk uitgangspunt voor de uitvoering te bieden;
 - j) het opnemen in elk landenhoofdstuk van het verslag over de rechtsstaat van een apart onderdeel over de uitvoering van arresten van zowel het HvJ-EU als het EHRM;
 - k) het opnemen in de analyse van een apart onderdeel over de omzetting en uitvoering van EU-wetgeving als het gaat om het waarborgen van de rechtsstaat;
194. benadrukt dat het Parlement op een later moment in de cyclus zijn bevoegdheden en prerogatieven die voortvloeien uit de Verdragen ten volle moet uitoefenen door middel van zijn resolutie als reactie op het verslag van de Commissie over de rechtsstaat, die een tastbare toegevoegde waarde zou kunnen hebben, en stelt daartoe voor dat de resolutie van het Parlement:
- a) uiterlijk in maart wordt vastgesteld, zodat naar behoren rekening kan worden gehouden met de input van het Parlement;
 - b) meer gebruikmaakt van bestaande structuren, met name de DRFMG, om hoorzittingen en missies te organiseren op basis van de door de Commissie vastgestelde problemen, die vervolgens kunnen bijdragen tot het opstellen van het verslag van de Commissie;
 - c) de voornaamste bevindingen uit het verslag van de Commissie, de monitoringactiviteiten van de DRFMG, de jaarlijkse dialogen van de Raad en de bijdragen van het maatschappelijk middenveld samenbrengt;
 - d) wijst op beste praktijken die zijn vastgesteld tijdens de jaarlijkse interparlementaire commissievergadering over de rechtsstaat, teneinde de lidstaten te ondersteunen bij de uitvoering van specifieke aanbevelingen;
 - e) de uitvoering van eerdere jaarlijkse aanbevelingen van de Commissie over opeenvolgende jaren beoordeelt en daarbij trends en positieve of negatieve ontwikkelingen vaststelt;

f) een grondige analyse omvat van alle landen waarvoor een artikel 7-procedure is ingeleid of waarvoor in de verslagen van de Commissie ernstige en systematische bezorgdheid over de rechtsstaat isesignaleerd;

195. verzoekt de Commissie om in de slotfase van de cyclus, naast het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat dat in de plenaire vergadering van juni wordt gepresenteerd, op een ander tijdstip een gestructureerde follow-up te geven inzake de wijze waarop rekening is gehouden met de resolutie en aanbevelingen van het Parlement; dringt bovendien aan op een specifieke gedachtewisseling met zijn Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken over deze follow-up;

196. verzoekt de Raad naar behoren rekening te houden met de bevindingen en aanbevelingen in het verslag van de Commissie over de rechtsstaat en met de resolutie die het Parlement in reactie daarop heeft aangenomen; benadrukt dat die conclusies en aanbevelingen naar behoren tot uiting moeten komen in de beraadslagingen en vervolgmaatregelen van de Raad en systematisch moeten worden opgenomen in zijn beoordeling van lopende procedures uit hoofde van artikel 7 VEU;

o

o o

197. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie.

TOELICHTING

Als rapporteur van het initiatiefverslag over het verslag van de Commissie over de rechtsstaat 2025 heb ik getracht tegemoet te komen aan de politieke prioriteit die de meerderheid van de fracties in de commissie LIBE heeft uitgesproken, alsmede aan het verzoek van de Commissie om ons jaarlijkse verslag eerder uit te brengen dan in voorgaande jaren. Door de ingekorte planning van het ontwerpverslag was het een uitdaging om een evenwicht te vinden tussen een grondige analyse en de beperkingen van een versneld opstelproces.

Gezien deze beperkingen heb ik ervoor gekozen om me te concentreren op de algemene oproepen in elk hoofdstuk en de belangrijkste gebieden waarop de rapportage van de Commissie verder kan worden versterkt.

Ik heb bewust geen specifieke lidstaten genoemd. Dit is een belangrijke concessie van mijn kant, omdat de Fractie The Left er altijd voor heeft gepleit om landen expliciet te noemen in verslagen en moties van het Europees Parlement wanneer er sprake is van schendingen van de rechtsstaat, de democratie of de grondrechten. Wij zijn stellig van mening dat het essentieel is om concrete voorbeelden te geven om ervoor te zorgen dat verantwoording wordt afgelegd en om aan te tonen dat alle lidstaten aan dezelfde normen worden gehouden, zonder vooroordelen of aanzien van hun positie binnen de Unie. De toenemende invloed van de nationale politiek in het huidige Parlement maakt het echter uiterst moeilijk om tot een objectief en onpartijdig akkoord tussen fracties te komen als specifieke lidstaten zouden worden genoemd. Om ervoor te zorgen dat het verslag zo consensueel en breed mogelijk gedragen blijft, heb ik besloten om in het ontwerpverslag geen specifieke lidstaten te noemen.

Mijn belangrijkste prioriteit was de nakoming van reeds lang bestaande toezeggingen van het Europees Parlement, waaronder de bevestiging van het intrinsieke verband tussen de rechtsstaat en de grondrechten, en de betrokkenheid van een netwerk van onafhankelijke deskundigen bij het rapportageproces van de Commissie. Een dergelijke aanpak is essentieel om de beoordeling te depolitiseren, te voorkomen dat kritieke problemen over het hoofd worden gezien en ervoor te zorgen dat nieuwe trends duidelijk en consistent worden verwoord.

Andere prioriteiten zijn de bescherming van journalisten en maatschappelijke organisaties; de aanpak van schendingen van de grondrechten die mogelijk worden gemaakt door of verband houden met het gebruik van EU-middelen in sommige lidstaten; en een grondig, onpartijdig en tijdig onderzoek van corruptiezaken, met bijzondere prioriteit voor zaken waarbij hoge overheidsfunctionarissen betrokken zijn, als middel om de rechtsstaat en het vertrouwen van het publiek in de democratische instellingen te waarborgen. Ten slotte moeten de EU-instellingen hun verplichtingen met betrekking tot de rechtsstaat zelf volledig nakomen. Met het oog op de geloofwaardigheid en legitimiteit van de EU, is het van essentieel belang te beoordelen of zij de waarden naleven die zijn verankerd in artikel 2 VEU, met inbegrip van de interne samenhang van de Unie bij het uitdragen van deze waarden in haar beleid en externe optreden.

In dat opzicht is het ook van essentieel belang om de rol van economische en sociale rechten binnen het kader van de rechtsstaat van de Unie te versterken. Een geloofwaardige beoordeling van de situatie van de rechtsstaat kan niet voorbijgaan aan de ingrijpende gevolgen die onzekerheid omtrent huisvesting, ongelijke toegang tot essentiële diensten en

toenemende sociale ongelijkheid hebben voor het vermogen van mensen om hun grondrechten uit te oefenen. Wanneer mensen zich geen passende woning kunnen veroorloven, in precare omstandigheden leven of te maken hebben met systemische belemmeringen voor sociale bescherming, wordt hun gelijke behandeling voor de wet eerder theoretisch dan reëel. Derhalve moeten de structurele sociaal-economische omstandigheden die de democratische participatie verzwakken en het vertrouwen in overheidsinstellingen ondermijnen op een holistische, mensgerichte manier worden aangepakt.

Ik maak me ook grote zorgen over de normalisering van racistische narratieven in het openbare debat, ook door politici en overheidsdiensten. Dergelijke retoriek ondermijnt de gelijkheid voor de wet, wakkert discriminatie en vijandigheid tegen gemeenschappen aan en creëert omstandigheden waarin mensen hun grondrechten niet zonder angst of intimidatie kunnen uitoefenen. De aanpak van racisme en discriminerende narratieven moet derhalve een integraal onderdeel vormen van de rechtsstaatagenda van de Unie.

Uiteindelijk moet het doel van alle EU-instellingen zijn om een beoordeling van de situatie van de rechtsstaat in de hele EU te geven die objectief en geloofwaardig is, en los staat van partijpolitieke invloeden. Ik maak me grote zorgen over het toenemende risico dat de rechtsstaat in verschillende lidstaten achteruitgaat, met name in de context van de opkomst van extreemrechtse narratieven en de toenemende securitisering van het overheidsbeleid. Juist nu is het essentieel dat onze beoordelingen gebaseerd blijven op solide bewijs, wetgeving en grondrechten, in plaats van gevormd te worden door politieke welgevalligheid. Alleen door onafhankelijk, grondig en niet gepolitiseerd te werk te gaan, kunnen we de geloofwaardigheid en legitimiteit van het kader voor de rechtsstaat van de Unie waarborgen.

Ik ben van plan amendementen in te dienen met overwegingen waarin de algemene trends in de lidstaten worden geanalyseerd. Deze overwegingen vormen een aanvulling op het operationele deel van het verslag en zijn bedoeld om patronen, nieuwe risico's en systemische uitdagingen in kaart te brengen teneinde de analytische basis voor onze aanbevelingen te versterken.

Deze aanpak van het ontwerpverslag is bedoeld om tijdige politieke betrokkenheid te combineren met concrete voorstellen om de doeltreffendheid, transparantie en impact van de verslaglegging van de Commissie te verbeteren en zo bij te dragen tot een robuuster en coherenter kader voor de rechtsstaat binnen de Europese Unie.

BIJLAGE: BEKENDMAKING VAN INPUT

Overeenkomstig artikel 8 van bijlage I bij het Reglement verklaart de rapporteur in het verslag input te hebben opgenomen over aangelegenheden in verband met het onderwerp van het dossier die in het kader van de opstelling van het ontwerpverslag tot op het moment van goedkeuring ervan in de commissie door hem is ontvangen van de volgende belangenvertegenwoordigers die binnen het toepassingsgebied van het Interinstitutioneel Akkoord over een verplicht transparantieregister¹ vallen, of van de volgende vertegenwoordigers van overheidsinstanties van derde landen, met inbegrip van hun diplomatieke vertegenwoordigingen en ambassades:

1. Belangenvertegenwoordigers die binnen het toepassingsgebied van het Interinstitutioneel Akkoord over een verplicht transparantieregister vallen
Civil Liberties Union for Europe
Bridge EU
2. Vertegenwoordigers van overheidsinstanties van derde landen, met inbegrip van hun diplomatieke vertegenwoordigingen en ambassades

¹ Interinstitutioneel Akkoord van 20 mei 2021 tussen het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie over een verplicht transparantieregister (PB L 207 van 11.6.2021, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).

25.2.2026

ADVIES VAN DE COMMISSIE BUITENLANDSE ZAKEN

aan de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken

inzake het verslag 2025 van de Commissie over de rechtsstaat – jaarverslag 2025
(2025/2239(INI))

Rapporteur voor advies: Adrián Vázquez Lázara

AMENDEMENTEN

De Commissie buitenlandse zaken dient bij de bevoegde Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken het volgende in:

Amendement 1

Ontwerpresolutie Visum 1

Ontwerpresolutie

– gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), en met name artikel 2, artikel 3, lid 1, artikel 3, lid 3, tweede alinea, artikel 4, lid 3, en de artikelen 5, 6, 7, 11, 19 en 49,

Amendement

– gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), en met name artikel 2, artikel 3, lid 1, artikel 3, lid 3, tweede alinea, artikel 4, lid 3, en de artikelen 5, 6, 7, 11, 19, **21** en 49,

Amendement 2

Ontwerpresolutie Visum 9 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

– ***gezien Verordening (EU) 2024/1083 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 tot vaststelling van een gemeenschappelijk kader voor mediadiensten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 2010/13/EU***

(Europese verordening mediavrijheid)^{1 bis},

^{1 bis} Verordening (EU) 2024/1083 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 tot vaststelling van een gemeenschappelijk kader voor mediadiensten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 2010/13/EU (Europese verordening mediavrijheid) (PB L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj>).

Amendement 3

Ontwerpresolutie
Visum 11 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

- gezien de VN-verklaring over mensenrechtenverdedigers en de EU-richtsnoeren over mensenrechtenverdedigers, die in juni 2004 zijn aangenomen,

Amendement 4

Ontwerpresolutie
Visum 17 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

- gezien het EU-actieplan inzake mensenrechten en democratie 2020-2024, dat verlengd is tot 2027,

Amendement 5

Ontwerpresolutie
Visum 20 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

- gezien zijn resolutie van

**26 november 2025 inzake de bescherming
van minderjarigen online^{1 bis},**

**^{1 bis} Aangenomen teksten,
P10_TA(2025)0299.**

Amendement 6

**Ontwerpresolutie
Visum 58 bis (nieuw)**

Ontwerpresolutie

Amendement

– **gezien zijn resoluties over de
Commissieverslagen van 2023 en 2024
over Servië^{1 bis}, over Albanië^{1 ter}, over
Noord-Macedonië^{1 quater}, over
Montenegro^{1 quinquies}, over Bosnië en
Herzegovina^{1 sexies}, over Georgië^{1 septies},
over Kosovo^{1 octies}, over Turkije^{1 nonies} en
over Oekraïne^{1 decies},**

^{1 bis} Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0093.

^{1 ter} Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0155.

^{1 quater} Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0157.

^{1 quinquies} Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0130.

^{1 sexies} Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0156.

^{1 septies} Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0158.

^{1 octies} Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0094.

^{1 nonies} Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0092.

^{1 decies} Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0175.

Amendement 7

**Ontwerpresolutie
Visum 58 ter (nieuw)**

Ontwerpresolutie

Amendement

– **gezien zijn resolutie van
22 oktober 2025 over de polarisatie en
toenemende repressie in Servië, een jaar
na de tragedie in Novi Sad^{1 bis},**

^{1 bis} Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0248.

Amendement 8

**Ontwerpresolutie
Visum 64 bis (nieuw)**

Ontwerpresolutie

Amendement

- ***gezien het eindverslag van de verkiezingswaarnemingsmissie van het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten (ODIHR) van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) over de parlementsverkiezingen in Albanië van 11 mei 2025, dat op 23 oktober 2025 werd gepubliceerd,***

Amendement 9

**Ontwerpresolutie
Visum 64 ter (nieuw)**

Ontwerpresolutie

Amendement

- ***gezien de verklaringen met de eerste bevindingen en conclusies van het OVSE/ODIHR over de vervroegde verkiezing van de president van Republika Srpska in Bosnië en Herzegovina van 23 november 2025, dat op 21 november 2025 werd gepubliceerd, over de lokale verkiezingen van 19 oktober en 2 november 2025 in Noord-Macedonië, die op 20 oktober en 3 november 2025 werden gepubliceerd, en over de parlementsverkiezingen van 28 september 2025 in Moldavië, dat op 29 september 2025 werd gepubliceerd,***

Amendement 10

**Ontwerpresolutie
Visum 64 quater (nieuw)**

Ontwerpresolutie

Amendement

- ***gezien het eindverslag van de verkiezingswaarnemingsmissie van de EU over de parlementsverkiezingen van***

9 februari 2025 in Kosovo, dat op 15 mei 2025 werd gepubliceerd,

Amendement 11

Ontwerpresolutie Overweging A

Ontwerpresolutie

A. overwegende dat eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en de eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren, de waarden zijn waarop de EU berust, zoals neergelegd in artikel 2 VEU en zoals weerspiegeld in het Handvest en verankerd in internationale mensenrechtenverdragen; overwegende dat het Handvest deel uitmaakt van het primaire EU-recht; overwegende dat alle lidstaten deze waarden gemeen hebben en dat deze waarden door de EU en door elke lidstaat afzonderlijk in alle interne en externe beleidsmaatregelen consequent moeten worden geëerbiedigd en actief moeten worden bevorderd; overwegende dat ondermijning van deze waarden een systemische bedreiging vormt voor de rechten en vrijheden van de personen die in de EU wonen;

In het compromis opgenomen niet gewijzigde tekst

A. overwegende dat eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en de eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren, de waarden zijn waarop de EU berust, zoals neergelegd in artikel 2 VEU en zoals weerspiegeld in het Handvest en verankerd in internationale mensenrechtenverdragen; overwegende dat het Handvest deel uitmaakt van het primaire EU-recht; overwegende dat alle lidstaten deze waarden gemeen hebben en dat deze waarden door de EU en door elke lidstaat afzonderlijk in alle interne en externe beleidsmaatregelen consequent, ***objectief en zonder onderscheid*** moeten worden geëerbiedigd en actief moeten worden bevorderd; overwegende dat ondermijning van deze waarden een systemische bedreiging vormt voor de rechten en vrijheden van de personen die in de EU ***en in de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten*** wonen;

Amendement 12

Ontwerpresolutie Overweging A bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

A bis. overwegende dat de criteria van Kopenhagen een strikt op verdiensten gebaseerd proces voorschrijven aan de hand waarvan aspirant-lidstaten de

grondbeginselen van de EU moeten aannemen als voorwaarde voor toetreding en dat deze beginselen na toetreding niet kunnen worden afgewezen of geherinterpreteerd; overwegende dat naleving van de wetgeving, beleidslijnen en standpunten van de EU, met name wat democratie, mensenrechten en de rechtsstaat betreft, een essentieel onderdeel is van deze verplichting; overwegende dat deze naleving tevens vereist dat aspirant-lidstaten zich geleidelijk aanpassen aan de beleidslijnen en standpunten van de EU, met inbegrip van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, en met name de op mensenrechten gebaseerde aanpak van de EU;

Amendement 13

Ontwerpresolutie Overweging A ter (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

A ter. overwegende dat de bescherming en verdediging van de democratie, de rechtsstaat en de mensenrechten, en van de beginselen van het internationaal recht, als leidraad moeten dienen en een hoeksteen moeten vormen van het extern optreden van de EU, zoals bepaald in artikel 21 VEU;

Amendement 14

Ontwerpresolutie Overweging B

Ontwerpresolutie

Amendement

B. overwegende dat de EU niet voorbij mag gaan aan de sociale en grondrechten waarop zij berust; overwegende dat de aanhoudende tekortkomingen op het gebied van de bescherming van

B. overwegende dat de EU niet voorbij mag gaan aan de sociale, **maatschappelijke, economische** en grondrechten, **met inbegrip van de rechten van minderheden**, waarop zij berust;

economische en sociale rechten moeten worden beschouwd als een integraal aspect van de systemische bedreiging van de waarden van artikel 2 VEU;

overwegende dat de duurzaamheid van die rechten op lange termijn moet worden gewaarborgd; overwegende dat de aanhoudende tekortkomingen op het gebied van de bescherming van de grondrechten moeten worden beschouwd als een integraal aspect van de systemische bedreiging van de waarden van artikel 2 VEU en de doelstellingen van artikel 3 VEU;

Amendement 15

Ontwerpresolutie Overweging C

Ontwerpresolutie

C. overwegende dat de EU in 2025 in haar lidstaten is geconfronteerd met ernstige en complexe uitdagingen op het gebied van de bescherming van de rechtsstaat, de democratie en de grondrechten, die allemaal intrinsiek met elkaar zijn verbonden;

Amendement

C. overwegende dat de EU in 2025 in haar lidstaten, ***kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten*** is geconfronteerd met ernstige en complexe uitdagingen op het gebied van de bescherming van de rechtsstaat, de democratie en de grondrechten, die allemaal intrinsiek met elkaar zijn verbonden; ***overwegende dat de EU, met name de Commissie, met het oog op de daadwerkelijke inachtneming van de waarden van artikel 2 VEU en de doeltreffende uitvoering van de doelstellingen in artikel 3 VEU, de rechtsstaat moet waarborgen door de samenhang te handhaven en evenredige maatregelen te nemen ten aanzien van interne of externe pogingen van regeringen om deze fundamentele Europese waarde te ondermijnen; overwegende dat de bestaande mechanismen daarom moeten worden versterkt en gestroomlijnd en er omvattende EU-mechanismen moeten worden ontwikkeld om deze te beschermen;***

Amendement 16

Ontwerpresolutie
Overweging C bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

C bis. overwegende dat autoritaire en repressieve regeringen die zich openlijk verzetten tegen de waarden van de EU, zoals die in Rusland, de afgelopen jaren hard hebben ingezet op inmenging en pogingen om de rechtsstaat in de EU en in kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten te ondermijnen;

Amendement 17

Ontwerpresolutie
Overweging D

Ontwerpresolutie

Amendement

D. overwegende dat in het werkprogramma van de Commissie voor 2026 de noodzaak wordt benadrukt van een geïntegreerde jaarlijkse rechtsstaatcyclus met een gemeenschappelijke planning, duidelijke mijlpalen en een ***actieve bijdrage*** van alle EU-instellingen; overwegende dat eerbiediging van de rechtsstaat absoluut noodzakelijk blijft om alle EU-middelen veilig te stellen;

D. overwegende dat in het werkprogramma van de Commissie voor 2026 de noodzaak wordt benadrukt van een geïntegreerde jaarlijkse rechtsstaatcyclus met een gemeenschappelijke planning, duidelijke mijlpalen en ***acties en bijdragen*** van alle EU-instellingen; overwegende dat eerbiediging van de rechtsstaat ***en de fundamentele vrijheden*** absoluut noodzakelijk blijft om alle EU-middelen veilig te stellen;

Amendement 18

Ontwerpresolutie
Overweging E bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

E bis. overwegende dat transnationale repressie kan worden gedefinieerd als aanvallen en bedreigingen door staten, met inbegrip van autoritaire regimes en hun gelieerde groeperingen, gericht op het verdedigen en bevorderen van hun belangen door over de nationale grenzen

heen dissidenten, politieke tegenstanders, journalisten, activisten, mensenrechtenverdedigers en leden van diasporagemeenschappen met uiteenlopende fysieke methoden te intimideren, te controleren of tot zwijgen te brengen, bijvoorbeeld door middel van gerichte moorden, ontvoeringen, geweld, pesterijen en gedwongen terugkeer, verdwijningen en deportaties, en het strategisch misbruik van rechtsinstrumenten, met inbegrip van misbruik van consulaire diensten, uitleveringsprocedures of rode kennisgevingen en arrestaties, alsook niet-fysieke methoden, zoals digitale surveillance, intimidatie, chantage en bedreigingen ten aanzien van de familie van mensenrechtenverdedigers; overwegende dat transnationale repressie vaak de veiligheid, soevereiniteit en rechtsorde van gastlanden ondermijnt en een systemische bedreiging vormt voor de civiele ruimte, democratische instellingen en de rechtsstaat, zowel op internationaal niveau als binnen de betrokken staat;

Amendement 19

Ontwerpresolutie Paragraaf 1

Ontwerpresolutie

1. verzoekt de lidstaten de nodige maatregelen te treffen om te zorgen voor ***onafhankelijke*** rechtsstelsels ***en*** toegang tot kosteloze rechtsbijstand, zodat iedereen gelijke toegang tot de rechter heeft, en herhaalt dat er concrete maatregelen nodig zijn om de toegang te verbeteren, met name voor gemarginaliseerde en kwetsbare groepen;

Amendement

1. verzoekt de lidstaten, ***de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten*** de nodige maatregelen te treffen om te zorgen voor ***de politieke en financiële onafhankelijkheid van de*** rechtsstelsels, ***met inbegrip van de openbare ministeries, zodat zij hun werk kunnen doen zonder ongeoorloofde beïnvloeding of druk van regeringen en met volledige eerbiediging van de rechten van individuele burgers;*** ***verzoekt hen voorts te zorgen voor*** toegang tot kosteloze rechtsbijstand, zodat iedereen gelijke toegang tot de rechter heeft, en herhaalt dat er concrete maatregelen nodig

zijn om de toegang te verbeteren, met name voor gemarginaliseerde en kwetsbare groepen; ***wijst erop dat de rechtsstelsels in sommige lidstaten en in sommige kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten niet onafhankelijk genoeg zijn, en wijst erop dat krachtige steun van de EU op dit gebied uiterst belangrijk is;***

Amendement 20

Ontwerpresolutie Paragraaf 1 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

1 bis. benadrukt dat de Raad van Europa, met name de Commissie van Venetië als zijn adviesorgaan ter zake, het voortouw neemt bij het aanpakken van problemen en het stimuleren van de opstelling van wereldwijde normen met betrekking tot de rechtsstaat, zoals de academische vrijheid, de bescherming van advocaten en journalisten, hervormingen van rechtsstelsels en AI en de mensenrechten, en verzoekt de lidstaten dat voorbeeld te volgen;

Amendement 21

Ontwerpresolutie Paragraaf 2

Ontwerpresolutie

Amendement

2. verzoekt de lidstaten de hangende arresten van het HvJ-EU en het EHRM onverwijld uit te voeren en stelt voor om een monitoringeenheid op te richten om toezicht te houden op de uitvoering van de uitspraken van het HvJ-EU en het EHRM met betrekking tot democratie, de rechtsstaat en grondrechten in de lidstaten, en om de bevindingen van de monitoringeenheid volledig op te nemen in

2. verzoekt de lidstaten, ***de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten*** de hangende arresten van het HvJ-EU en het EHRM onverwijld uit te voeren en stelt voor om een monitoringeenheid op te richten om toezicht te houden op de uitvoering van de uitspraken van het HvJ-EU en het EHRM met betrekking tot democratie, de rechtsstaat en grondrechten in de lidstaten, en om de bevindingen van

het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat;

de monitoringeenheid volledig op te nemen
in het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat;

Amendement 22

Ontwerpresolutie Paragraaf 2 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

2 bis. roept de EU en haar lidstaten op om hun steun voor Europese en internationale justitiële instellingen voort te zetten en te intensiveren, te beginnen met de versterking van interne mechanismen voor justitiële samenwerking op basis van wederzijds vertrouwen tussen de rechtsstelsels van de verschillende lidstaten en van kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten;

Amendement 23

Ontwerpresolutie Paragraaf 3

Ontwerpresolutie

Amendement

3. benadrukt het duidelijke verband tussen de achteruitgang van de rechtsstaat en ernstige schendingen van de grondrechten en de rechten van minderheden, waaronder het buitensporige gebruik van geweld door rechtshandhavers, het ontbreken van een eerlijke procesgang voor gedetineerden, politieke of institutionele aanzetting tot haat, onevenredige surveillancebevoegdheden en beperkende maatregelen tegen maatschappelijke organisaties; is stellig van mening dat de Commissie moet nagaan in hoeverre de lidstaten deze kwesties aanpakken teneinde te zorgen voor een toegankelijk, doeltreffend en onpartijdig rechtsstelsel;

3. benadrukt het duidelijke verband tussen de achteruitgang van de rechtsstaat en ernstige schendingen van de grondrechten en de rechten van minderheden, waaronder het buitensporige gebruik van geweld door rechtshandhavers, het ontbreken van een eerlijke procesgang voor gedetineerden, politieke of institutionele aanzetting tot haat, onevenredige surveillancebevoegdheden, ***waaronder het illegale gebruik van spyware***, en beperkende maatregelen tegen maatschappelijke organisaties; is stellig van mening dat de Commissie moet nagaan in hoeverre de lidstaten, ***kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten*** deze kwesties aanpakken teneinde te zorgen voor een toegankelijk, doeltreffend

en onpartijdig rechtsstelsel **voor alle burgers**;

Amendement 24

Ontwerpresolutie Paragraaf 4

Ontwerpresolutie

4. verzoekt de Commissie de omstandigheden in gevangenissen aan te pakken als een rechtsstatelijk probleem, gezien de wijdverspreide overbevolking, gebrekkige levensomstandigheden en stijgende zelfmoordcijfers, die de grondrechten van gedetineerden in alle penitentiaire stelsels van de lidstaten ondermijnen;

Amendement

4. verzoekt de Commissie de omstandigheden in gevangenissen aan te pakken als een rechtsstatelijk probleem, gezien de wijdverspreide overbevolking, gebrekkige levensomstandigheden en stijgende zelfmoordcijfers, die de grondrechten van gedetineerden in alle penitentiaire stelsels van de lidstaten, **kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten** ondermijnen;

Amendement 25

Ontwerpresolutie Paragraaf 4 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

4 bis. roept de EU en de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten op om een doeltreffend samenwerkingskader op te zetten met het Europese Openbaar Ministerie (EOM) voor zaken die verband houden met misbruik van EU-middelen, verduistering en corruptie; is verheugd over de werkovereenkomsten die Albanië, Montenegro en Noord-Macedonië met het EOM hebben gesloten; merkt op dat de werkovereenkomst inzake samenwerking tussen Servië en het EOM, die sinds 2023 hangende is, nog steeds niet is afgerond;

Amendement 26

Ontwerpresolutie

Paragraaf 4 ter (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

4 ter. pleit voor versterking van preventieve maatregelen tegen draaideurpraktijken in rechtsstelsels, met name in kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten, om te voorkomen dat rechters en openbaar aanklagers overheids- of politieke functies opnemen die tot belangenconflicten kunnen leiden en de integriteit en onpartijdigheid van het rechtsstelsel kunnen schaden;

Amendement 27

Ontwerpresolutie Paragraaf 5

Ontwerpresolutie

Amendement

5. herhaalt dat corruptie een ernstige bedreiging voor de democratie, de rechtsstaat en de gelijke behandeling **van alle burgers** vormt;

5. herhaalt dat corruptie een ernstige bedreiging voor de democratie, de rechtsstaat en de gelijke behandeling vormt **die het vertrouwen van burgers in de instellingen ondermijnt en zelf als oorzaak en aanjager van mensenrechtenschendingen kan fungeren;**

Amendement 28

Ontwerpresolutie Paragraaf 5 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

5 bis. dringt er bij de EU op aan duidelijke stappen te zetten om het nauwe verband tussen corruptie en mensenrechtenschendingen te erkennen, teneinde personen en entiteiten die mensenrechtenschenders in economisch en financieel opzicht helpen, aan te pakken;

Amendement 29

Ontwerpresolutie Paragraaf 6

Ontwerpresolutie

6. verzoekt de lidstaten, kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten, alsmede de instellingen, organen en instanties van de EU, de preventieve maatregelen tegen corruptie te versterken, met inbegrip van transparant beheer van EU-middelen, gedragscodes voor overheidsfunctionarissen, verplichte openbaarmaking van vermogen, regels inzake belangenconflicten, systemen voor vroegtijdige waarschuwing en beperkingen voor draaideurpraktijken;

Amendement

6. verzoekt de lidstaten, kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten, alsmede de instellingen, organen en instanties van de EU, de preventieve maatregelen tegen corruptie te versterken, met inbegrip van transparant beheer van EU-middelen, gedragscodes voor overheidsfunctionarissen, verplichte openbaarmaking van vermogen, regels inzake belangenconflicten, systemen voor vroegtijdige waarschuwing, **waarborgen tegen misbruik van openbare voorzieningen en activa**, en beperkingen voor draaideurpraktijken;

Amendement 30

Ontwerpresolutie Paragraaf 7

Ontwerpresolutie

7. verzoekt de lidstaten de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van, en toereikende middelen voor, tuchtraden, openbare ministeries, corruptiebestrijdingsinstanties en de rechterlijke macht te waarborgen;

Amendement

7. verzoekt de lidstaten, **kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten** de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van, en toereikende middelen voor, tuchtraden, openbare ministeries, corruptiebestrijdingsinstanties en de rechterlijke macht te waarborgen;

Amendement 31

Ontwerpresolutie Paragraaf 8

Ontwerpresolutie

8. wijst erop dat de rechtsstaat vereist dat overheidsfunctionarissen transparant en in het algemeen belang handelen, zonder

Amendement

8. wijst erop dat de rechtsstaat vereist dat overheidsfunctionarissen transparant en in het algemeen belang handelen, zonder

machtsmisbruik of willekeurige besluitvorming; verzoekt de lidstaten een cultuur van integriteit te bevorderen middels regelmatige opleidingen inzake corruptiebestrijding voor overheidsfunctionarissen, rechtshandhavers en de rechterlijke macht, en door het maatschappelijk middenveld actief te betrekken bij het toezicht op het overheidsoptreden;

machtsmisbruik of willekeurige besluitvorming; verzoekt de lidstaten, **kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten** een cultuur van integriteit te bevorderen middels regelmatige opleidingen inzake corruptiebestrijding voor overheidsfunctionarissen, rechtshandhavers en de rechterlijke macht, en door het maatschappelijk middenveld actief te betrekken bij het toezicht op het overheidsoptreden; **herinnert eraan dat het belangrijk is voor de democratie om de onafhankelijkheid en transparantie te waarborgen van belangrijke overheidsinstanties, met name bestuursraden van openbare media, onafhankelijke regelgevingsinstanties, grondwettelijke en hooggerechtshoven, en instanties voor statistiek of opinieonderzoek;**

Amendement 32

Ontwerpresolutie Paragraaf 9

Ontwerpresolutie

9. dringt er bij de lidstaten op aan te zorgen voor snelle, grondige en onpartijdige onderzoeken naar corruptiegevallen, met bijzondere **prioriteit** voor gevallen waarbij hoge overheidsfunctionarissen betrokken zijn, teneinde de rechtsstaat te waarborgen, het vertrouwen van het publiek te bewaren en ervoor te zorgen dat op alle bestuursniveaus verantwoording wordt afgelegd;

Amendement

9. dringt er bij de lidstaten, **kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten** op aan te zorgen voor snelle, grondige en onpartijdige onderzoeken naar corruptiegevallen **op alle niveaus**, met bijzondere **aandacht** voor gevallen waarbij hoge overheidsfunctionarissen, **leden van de uitvoerende macht en personen die functies binnen de rechterlijke macht of het openbaar ministerie bekleden** betrokken zijn, teneinde de rechtsstaat te waarborgen, het vertrouwen van het publiek te bewaren en ervoor te zorgen dat op alle bestuursniveaus verantwoording wordt afgelegd;

Amendement 33

Ontwerpresolutie Paragraaf 10

Ontwerpresolutie

10. verzoekt de lidstaten klokkenluiders en journalisten die melding maken van corruptie of wanbeheer van EU-middelen te beschermen door te zorgen voor vertrouwelijke meldingskanalen, doeltreffende rechtsmiddelen tegen represailles en de bescherming van onderzoeksjournalistiek en de vrijheid van meningsuiting;

Amendement

10. verzoekt de lidstaten, **kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten** klokkenluiders en journalisten die melding maken van corruptie of wanbeheer van EU-middelen te beschermen door te zorgen voor vertrouwelijke meldingskanalen, doeltreffende rechtsmiddelen tegen represailles en de bescherming van onderzoeksjournalistiek en de vrijheid van meningsuiting;

Amendement 34

Ontwerpresolutie Paragraaf 11

Ontwerpresolutie

11. **is stellig van mening dat** de moord op **onderzoeksjournalisten** een **directe** aanval **is** op de **rechtsstaat**, omdat dit niet alleen het vermogen van burgers en instellingen ondermijnt om machthebbers ter verantwoording te roepen, maar ook een van de meest extreme vormen van censuur is, die een directe bedreiging vormt voor de vrijheid van meningsuiting en de werking van democratische instellingen;

Amendement

11. **veroordeelt met klem** de moord op **journalisten, hetgeen** een aanval op de **democratie vormt**, omdat dit niet alleen het vermogen van burgers en instellingen ondermijnt om machthebbers ter verantwoording te roepen, maar ook een van de meest extreme vormen van censuur is, die een directe bedreiging vormt voor de vrijheid van meningsuiting en de werking van democratische instellingen;

Amendement 35

Ontwerpresolutie Paragraaf 13

Ontwerpresolutie

13. blijft ernstig bezorgd over het feit dat media-eigendom, of dit nu publiek of particulier is, in veel lidstaten sterk geconcentreerd blijft, hetgeen een risico

Amendement

13. blijft ernstig bezorgd over het feit dat media-eigendom, of dit nu publiek of particulier is, in veel lidstaten, **kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten**

vormt voor de diversiteit van informatie en standpunten; verzoekt de lidstaten wetgevingskaders goed te keuren om horizontale concentratie te voorkomen, transparantie van eigendom en beheer te waarborgen en onafhankelijke toezichts- en nalevingsmechanismen te garanderen om de redactionele en journalistieke onafhankelijkheid en de rol van de media als publieke waakhond te beschermen;

sterk geconcentreerd blijft, hetgeen een risico vormt voor de diversiteit van informatie en standpunten; verzoekt de lidstaten, ***kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten*** wetgevingskaders goed te keuren om horizontale concentratie te voorkomen, transparantie van eigendom en beheer te waarborgen en onafhankelijke toezichts- en nalevingsmechanismen te garanderen om de redactionele en journalistieke onafhankelijkheid en de rol van de media als publieke waakhond te beschermen, ***zoals bepaald in de Europese verordening mediavrijheid; betreurt dat het gebrek aan onafhankelijkheid van regelgevende instanties voor de media en publieke omroepen in diverse kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten een aanhoudend probleem is; benadrukt hoe belangrijk een onafhankelijke, stabiele openbare omroep is voor de democratie en dat onafhankelijke overheidsmedia in de EU-lidstaten en de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten passende, duurzame en voorspelbare financiering moeten krijgen;***

Amendement 36

Ontwerpresolutie Paragraaf 13 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

13 bis. veroordeelt met klem het gebruik van met overheidsgeld gefinancierde mediakanalen, waaronder overheidsomroepen en door de staat gefinancierde communicatieplatforms, om misleidende informatie, politieke propaganda of desinformatie te verspreiden, aangezien met dat soort praktijken politieke verwarring wordt gezaaid, de pluriformiteit van de media wordt ondermijnd, het democratische debat wordt verstoord en het vertrouwen van het publiek in democratische

instellingen wordt uitgehold; wijst erop dat overheidsfinanciering van de media een grotere verantwoordelijkheid met zich meebrengt om redactionele onafhankelijkheid, juistheid en naleving van democratische normen te waarborgen;

Amendement 37

Ontwerpresolutie Paragraaf 14

Ontwerpresolutie

14. verzoekt de lidstaten **en** kandidaat-lidstaten de bescherming van journalisten en andere mediaprofessionals in de EU te waarborgen overeenkomstig de aanbevelingen van de Commissie 2021/1534⁴⁶ en 2022/758⁴⁷;

⁴⁶ Aanbeveling (EU) 2021/1534 van de Commissie van 16 september 2021 over het waarborgen van de bescherming, de veiligheid en de weerbaarheid van journalisten en andere mediaprofessionals in de Europese Unie (PB L 331 van 20.9.2021, blz. 8, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1534/oj>)

⁴⁷ Aanbeveling (EU) 2022/758 van de Commissie van 27 april 2022 over de wijze waarop journalisten en mensenrechtenverdedigers die betrokken zijn bij publieke participatie kunnen worden beschermd tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures (“strategische rechtszaken

Amendement

14. verzoekt de lidstaten, kandidaat-lidstaten **en potentiële kandidaat-lidstaten** de bescherming van journalisten en andere mediaprofessionals in de EU te waarborgen overeenkomstig de aanbevelingen van de Commissie 2021/1534⁴⁶ en 2022/758⁴⁷; **herinnert eraan dat journalisten van fundamenteel belang zijn om mensenrechtenschendingen aan het licht te brengen, wat maakt dat ze het mikpunt worden van aanvallen door derde landen en populistische regimes die desinformatie bevorderen;**

⁴⁶ Aanbeveling (EU) 2021/1534 van de Commissie van 16 september 2021 over het waarborgen van de bescherming, de veiligheid en de weerbaarheid van journalisten en andere mediaprofessionals in de Europese Unie (PB L 331 van 20.9.2021, blz. 8, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1534/oj>)

⁴⁷ Aanbeveling (EU) 2022/758 van de Commissie van 27 april 2022 over de wijze waarop journalisten en mensenrechtenverdedigers die betrokken zijn bij publieke participatie kunnen worden beschermd tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures (“strategische rechtszaken

tegen publieke participatie”) (PB L 138 van 17.5.2022, blz. 30, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2022/758/oj>).

tegen publieke participatie”) (PB L 138 van 17.5.2022, blz. 30, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2022/758/oj>).

Amendement 38

Ontwerpresolutie Paragraaf 15

Ontwerpresolutie

15. verzoekt de lidstaten om de anti-SLAPP-richtlijn volledig uit te voeren⁴⁸;

⁴⁸ Richtlijn (EU) 2024/1069 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 betreffende bescherming van bij publieke participatie betrokken personen tegen kennelijk ongegronde vorderingen of misbruik van procesrecht (“strategische rechtszaken tegen publieke participatie”) (PB L, 2024/1069, 16.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj>).

Amendement 39

Ontwerpresolutie Paragraaf 16 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

15. verzoekt de lidstaten om de anti-SLAPP-richtlijn volledig uit te voeren⁴⁸; ***is zeer bezorgd over het gebruik van strategische rechtszaken tegen publieke participatie (SLAPP’s) in sommige kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten om journalisten, activisten, vakbondsleden, milieu- en mensenrechtenverdedigers het zwijgen op te leggen, en verzoekt deze landen in het kader van bredere inspanningen ter bevordering en bescherming van de vrijheid en pluriformiteit van de media om hun wetgeving bij voorrang in aan te passen aan het EU-recht;***

⁴⁸ Richtlijn (EU) 2024/1069 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 betreffende bescherming van bij publieke participatie betrokken personen tegen kennelijk ongegronde vorderingen of misbruik van procesrecht (“strategische rechtszaken tegen publieke participatie”) (PB L, 2024/1069, 16.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj>).

16 bis. waarschuwt dat hardnekkige

kwetsbaarheden op het gebied van de rechtsstaat, onafhankelijke media en het maatschappelijk middenveld in kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten ervoor kunnen zorgen dat deze landen vatbaarder worden voor buitenlandse autoritaire beïnvloeding en desinformatie; dringt bij de EU, de lidstaten, kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten met klem aan op een sterker gecoördineerd optreden tegen desinformatie en de verspreiding van nepnieuws in het kader van buitenlandse inmenging, die toeneemt rond verkiezingsperioden en mijlpalen voor toetreding, en vaak wordt gevoerd door op Rusland georiënteerde netwerken die gebruikmaken van bots, valse kanalen en met AI gemanipuleerde inhoud; wijst erop dat deze campagnes erop gericht zijn het vertrouwen in de democratische instellingen en het toetredingsproces aan te tasten; pleit voor krachtige wetten die rechten eerbiedigen, daadwerkelijk onafhankelijke media en digitale regelgevers, en overeenstemming met de normen van de digitaledienstenverordening^{1 bis} om gecoördineerde niet-authentieke gedragingen en illegale onlinebeïnvloeding tegen te gaan; roept ertoe op onafhankelijke factcheckers te steunen;

^{1 bis} Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaledienstenverordening) (PB L 277 van 27.10.2022, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>).

Paragraaf 16 ter (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

16 ter. wijst erop dat blijvende inspanningen nodig zijn op het gebied van mediawijsheid en burgerschapsvorming om maatschappelijke veerkracht tegen desinformatie op te bouwen; onderstreept dat het Europees Parlement het voortouw neemt op het gebied van EU-brede regelgeving ter bescherming van minderjarigen tegen de schadelijke gevolgen van socialemediagebruik en dringt er bij de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten op aan hun beleid op die normen af te stemmen;

Amendement 41

Ontwerpresolutie Paragraaf 17

Ontwerpresolutie

Amendement

17. benadrukt de cruciale functie die basis- en maatschappelijke organisaties, vakbonden, actiegroepen, mensenrechtenverdedigers **en** niet-gouvernementele organisaties (ngo's) hebben bij het bevorderen en bewaken van de democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en de grondrechten en bij het toezien op de verantwoordingsplicht voor het handelen van overheden of private actoren;

17. benadrukt de cruciale functie die basis- en maatschappelijke organisaties, vakbonden, actiegroepen, mensenrechtenverdedigers, niet-gouvernementele organisaties (ngo's) **en verenigingen van rechters, aanklagers en andere overheidsfunctionarissen** hebben bij het bevorderen en bewaken van de democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en de grondrechten en bij het toezien op de verantwoordingsplicht voor het handelen van overheden of private actoren;

Amendement 42

Ontwerpresolutie Paragraaf 17 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

17 bis. prijst de donororganisaties van het maatschappelijk middenveld om hun

essentiële ondersteuning van de democratische veerkracht en is met name ingenomen met de werkzaamheden van het Europees Fonds voor Democratie, waarmee maatschappelijk activisme wordt ondersteund en onafhankelijke media worden versterkt en in staat gesteld zich staande te houden in het nabuurschap van de EU en kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten, met name in een vijandig of restrictief klimaat;

Amendement 43

Ontwerpresolutie Paragraaf 18

Ontwerpresolutie

18. veroordeelt de ongeken­de en toegenomen aanval op de civiele ruimte in de EU, waarbij in verschillende lidstaten sprake is van aanzienlijke beperkingen van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld en het recht op vreedzame vergadering; is stellig van mening dat de wereldwijde trend van democratische achteruitgang en uitholling van de rechtsstaat, evenals de securitisering van agenda's, de beperkingen **voor het recht op vreedzame vergadering** hebben verscherpt; dringt er bij de lidstaten op aan een veilig en klimaat te creëren waarin **de vrijheid van vergadering is** gewaarborgd;

Amendement

18. veroordeelt de ongeken­de en toegenomen aanval op de civiele ruimte in de EU **en in sommige kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten**, waarbij in verschillende lidstaten sprake is van aanzienlijke beperkingen van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld en het recht op vreedzame vergadering; is stellig van mening dat de wereldwijde trend van democratische achteruitgang en uitholling van de rechtsstaat, evenals de securitisering van agenda's, de beperkingen **op de grondrechten en de fundamentele vrijheden** hebben verscherpt; dringt er bij de lidstaten, **kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten** op aan een veilig en **gunstig** klimaat te creëren waarin **alle vrijheden zijn** gewaarborgd;

Amendement 44

Ontwerpresolutie Paragraaf 19

Ontwerpresolutie

19. verzoekt de lidstaten en de

Amendement

19. verzoekt de lidstaten, **de kandidaat-**

Commissie de juridische context voor het maatschappelijk middenveld te verbeteren door ervoor te zorgen dat als er maatregelen van kracht zijn die een beperking vormen op het recht van verenigingen om middelen aan te trekken, te verwerven en aan te wenden, waaronder buitenlandse middelen, die maatregelen een van de legitieme doelstellingen van artikel 11, lid 2, van het EVRM nastreven;

lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten, en de Commissie de juridische context voor het maatschappelijk middenveld te verbeteren door ervoor te zorgen dat als er maatregelen van kracht zijn die een beperking vormen op het recht van verenigingen om middelen aan te trekken, te verwerven en aan te wenden, waaronder buitenlandse middelen, die maatregelen een van de legitieme doelstellingen van artikel 11, lid 2, van het EVRM nastreven;

Amendement 45

Ontwerpresolutie Paragraaf 20

Ontwerpresolutie

20. is bezorgd over de toenemende juridische en financiële beperkingen, lastercampagnes en criminalisering van maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers; wijst erop dat de rapportagevereisten voor ngo's niet verder mogen gaan dan wat strikt noodzakelijk is voor, en in verhouding staat tot, het specifieke doel dat men met die maatregelen voor ogen heeft;

Amendement

20. is bezorgd over de toenemende juridische en financiële beperkingen, lastercampagnes en criminalisering van maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers, ***ook in de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten***; wijst erop dat de rapportagevereisten voor ngo's niet verder mogen gaan dan wat strikt noodzakelijk is voor, en in verhouding staat tot, het specifieke doel dat men met die maatregelen voor ogen heeft;

Amendement 46

Ontwerpresolutie Paragraaf 20 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

20 bis. veroordeelt alle vormen van transnationale repressie als een ernstige bedreiging voor het internationaal recht inzake de mensenrechten en als een schending van de soevereiniteit van gastlanden; spreekt zijn ernstige bezorgdheid uit over de rol van sommige EU-lidstaten en niet-statelijke actoren,

zoals digitale dienstverleners en andere technologische intermediairs, criminele organisaties en gelieerde groeperingen, met inbegrip van leden van diasporagemeenschappen, bij het faciliteren van transnationale repressie, onder meer door middel van samenwerking tussen de grens- en veiligheidstroepen van staten;

Amendement 47

Ontwerpresolutie Paragraaf 21

Ontwerpresolutie

21. verzoekt de lidstaten en de Commissie ervoor te zorgen dat voldoende financiële middelen worden toegewezen aan maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers; verzoekt de lidstaten voor doeltreffende bescherming van mensenrechtenverdedigers te zorgen, waaronder mechanismen om snel te reageren op bedreigingen;

Amendement

21. verzoekt de lidstaten en de Commissie ervoor te zorgen dat voldoende financiële middelen worden toegewezen aan maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers, *ook in de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten*; verzoekt de lidstaten, *kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten* voor doeltreffende bescherming van mensenrechtenverdedigers te zorgen, waaronder mechanismen om snel te reageren op bedreigingen; *herinnert eraan dat de nationale veiligheid weliswaar de exclusieve verantwoordelijkheid van de lidstaten blijft, maar dat de omvang en de grensoverschrijdende aard van transnationale repressie een gecoördineerde respons op het niveau van de EU vereisen, met inbegrip van samenwerkingsinitiatieven tussen nationale autoriteiten, EU-instellingen en het maatschappelijk middenveld; verzoekt de lidstaten alle zogenaamde Chinese buitenlandse politiekantoren op hun grondgebied te sluiten;*

Amendement 48

Ontwerpresolutie

Paragraaf 21 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

21 bis. veroordeelt in de krachtigste bewoordingen het feit dat sommige kandidaat-lidstaten wetten inzake “buitenlandse agenten” hebben aangenomen met als doel journalisten, mensenrechtenverdedigers en maatschappelijke en onderwijsorganisaties te censureren; betreurt het ten zeerste dat autoriteiten in steeds meer uitbreidingslanden aan dergelijke plannen werken en dringt er bij hen op aan deze plannen onmiddellijk te staken;

Amendement 49

Ontwerpresolutie Paragraaf 23

Ontwerpresolutie

Amendement

23. is ernstig bezorgd over de discriminerende maatregelen die in sommige lidstaten zijn ingevoerd onder het mom van de bestrijding van “lhbtq-propaganda” en “genderideologie”; wijst erop dat de Commissie snel en daadkrachtig moet optreden wanneer lidstaten het EU-recht, met name het Handvest, overtreden;

23. is ernstig bezorgd over de discriminerende maatregelen die in sommige lidstaten **en in sommige kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten** zijn ingevoerd onder het mom van de bestrijding van “lhbtq-propaganda” en “genderideologie”; wijst erop dat de Commissie snel en daadkrachtig moet optreden wanneer lidstaten het EU-recht, met name het Handvest, overtreden;

Amendement 50

Ontwerpresolutie Paragraaf 24

Ontwerpresolutie

Amendement

24. verzoekt alle lidstaten de **lhbtq+-rechten** te beschermen in overeenstemming met het EU-recht, het

24. verzoekt alle lidstaten, **kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten** de **lhbtq+-en genderrechten** te

Handvest en de jurisprudentie van het HvJ-EU en het EHRM; herinnert eraan dat er in verschillende lidstaten nog steeds juridische belemmeringen bestaan voor de erkenning van homoseksuele partnerrelaties of grensoverschrijdend ouderschap, waarmee de beginselen van vrij verkeer en non-discriminatie worden geschonden;

beschermen in overeenstemming met het EU-recht, het Handvest en de jurisprudentie van het HvJ-EU en het EHRM; herinnert eraan dat er in verschillende lidstaten nog steeds juridische belemmeringen bestaan voor de erkenning van homoseksuele partnerrelaties of grensoverschrijdend ouderschap, waarmee de beginselen van vrij verkeer en non-discriminatie worden geschonden;

Amendement 51

Ontwerpresolutie Paragraaf 25

Ontwerpresolutie

25. is ernstig bezorgd over de toenemende mate van racisme en vreemdelingenhaat in de EU; veroordeelt haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen die zijn ingegeven door racisme, vreemdelingenhaat of religieuze onverdraagzaamheid, of vooroordelen jegens de handicap, seksuele gerichtheid, genderidentiteit of minderheidsstatus van personen; verzoekt de Commissie **en** de lidstaten doeltreffende maatregelen vast te stellen en uit te voeren om **alle vormen van racisme** te bestrijden, waarbij het maatschappelijk middenveld volledig wordt betrokken en waaraan relevante belanghebbenden, zoals het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten, een bijdrage leveren;

Amendement

25. is ernstig bezorgd over de toenemende mate van racisme, **antisemitisme, islamofobie** en vreemdelingenhaat in de EU **en in de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten**; veroordeelt haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen die zijn ingegeven door racisme, **antisemitisme, islamofobie** en vreemdelingenhaat of religieuze onverdraagzaamheid, of vooroordelen jegens de handicap, seksuele gerichtheid, genderidentiteit of minderheidsstatus van personen; verzoekt de Commissie, de lidstaten **en de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten hun inspanningen op te voeren, onder meer door middel van internationale samenwerking**, en doeltreffende maatregelen vast te stellen en uit te voeren om **deze** te bestrijden, waarbij het maatschappelijk middenveld volledig wordt betrokken en waaraan relevante belanghebbenden, zoals het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten, een bijdrage leveren;

Amendement 52

Ontwerpresolutie Paragraaf 26

Ontwerpresolutie

26. veroordeelt het feit dat sommige lidstaten wetten, beleid en praktijken hebben vastgesteld die de effectieve bescherming van de grondrechten van vluchtelingen, asielzoekers en migranten op het land en op zee ondermijnen; verzoekt de Commissie **en** de lidstaten de grondrechten van migranten, asielzoekers en vluchtelingen, alsook het beginsel van gedeelde verantwoordelijkheid, centraal te stellen in hun migratie- en asielbeleid, om ervoor te zorgen dat het recht van mensen op asiel en internationale bescherming wordt nageleefd;

Amendement

26. veroordeelt het feit dat sommige lidstaten wetten, beleid en praktijken hebben vastgesteld die de effectieve bescherming van de grondrechten van vluchtelingen, asielzoekers en migranten op het land en op zee ondermijnen; verzoekt de Commissie, de lidstaten **en de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten** de grondrechten van migranten, asielzoekers en vluchtelingen, alsook het beginsel van gedeelde verantwoordelijkheid, centraal te stellen in hun migratie- en asielbeleid, om ervoor te zorgen dat het recht van mensen op asiel en internationale bescherming wordt nageleefd;

Amendement 53

Ontwerpresolutie Paragraaf 28

Ontwerpresolutie

28. verzoekt de Commissie **en** de lidstaten doeltreffend op te treden tegen gendergerelateerd geweld, dat moet worden toegevoegd aan de lijst van EU-misdrijven, en roept op tot een wetgevingsvoorstel van de EU inzake de bestrijding van verkrachting, gedefinieerd als het ontbreken van instemming;

Amendement

28. verzoekt de Commissie, de lidstaten, **de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten** doeltreffend op te treden tegen gendergerelateerd geweld, **waaronder geweld tegen vrouwen**, dat moet worden toegevoegd aan de lijst van EU-misdrijven, en roept op tot een wetgevingsvoorstel van de EU inzake de bestrijding van verkrachting, gedefinieerd als het ontbreken van instemming;

Amendement 54

Ontwerpresolutie Paragraaf 29

Ontwerpresolutie

29. herhaalt zijn oproep om toegang tot veilige, legale abortus in het Handvest te verankeren;

Amendement

29. herhaalt zijn oproep **om toegang tot seksuele en reproductieve gezondheid en aanverwante rechten te waarborgen en** om toegang tot veilige **en** legale abortus in het Handvest te verankeren;

Amendement 55

Ontwerpresolutie Paragraaf 30

Ontwerpresolutie

30. is ernstig bezorgd over schendingen van de grondrechten die mogelijk worden gemaakt door of verband houden met het gebruik van EU-middelen in sommige lidstaten, **met name op het gebied van segregatie in huisvesting en onderwijs, opvangvoorzieningen voor asielzoekers, opname van personen met een handicap en kinderen in instituten, en bepaalde stadsvernieuwingsinitiatieven**; verzoekt **de Commissie in haar jaarlijks verslag over de rechtsstaat aanbevelingen op te nemen om deze schendingen** aan te pakken; stelt voor een specifiek deel van de EU-middelen toe te wijzen aan onafhankelijk toezicht op door de EU gefinancierde acties, met inbegrip van beoordelingen van de gevolgen daarvan voor de wettelijke en grondrechten, alsmede voor juridisch onderzoek, strategische procesvoering en onafhankelijke evaluatie van mogelijke schendingen, waarbij maatschappelijke organisaties **nauw** worden betrokken;

Amendement

30. is ernstig bezorgd over schendingen van de grondrechten die mogelijk worden gemaakt door of verband houden met het gebruik van EU-middelen in sommige lidstaten **en sommige kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten**; verzoekt **hen** deze **problemen** aan te pakken; stelt voor een specifiek deel van de EU-middelen toe te wijzen aan onafhankelijk toezicht op door de EU gefinancierde acties, met inbegrip van beoordelingen van de gevolgen daarvan voor de wettelijke en grondrechten, alsmede voor juridisch onderzoek, strategische procesvoering en onafhankelijke evaluatie van mogelijke schendingen, waarbij maatschappelijke organisaties worden betrokken;

Amendement 56

Ontwerpresolutie Paragraaf 31

Ontwerpresolutie

31. benadrukt dat de maatregelen die

Amendement

31. benadrukt dat de maatregelen die

nodig zijn voor de vrijgave van EU-financiering, zoals vastgesteld door middel van de relevante besluiten uit hoofde van de verordening gemeenschappelijke bepalingen, de verordening tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit⁵⁰ en de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat, op coherente wijze als één integraal pakket moeten worden beoordeeld en dat er geen betalingen mogen worden verricht zolang er tekortkomingen bestaan; meent dat de Commissie in het kader van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat verdere maatregelen moet nemen met betrekking tot andere schendingen van de rechtsstaat, zoals schendingen die verband houden met de rechterlijke macht;

⁵⁰ Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

nodig zijn voor de vrijgave van EU-financiering, zoals vastgesteld door middel van de relevante besluiten uit hoofde van de verordening gemeenschappelijke bepalingen, de verordening tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit⁵⁰ en de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat, op coherente wijze als één integraal pakket moeten worden beoordeeld en dat er geen betalingen mogen worden verricht zolang er tekortkomingen bestaan; meent dat de Commissie in het kader van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat verdere maatregelen moet nemen met betrekking tot andere schendingen van de rechtsstaat, zoals schendingen die verband houden met de rechterlijke macht ***of zaken met betrekking tot overheidsopdrachten***;

⁵⁰ Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

Amendement 57

Ontwerpresolutie Paragraaf 31 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

31 bis. pleit ervoor het beginsel inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat consistent toe te passen bij alle EU-uitgaven, alsmede bij het extern optreden in het algemeen, en voor pretoetredingssteun in het kader van het instrument voor pretoetredingssteun (IPA) III en in het kader van de hervormings- en groeifaciliteit voor de Westelijke Balkan voor kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten in het bijzonder; wijst erop dat een

dergelijke conditionaliteit transparant, empirisch onderbouwd en prestatiegerelateerd moet zijn, en gepaard moet gaan met doeltreffende monitoring en juridische waarborgen, in overeenstemming met de waarden van de EU; dringt erop aan dat uitbetalingen in het kader van het IPA III worden gekoppeld aan tastbare resultaten, en dat de financiering anders wordt toegewezen, wordt opgeschort of wordt verminderd in geval van aanhoudende achteruitgang op het gebied van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, corruptiebestrijding en de grondrechten;

Amendement 58

Ontwerpresolutie Paragraaf 31 ter (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

31 ter. merkt op dat het IPA op grond van het voorstel van de Commissie voor het meerjarig financieel kader 2028-2034 zou worden geïntegreerd in één enkel instrument “Europa in de wereld”, dat tot doel heeft voor meer flexibiliteit te zorgen en de steun voor kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten die zich voorbereiden op toetreding op te schalen; wijst er evenwel op dat deze consolidatie het doel van pretoetreding niet mag afzwakken en de prioriteiten van de rechtsstaat niet mag uithollen, en dat financiering derhalve moet worden toegespitst op hervormingen van de rechtsstaat, waarbij de uitgavendoelstellingen en conditionaliteit zijn afgestemd op de toetredingsbenchmarks;

Amendement 59

Ontwerpresolutie Paragraaf 33

Ontwerpresolutie

33. erkent dat er in het verslag over de rechtsstaat een dimensie van de eengemaakte markt is opgenomen om rechtsstatelijke kwesties aan te pakken die van invloed zijn op het algemene economische klimaat, ondernemingen en werknemers, teneinde ervoor te zorgen dat rechten worden verdedigd, corruptie wordt bestraft en contracten worden gehandhaafd; wijst erop dat een goed functionerend rechtstelsel, een sterk kader voor corruptiebestrijding, pluriformiteit van de media en adequate checks-and-balances stuk voor stuk economische gevolgen hebben en van invloed zijn op de soepele werking van de eengemaakte markt; stelt voor dat de Commissie bij haar beoordeling nog intensiever samenwerkt met belanghebbenden en maatschappelijke organisaties, waaronder vakbonden;

Amendement 60

Ontwerpresolutie Paragraaf 35

Ontwerpresolutie

35. herhaalt dat de waarden die zijn verankerd in artikel 2 VEU niet alleen door de huidige lidstaten moeten worden geëerbiedigd, maar ook door toekomstige EU-lidstaten tijdens het toetredingsproces; ***pleit voor een zorgvuldige evaluatie van de rechtsstaat in alle landen die zich in een toetredingsproces bevinden; spoort de Commissie ertoe aan de toetredingslanden concrete aanbevelingen inzake de situatie van de rechtsstaat te doen en de afstemming op het uitbreidingsverslag te waarborgen;***

Amendement

33. erkent dat er in het verslag over de rechtsstaat een dimensie van de eengemaakte markt is opgenomen om rechtsstatelijke kwesties aan te pakken die van invloed zijn op het algemene economische klimaat, ondernemingen en werknemers, teneinde ervoor te zorgen dat rechten worden verdedigd, corruptie wordt bestraft en contracten worden gehandhaafd; wijst erop dat een goed functionerend rechtstelsel, een sterk kader voor corruptiebestrijding, pluriformiteit van de media en adequate checks-and-balances stuk voor stuk economische gevolgen hebben en van invloed zijn op de soepele werking van de eengemaakte markt; stelt voor dat de Commissie bij haar beoordeling nog intensiever samenwerkt met belanghebbenden en maatschappelijke organisaties, waaronder vakbonden ***en ondernemersorganisaties;***

Amendement

35. herhaalt dat de waarden die zijn verankerd in artikel 2 VEU niet alleen door de huidige lidstaten moeten worden geëerbiedigd, maar ook door toekomstige EU-lidstaten tijdens ***en na*** het toetredingsproces; ***wijst erop dat de geloofwaardigheid en legitimiteit van de EU bij het uitbreidingsproces afhangt van de waarborgen die worden geboden dat zowel de EU-lidstaten als de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten gehouden zijn aan dezelfde hoge normen inzake democratie, mensenrechten en de rechtsstaat; benadrukt dat die geloofwaardigheid en legitimiteit van de toezeggingen van de EU en het***

vertrouwen daarin kunnen worden aangetast indien op dit gebied dubbele maatstaven worden gehanteerd in de EU;

Amendement 61

Ontwerpresolutie Paragraaf 35 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

35 bis. is verheugd dat het verslag over de rechtsstaat specifieke hoofdstukken bevat over Albanië, Montenegro, Noord-Macedonië en Servië; verzoekt de Commissie om het geografische toepassingsgebied van dat verslag uit te breiden tot alle kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten, en de toetredingslanden concrete aanbevelingen inzake de situatie van de rechtsstaat te doen en de afstemming op de uitbreidingsverslagen te waarborgen en hierin specifieke, meetbare benchmarks op te nemen; is van mening dat deze aanbevelingen deze landen zullen helpen met hun hervormingen, zodat ze in aanloop naar hun toetreding definitieve vooruitgang boeken op het gebied van democratie en de rechtsstaat en zodat ze ook na hun toetreding strenge normen in acht zullen nemen;

Amendement 62

Ontwerpresolutie Paragraaf 35 ter (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

35 ter. onderstreept dat de EU kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten, met inbegrip van Oekraïne, Moldavië en Georgië, een geloofwaardig en concreet toetredingsperspectief moet bieden; benadrukt dat deze Oost-Europese landen aan de grens met Rusland te kampen

hebben met uitzonderlijke politieke, sociaal-economische en veiligheidsdruk, waardoor het toetredingsproces bijzonder uitdagend is; benadrukt dat de EU tegenover hun aanhoudende hervormingsinspanningen en de aanzienlijke risico's die zij lopen bij het verdedigen van Europese waarden, een snelle, op maat gemaakte en duidelijk gefaseerde uitbreidingsprocedure moet zetten die in de tijd beperkt is en al vóór het volledige lidmaatschap geleidelijke integratie waarborgt;

Amendement 63

Ontwerpresolutie Paragraaf 35 quater (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

35 quater. hekelt ten stelligste de steeds grotere achteruitgang van de rechtsstaat in Georgië, die na de frauduleuze parlementsverkiezingen in oktober 2024 aanzienlijk is versneld; veroordeelt de huidige schendingen van de fundamentele vrijheden, basale mensenrechten en centrale internationale verplichtingen van het land die worden gepleegd door de zelfbenoemde autoriteiten van Georgië en die tientallen jaren van democratische hervormingen ondermijnen die werden aangestuurd door de politieke klasse en het maatschappelijk middenveld van het land; hekelt de huidige pogingen van het regime om de belangrijkste oppositiepartijen te verbieden omdat ze “ongrondwettelijk” zouden zijn; betreurt het dat de ordediensten in december 2024 naar verluidt gifgas hebben ingezet tegen betogers, zoals bleek uit de documentaire van de BBC op 1 december 2025, en roept op tot een onafhankelijk onderzoek naar deze beschuldigingen; dringt er bij de de-factoautoriteiten op aan onmiddellijk op te houden met de gewelddadige

*onderdrukking van vreedzame betogers,
politieke tegenstanders en
mediavertegenwoordigers;*

Amendement 64

Ontwerpresolutie Paragraaf 35 quinquies (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

35 quinquies. betreurt het ten eerste dat de regerende partij Georgische Droom niet langer naar Europese integratie en NAVO-lidmaatschap streeft; wijst erop dat het EU-integratieproces van Georgië feitelijk is opgeschort als gevolg van de voortdurende democratische achteruitgang en de goedkeuring van antidemocratische wetten; beklemtoont dat Georgië in de mededeling over het EU-beleid van de Europese Commissie van 2025 de hardste beoordeling kreeg die ooit aan een kandidaat-lidstaat is gegeven, wegens de algemene achteruitgang van de mensenrechten, de democratie en de rechtsstaat;

Amendement 65

Ontwerpresolutie Paragraaf 35 sexies (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

35 sexies. roept de EU en haar lidstaten op om kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten krachtige ondersteuning te bieden bij de verwezenlijking van hun ambitieuze hervormingen op het gebied van democratie, mensenrechten en de rechtsstaat, en bij de integratie ervan in al hun nationale beleidsmaatregelen; verzoekt de Commissie en de EU-delegaties ter plaatse om in de politieke dialoog, verslaglegging en IPA III-

programmering prioriteit te geven aan deze gebieden, in overeenstemming met het “eerst de basis”-beginsel, en een geloofwaardige en op verdienste gebaseerde benadering te hanteren;

Amendement 66

Ontwerpresolutie Paragraaf 35 septies (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

35 septies. benadrukt dat het toetredingsproces op zich in de meeste gevallen een aspect is dat democratische hervormingen en verbeteringen op het gebied van de rechtsstaat en institutionele modernisering in de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten aanmoedigt en bevordert;

Amendement 67

Ontwerpresolutie Paragraaf 35 octies (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

35 octies. dringt er bij de Commissie op aan in haar openbare communicatie, ook op het hoogste niveau, duidelijkere en directere taal te bezigen en proactief en consequent te informeren over zowel vorderingen als tekortkomingen en eventuele achteruitgang, in het bijzonder op het gebied van de rechtsstaat, teneinde conditionaliteit doeltreffend te benutten, de fundamentele waarden van de Unie hoog te houden, de verantwoordingsplicht van de autoriteiten jegens hun burgers te verbeteren en te voorkomen dat het vertrouwen wordt geschaad van pro-Europese en democratisch gezinde krachten in de uitbreidingslanden die een doortastend en transparant standpunt

verwachten;

Amendement 68

**Ontwerpresolutie
Paragraaf 35 nonies (nieuw)**

Ontwerpresolutie

Amendement

35 nonies. *benadrukt dat het maatschappelijk middenveld essentieel is om democratie en pluriformiteit, goed bestuur en sociale vooruitgang te bevorderen en dat lokale, levendige maatschappelijke organisaties in kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten een constructieve rol spelen in de integratieprocessen van de EU; verzoekt de EU en haar lidstaten meer bijstand te verlenen, waaronder financiële hulp, capaciteitsopbouw en politieke ruggensteun, aan pro-Europese, door waarden geleide actoren uit het maatschappelijk middenveld in deze landen, met name actoren die betrokken zijn bij democratische hervormingen en de bevordering van de Europese waarden; benadrukt dat het van essentieel belang is dergelijke actoren te versterken om de verantwoordingsplicht, maatschappelijke veerkracht en publieke steun voor het toetredingsproces te vergroten; roept de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten op een faciliterende ruimte en een passend kader voor samenwerking te bieden om hun zinvolle betrokkenheid te waarborgen;*

Amendement 69

**Ontwerpresolutie
Paragraaf 35 decies (nieuw)**

Ontwerpresolutie

Amendement

35 decies. *waarschuwt nogmaals voor buitenlandse inmenging die erop gericht*

is de uitslag van verkiezingen in de EU en in de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten te beïnvloeden; roept de EU op om deze landen gerichte bijstand te verlenen en op die manier hun capaciteit te versterken om de grondrechten van hun burgers inzake deelname aan vrije en eerlijke verkiezingen, gevrijwaard van manipulatie door buitenlandse actoren, te waarborgen; dringt erop aan hier nauwgezet toezicht op te houden en snel doeltreffende tegenmaatregelen te nemen wanneer deze beïnvloeding wordt vastgesteld;

Amendement 70

Ontwerpresolutie Paragraaf 35 undecies (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

35 undecies. wijst erop dat het van belang is een op regels gebaseerde rechtsorde te handhaven en een op regels gebaseerde EU om de universele waarden waarop de EU is gebaseerd in stand te houden; benadrukt dat de toenemende en ongekende bedreigingen voor de werkzaamheden van multilaterale instellingen op het gebied van de rechtsstaat en de veronachtzaming van het internationaal recht, de toenemende trend van delegitimering van de rechterlijke macht overal ter wereld en de polarisering van debatten over internationale gerechtelijke instellingen, zoals het Internationaal Gerechtshof (IGH) en het Internationaal Strafhof (ICC), een existentiële bedreiging vormen voor de op regels gebaseerde wereldorde; herinnert eraan dat het internationaal recht en de bevoegde onafhankelijke juridische autoriteiten cruciaal zijn om het internationaal recht te handhaven, verantwoordingsplicht te waarborgen en

straffeloosheid te bestrijden;

Amendement 71

Ontwerpresolutie Paragraaf 35 duodecies (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

35 duodecies. herhaalt de krachtige steun van de EU voor het Internationaal Gerechtshof en het Internationaal Strafhof (ICC) als essentiële, onafhankelijke en onpartijdige gerechtelijke instellingen in deze bijzonder moeilijke tijd voor de internationale justitie; betreurt de ongekende dreigingen waarmee het ICC te maken heeft, met name vanwege de sancties die aan zijn rechters en personeel zijn opgelegd, en verzoekt de Unie en haar lidstaten, en de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten het ICC met alle nodige middelen te blijven ondersteunen en alle instrumenten waarover zij beschikken te gebruiken om de strijd tegen straffeloosheid wereldwijd op te voeren;

Amendement 72

Ontwerpresolutie Paragraaf 35 terdecies (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

35 terdecies. dringt er bij de lidstaten op aan publiekelijk hun afkeuring uit te spreken over besluiten van landen om sancties tegen rechters en andere functionarissen van het ICC toe te staan, en roept op om de Eu-blokkeringsverordening^{11 bis} te activeren ter bescherming van het ICC en degenen die ermee samenwerken en het steunen, waaronder maatschappelijke organisaties

en mensenrechtenverdedigers;

^{1 bis} Verordening (EG) nr. 2271/96 van de Raad van 22 november 1996 tot bescherming tegen de gevolgen van de extraterritoriale toepassing van rechtsregels uitgevaardigd door een derde land en daarop gebaseerde of daaruit voortvloeiende handelingen (PB L 309 van 29.11.1996, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2271/oj>).

Amendement 73

Ontwerpresolutie Paragraaf 35 quaterdecies (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

35 quaterdecies. herinnert eraan dat volledige naleving van de beslissingen van het ICC integraal deel uitmaakt van de verplichtingen van de lidstaten, met inbegrip van de uitvoering van de aanhoudingsbevelen van het ICC op het grondgebied van de lidstaten; verzoekt de Commissie in haar verslagen over de rechtsstaat melding te maken van gevallen waarin aanhoudingsbevelen niet zijn uitgevoerd;

Amendement 74

Ontwerpresolutie Paragraaf 35 quindecies (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

35 quindecies. dringt er bij alle EU-lidstaten, ook in hun hoedanigheid van staten die partij zijn bij het VN-Handvest, het Statuut van Rome en het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, op aan zich volledig te houden aan de uitspraken van de

*bevoegde internationale rechtbanken;
verzoekt de EU er bij derde landen,
waaronder haar belangrijkste partners,
kandidaat-lidstaten en potentiële
kandidaat-lidstaten, op aan te dringen als
staat toe te treden tot het Statuut van
Rome; roept de lidstaten op universele
rechtspraak toe te passen in de strijd tegen
straffeloosheid;*

Amendement 75

Ontwerpresolutie Paragraaf 35 sexdecies (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

*35 sexdecies. herhaalt zijn steun voor
een intensiever gebruik van de
wereldwijde sanctieregeling voor de
mensenrechten, samen met andere ad hoc
in het leven geroepen sanctiekaders, als
een belangrijk politiek beleidsinstrument
van de EU ter bevordering van de
rechtsstaat, de democratie en de
mensenrechten, dat een aanvulling vormt
op andere gerechtelijke instrumenten;
wijst echter op de beperkingen en de
traagheid van het huidige
besluitvormingssysteem om deze
instrumenten te kunnen inzetten en op de
mazen in handhavingsmechanismen
waardoor omzeiling mogelijk wordt;*

Amendement 76

Ontwerpresolutie Kopje 8 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

*De cruciale rol van de EU bij het
verdedigen van de rechtsstaat in tijden
van wereldwijde democratische
achteruitgang*

Amendement 77

Ontwerpresolutie Paragraaf 35 septdecies (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

35 septdecies. onderstreept dat de Europese Unie de democratie en de rechtsstaat wereldwijd, ook in de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten, slechts kan verdedigen als ze de capaciteit heeft om strategisch op te treden, invloed uit te oefenen en een geloofwaardig politiek, economisch en sociaal model te bieden dat kan concurreren met autoritaire stelsels; is ervan overtuigd dat het van essentieel belang is zich opnieuw voor dit model uit te spreken om het vertrouwen van de burger te herstellen en antidemocratische ideologieën binnen en buiten de Unie tegen te gaan; benadrukt dat de omzeiling en verzwakking van formele, geïnstitutionaliseerde beleidsvormingsprocedures de rechtsstaat, transparantie, democratische verantwoordingsplicht en de scheiding der machten ondergraven, en verzoekt de lidstaten, de EU-instellingen, kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten hun institutionele beschermingsmechanismen en parlementair toezicht op te schroeven;

Amendement 78

Ontwerpresolutie Paragraaf 35 octodecies (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

35 octodecies. waarschuwt dat de huidige bedreigingen voor de democratie en de rechtsstaat steeds ideologischer, georganiseerder en transnationaler zijn en afkomstig zijn van convergerende reactionaire bewegingen in zowel

democratische als autoritaire stelsels; benadrukt dat deze bewegingen met hun narratieven proberen het democratische pluralisme, controlemechanismen en de sociaaldemocratie te delegitimeren, en dat er daartoe een gecoördineerde politieke, culturele en intellectuele respons op het niveau van de Unie nodig is;

Amendement 79

Ontwerpresolutie Paragraaf 35 novodecies (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

35 novodecies.beklemtoont dat de EU desinformatie uit vijandige hoek, ideologische manipulatie en autoritaire narratieven moet tegengaan om zo weer de volledige democratische soevereiniteit over haar externe communicatie te verkrijgen; is van mening dat strategische communicatie nu een essentiële pijler van de verdediging van de democratie en de rechtsstaat is;

Amendement 80

Ontwerpresolutie Paragraaf 39

Ontwerpresolutie

Amendement

39. meent dat de Commissie duidelijker moet zijn bij het vaststellen en verwoorden van het traject dat elke lidstaat volgt, met inbegrip van vroegtijdige waarschuwingssignalen en de vaststelling van ernstige en systemische problemen, en wijst erop dat de Commissie moet zorgen voor samenhang tussen de vastgestelde problemen en de aanbevelingen die worden gedaan;

39. meent dat de Commissie duidelijker moet zijn bij het vaststellen en verwoorden van het traject dat elke lidstaat **en kandidaat-lidstaat en potentiële kandidaat-lidstaat** volgt, met inbegrip van vroegtijdige waarschuwingssignalen en de vaststelling van ernstige en systemische problemen, en wijst erop dat de Commissie moet zorgen voor samenhang tussen de vastgestelde problemen en de aanbevelingen die worden gedaan;

Amendement 81

Ontwerpresolutie Paragraaf 40

Ontwerpresolutie

40. verzoekt de Commissie aanbevelingen te doen die meer operationeel zijn, waarbij aanbevelingen die betrekking hebben op ernstige en systemische problemen apart worden vermeld, en met concrete maatregelen, tijdschema's en benchmarks voor de uitvoering ervan door de lidstaten;

Amendement

40. verzoekt de Commissie aanbevelingen te doen die meer operationeel zijn, waarbij aanbevelingen die betrekking hebben op ernstige en systemische problemen apart worden vermeld, en met concrete maatregelen, tijdschema's en benchmarks voor de uitvoering ervan door de lidstaten, ***kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten***;

Amendement 82

Ontwerpresolutie Paragraaf 43

Ontwerpresolutie

43. herhaalt zijn verzoek aan de Commissie om het verslag uit te breiden tot alle aspecten van artikel 2 VEU en bredere indicatoren op te nemen, zoals onafhankelijkheid van de media, de rol van het maatschappelijk middenveld, grondrechten, academische en artistieke vrijheid, gendergelijkheid, de bescherming van minderheden en kwetsbare groepen, eerbiediging van het internationaal recht, vrije en eerlijke verkiezingen en de werking van democratische instellingen;

Amendement

43. herhaalt zijn verzoek aan de Commissie om het verslag uit te breiden tot alle aspecten van artikel 2 VEU en bredere indicatoren op te nemen, zoals onafhankelijkheid van de media ***en overheidsdiensten***, de rol van het maatschappelijk middenveld, grondrechten, academische en artistieke vrijheid, gendergelijkheid, de bescherming van minderheden en kwetsbare groepen, eerbiediging van het internationaal recht, vrije en eerlijke verkiezingen en de werking van democratische instellingen, ***waarbij de bevindingen worden afgestemd op de uitbreidingsverslagen voor kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten***;

Amendement 83

Ontwerpresolutie Paragraaf 45

Ontwerpresolutie

45. verzoekt de Raad zijn dialoog over de rechtsstaat transparanter, interactiever en resultaatgerichter te maken, onder meer door gedetailleerde conclusies uit te brengen en feedback te geven over de bevindingen van de Commissie en het Parlement; betreurt het onvermogen van de Raad om wezenlijke vooruitgang te boeken in de lopende procedure op grond van artikel 7, lid 1, VEU en is van mening dat elke verdere vertraging van het optreden van de Raad zou neerkomen op een schending van het beginsel van de rechtsstaat door de Raad zelf;

Amendement

45. verzoekt de Raad zijn dialoog over de rechtsstaat transparanter, interactiever en resultaatgerichter te maken, onder meer door gedetailleerde conclusies uit te brengen en feedback te geven over de bevindingen van de Commissie en het Parlement; betreurt het onvermogen van de Raad om wezenlijke vooruitgang te boeken in de lopende procedure op grond van artikel 7, lid 1, VEU en is van mening dat elke verdere vertraging van het optreden van de Raad zou neerkomen op een schending van het beginsel van de rechtsstaat door de Raad zelf; ***doet een oproep om de procedure te versterken door middel van objectieve criteria, procedurele termijnen en regelmatige beoordelingen om te voorkomen dat ze vastloopt of wordt geïnstrumentaliseerd door verschuivende politieke strekkingen binnen de Raad, en om gelijke behandeling van alle lidstaten te garanderen;***

BIJLAGE: BEKENDMAKING VAN INPUT

De rapporteur voor advies verklaart onder zijn exclusieve verantwoordelijkheid geen input in het advies te hebben opgenomen van belangenvertegenwoordigers die binnen het toepassingsgebied van het Interinstitutioneel Akkoord over een verplicht transparantieregister¹ vallen of van vertegenwoordigers van overheidsinstanties van derde landen, met inbegrip van hun diplomatieke vertegenwoordigingen en ambassades, die overeenkomstig artikel 8 van bijlage I bij het Reglement in deze bijlage moeten worden vermeld.

¹ Interinstitutioneel Akkoord van 20 mei 2021 tussen het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie over een verplicht transparantieregister (PB L 207 van 11.6.2021, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinst/2021/611/oj).

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	25.2.2026	
Uitslag eindstemming	+: 43	
	–: 12	
	0: 5	

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

43	+
PPE	Wouter Beke, Ioan-Rareș Bogdan, Sebastião Bugalho, Jan Farský, Loucas Fourlas, Michael Gahler, Christophe Gomart, Rasa Juknevičienė, Sandra Kalniete, Łukasz Kohut, Ondřej Kolář, Andrey Kovatchev, David McAllister, Vangelis Meimarakis, Francisco José Millán Mon, Davor Ivo Stier, Adrián Vázquez Lázara, Željana Zovko
Renew	Dan Barna, Helmut Brandstätter, Engin Eroglu, Bernard Guetta, Jan-Christoph Oetjen, Marjan Šarec
S&D	Lucia Annunziata, Robert Biedroń, Tobias Cremer, Elio Di Rupo, Sandra Gómez López, Costas Mavrides, Matjaž Nemec, Tonino Picula, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Andreas Schieder, Marta Temido
The Left	Rima Hassan
Verts/ALE	Jaume Asens Llodrà, Sergey Lagodinsky, Hannah Neumann, Leoluca Orlando, Mounir Satouri, Villy Søvndal

12	-
ECR	Marion Maréchal, Sebastian Tynkkynen
ESN	Tomasz Froelich, Alexander Sell
NI	Grzegorz Braun, Kostas Papadakis
PfE	Mieke Andriese, Fabrice Leggeri, Jorge Martín Frías, António Tânger Corrêa, Hermann Tertsch, Pierre-Romain Thionnet

5	0
ECR	Adam Bielan, Șerban Dimitrie Sturdza
The Left	Marc Botenga, Danilo Della Valle, Özlem Demirel

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding

10.2.2026

aan de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken

inzake het verslag van de Commissie over de rechtsstaat 2025 - jaarverslag 2025
(2025/2239(INI))

Rapporteur voor advies: Jean-Marc Germain

AMENDEMENTEN

De Begrotingscommissie dient bij de bevoegde Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken het volgende in:

Amendement 1

Ontwerpresolutie
Visum 57 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

- *gezien zijn resolutie van 7 mei 2025 inzake een vernieuwde langetermijnbegroting voor de Unie in een veranderende wereld^{1 bis},*

^{1 bis} *Aangenomen teksten,
P10_TA(2025)0090.*

Amendement 2

Ontwerpresolutie
Visum 57 ter (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

- *gezien zijn resolutie van 18 december 2025 over de tenuitvoerlegging van het*

*conditionaliteitsmechanisme voor
de rechtsstaat^{1 bis},*

^{1 bis} *Aangenomen teksten,
P10_TA(2025)0343.*

Amendement 3

**Ontwerpresolutie
Visum 66 bis (nieuw)**

Ontwerpresolutie

Amendement

- *gezien de studie die werd verricht
in opdracht van zijn
Begrotingscommissie getiteld “The
tools for protecting the EU budget
from breaches of the rule of law:
the Conditionality Regulation in
context”^{1 bis},*

^{1 bis} *Rubio E. et al., “The tools for
protecting the EU budget from breaches
of the rule of law: the Conditionality
Regulation in context”, Europees
Parlement, directoraat-generaal Intern
Beleid, beleidsondersteunende afdeling
Begrotingszaken, april 2023.*

Amendement 4

**Ontwerpresolutie
Visum 66 ter (nieuw)**

Ontwerpresolutie

Amendement

- *gezien de brief van 20 mei 2025
van de voorzitters van de
Interfractiewerkgroep
corruptiebestrijding van het
Parlement, de corapporteurs voor
conditionaliteit met betrekking tot
de rechtsstaat en tal van andere*

*leden aan de commissarissen
Serafin en McGrath, waarin de
Commissie wordt verzocht haar
conditionaliteitsmaatregelen in
verband met Hongarije aanzienlijk
op te voeren via alle beschikbare
rechtsinstrumenten,*

Amendement 5

Ontwerpresolutie Overweging E bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

E bis. overwegende dat het Parlement herhaaldelijk heeft aangedrongen op een sterker verband tussen de eerbiediging van de rechtsstaat en de EU-begroting, met inbegrip van een specifieke oproep om de aanbevelingen in zijn jaarlijkse verslagen over de rechtsstaat nauwer te koppelen aan financiële steun uit de EU-begroting; overwegende dat de Commissie daartoe herhaaldelijk toezeggingen heeft gedaan, onder meer in de toespraak over de Staat van de Unie van Commissievoorzitter Ursula von der Leyen van 10 september 2025;

Amendement 6

Ontwerpresolutie Paragraaf 20

Ontwerpresolutie

Amendement

20. is bezorgd over de toenemende juridische en financiële beperkingen, lastercampagnes en criminalisering van maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers; wijst erop dat de rapportagevereisten voor **ngo's niet**

20. is bezorgd over de toenemende juridische en financiële beperkingen, lastercampagnes en criminalisering van maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers; wijst erop dat de rapportagevereisten voor **deze entiteiten**

verder mogen gaan dan wat strikt noodzakelijk is voor, en in verhouding *staat* tot, het specifieke doel dat men met die maatregelen voor ogen heeft;

die EU-financiering ontvangen evenredig en adequaat moeten zijn in verhouding tot het specifieke doel dat men met die maatregelen voor ogen heeft;

Amendement 7

Ontwerpresolutie Paragraaf 21

Ontwerpresolutie

21. verzoekt de lidstaten en de Commissie ervoor te zorgen dat voldoende financiële middelen worden toegewezen aan maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers; verzoekt de lidstaten voor doeltreffende bescherming van mensenrechtenverdedigers te zorgen, waaronder mechanismen om snel te reageren op bedreigingen;

Amendement

21. verzoekt de lidstaten en de Commissie ervoor te zorgen dat voldoende financiële middelen worden toegewezen aan maatschappelijke organisaties ***die actief zijn op het gebied van de rechtsstaat en de fundamentele rechten*** en mensenrechtenverdedigers; verzoekt de lidstaten voor doeltreffende bescherming van mensenrechtenverdedigers te zorgen, waaronder mechanismen om snel te reageren op bedreigingen; ***benadrukt dat de toegang tot EU-financiering eerlijk, transparant en niet-discriminerend moet zijn, met volledige inachtneming van de Verdragen en in overeenstemming met het Financieel Reglement^{1 bis}; benadrukt dat discretionaire en bevooroordeelde invloed op financieringsbeslissingen onaanvaardbaar is, het vertrouwen in de EU ondermijnt, niet in overeenstemming is met de bescherming van de financiële belangen van de Unie en duidelijk niet strookt met de wettelijke vereiste van goed financieel beheer;***

^{1 bis} Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie (herschikking) (PB L, 2024/2509, 26.9.20249), ELI:

Amendement 8

Ontwerpresolutie Paragraaf 30

Ontwerpresolutie

30. is **ernstig** bezorgd over **schendingen van de grondrechten die mogelijk worden gemaakt door of** verband houden met het gebruik van EU-middelen in sommige lidstaten, met name op het gebied van **segregatie in huisvesting en onderwijs**, opvangvoorzieningen voor asielzoekers, opname van personen met een handicap en kinderen in instituten, en bepaalde **stadsvernieuwingsinitiatieven**; verzoekt de Commissie in haar jaarlijks verslag over de rechtsstaat aanbevelingen op te nemen om deze schendingen aan te pakken; **stelt voor een specifiek deel van de EU-middelen toe te wijzen aan onafhankelijk toezicht op door de EU gefinancierde acties, met inbegrip van beoordelingen van de gevolgen daarvan voor de wettelijke en grondrechten, alsmede voor juridisch onderzoek, strategische procesvoering en onafhankelijke evaluatie van mogelijke schendingen, waarbij maatschappelijke organisaties nauw worden betrokken;**

Amendement

30. is bezorgd over **berichten van maatschappelijke organisaties dat bepaalde schendingen van de grondrechten mogelijk** verband houden met het gebruik van **bepaalde** EU-middelen in sommige lidstaten, met name op het gebied van opvangvoorzieningen voor asielzoekers, opname van personen met een handicap en kinderen in instituten, en bepaalde **projecten op het gebied van stadsvernieuwing, huisvesting en onderwijs; verzoekt de Commissie grondig te onderzoeken of dergelijke schendingen zich voordoen in door de EU gefinancierde programma's of projecten en, indien dergelijke schendingen worden vastgesteld, de relevante randvoorwaarden en mijlpalen van de herstel- en veerkrachtfaciliteit als onervuld te beschouwen**; verzoekt de Commissie in haar jaarlijks verslag over de rechtsstaat aanbevelingen op te nemen om deze schendingen aan te pakken; **dringt aan op passende financiering voor organen zoals het Europees Openbaar Ministerie en het Europees Bureau voor fraudebestrijding, zodat zij inbreuken op de rechtsstaat die de financiële belangen van de EU schaden, doeltreffend kunnen onderzoeken, en op onafhankelijk toezicht op door de EU gefinancierde maatregelen, onder meer door beoordelingen uit te voeren van de gevolgen ervan voor de wettelijke en**

Amendement 9

Ontwerpresolutie Paragraaf 31

Ontwerpresolutie

31. benadrukt dat de maatregelen die nodig zijn voor de vrijgave van EU-financiering, zoals vastgesteld door middel van de relevante besluiten uit hoofde van de verordening gemeenschappelijke bepalingen, de verordening tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit⁵⁰ en de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat, op **coherente** wijze als **één integraal pakket** moeten worden beoordeeld en dat er geen betalingen mogen worden verricht zolang er tekortkomingen bestaan; meent dat de Commissie in het kader van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat verdere maatregelen moet nemen met betrekking tot **andere schendingen van de rechtsstaat, zoals schendingen die verband houden met de rechterlijke macht;**

⁵⁰ Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

Amendement

31. benadrukt dat de maatregelen die nodig zijn voor de vrijgave van EU-financiering, zoals vastgesteld door middel van de relevante besluiten uit hoofde van de verordening gemeenschappelijke bepalingen, de verordening tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit⁵⁰ en de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat **(conditionaliteitsverordening)**, op **consistente** wijze als **onderdeel van dezelfde naadloze en coherente toolbox** moeten worden beoordeeld en dat er geen betalingen mogen worden verricht zolang er tekortkomingen bestaan; meent dat de Commissie in het kader van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat verdere maatregelen moet nemen met betrekking tot schendingen van de rechtsstaat; **benadrukt dat een gebrek aan samenhang de juiste toepassing van het instrument en de democratische controle daarop belemmert; dringt erop aan dat elke achteruitgang ook in aanmerking moet worden genomen en moet worden aangepakt om soortgelijke situaties of verdere achteruitgang in de toekomst te voorkomen; verwerpt elke hertoewijzing of herschikking naar andere programma's of doelstellingen van bevroren kredieten vanwege problemen met de rechtsstaat; betreurt de uitlegging van de Commissie dat de conditionaliteitsverordening alleen als**

uiterste redmiddel mag worden gebruikt en benadrukt dat het niet als zodanig mag worden behandeld;

⁵⁰ Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

Amendement 10

Ontwerpresolutie Paragraaf 31 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

31 bis. wijst erop dat de conditionaliteitsverordening een belangrijk instrument is geweest om de financiële belangen van de EU te beschermen tegen schendingen van de rechtsstaat, en dat zij wanneer aan de juridische voorwaarden ervoor is voldaan, moet worden toegepast op de gehele EU begroting, met inbegrip van prestatiegerelateerde instrumenten en financiering uit hoofde van artikel 122 VWEU; benadrukt dat de verzwakking van het justitiële stelsel en van de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van het openbaar bestuur en ongepaste concentratie in aanbestedingsprocedures systemische risico's voor de rechtsstaat inhouden die een bedreiging vormen voor een goed financieel beheer; verzoekt de Commissie in het algemeen proactiever te zijn bij het gebruik van de toolbox voor de rechtsstaat wanneer dat gerechtvaardigd is, met inbegrip van de toepassing van artikel 6, lid 4, van de conditionaliteitsverordening, met inachtneming van het

evenredigheidsbeginsel;

Amendement 11

Ontwerpresolutie Paragraaf 32

Ontwerpresolutie

32. is verheugd over de suggestie in het voorstel van de Commissie voor het meerjarig financieel kader 2028-2034 om bijna de helft van de middelen afhankelijk te maken van de naleving van de rechtsstaat en het Handvest voordat ze worden goedgekeurd;

Amendement

32. is verheugd over de suggestie in het voorstel van de Commissie voor het meerjarig financieel kader 2028-2034 om bijna de helft van de middelen afhankelijk te maken van de naleving van de rechtsstaat en het Handvest voordat ze worden goedgekeurd; ***merkt op dat het nieuwe voorstel horizontale voorwaarden invoert voor de eerbiediging van de beginselen van de rechtsstaat en het Handvest; is bezorgd over overlapping van de onlangs voorgestelde conditionaliteit in het komende meerjarig financieel kader met de conditionaliteitsverordening; roept op tot de vaststelling van een verenigd, samenhangend en omvattend kader voor alle programma's van de EU en verzoekt de Commissie alle instrumenten voor de rechtsstaat te consolideren in één kader dat in duidelijke, objectieve en transparante toepassingscriteria voorziet en dat verduidelijkt hoe zij de coördinatie van deze instrumenten zal waarborgen;***

Amendement 12

Ontwerpresolutie Paragraaf 32 bis (nieuw)

32 bis. benadrukt dat het voor een doeltreffende bescherming van de EU-begroting ook van belang is dat er solide financiële beheers- en controlesystemen zijn; verzoekt de Commissie om bij het opstellen van aanbevelingen in het verslag over de rechtsstaat systematisch rekening te houden met de bevindingen van de Europese Rekenkamer, het Europees Bureau voor fraudebestrijding, het Europees Openbaar Ministerie en de nationale auditautoriteiten teneinde de risico's voor EU-middelen in verband met de rechtsstaat te beoordelen; benadrukt dat bij het gebruik van instrumenten voor begrotingsbescherming door de Commissie naar behoren rekening moet worden gehouden met de door deze toezichthoudende instanties vastgestelde systemische tekortkomingen, en dat in de jaarlijkse verslagen over de rechtsstaat duidelijk moet worden verwezen naar de bevindingen van deze onafhankelijke instanties, waarbij een duidelijk onderscheid moet worden gemaakt met de eigen beoordelingen van de Commissie, teneinde de transparantie en geloofwaardigheid te vergroten; uit zijn ernstige bezorgdheid over het feit dat, overeenkomstig de voorstellen van de Commissie voor het meerjarig financieel kader, geen enkele instelling of instantie verantwoordelijk zal zijn voor het controleren van de onderliggende kosten van maatregelen in het kader van de nationale en regionale partnerschapsplannen, en dat financiering die niet gekoppeld is aan de werkelijke kosten de belangrijkste methode voor de uitvoering van de begroting zal worden, waardoor het vermogen van de Commissie om de financiële gevolgen van schendingen van de rechtsstaat vast te stellen of te meten ernstig wordt belemmerd;

Amendement 13

Ontwerpresolutie Paragraaf 32 ter (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

32 ter. dringt er bij de Commissie en, in voorkomend geval, de Raad op aan snel en op volledig transparante wijze op te treden indien er een verband is gelegd tussen schendingen van de rechtsstaat of ernstige risico's daarop en risico's voor de EU-begroting en indien de betrokken lidstaat niet optreedt om de situatie tijdig doeltreffend en duurzaam aan te pakken; benadrukt dat langdurige informele dialogen niet in de plaats mogen komen van doortastende maatregelen;

Amendement 14

Ontwerpresolutie Paragraaf 32 quater (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

32 quater. beklemt toont dat de synergieën tussen de verschillende instrumenten voor de rechtsstaat en hun verband met de EU-begroting moeten worden bevorderd, zoals ook wordt erkend in de toespraak over de Staat van de Unie 2025 van de voorzitter van de Commissie, en dat de verbanden tussen de aanbevelingen in het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat en financiële steun uit de EU-begroting moeten worden versterkt; betreurt het dat in het verslag over de rechtsstaat 2025 en met name in de daarin opgenomen aanbevelingen niet nader wordt uitgelegd hoe deze verbanden worden vastgesteld; verzoekt de Commissie de landspecifieke aanbevelingen uit haar jaarlijkse

verslagen over de rechtsstaat om te zetten in concrete mijlpalen waaraan de lidstaten systematisch uitvoering moeten geven en die, in voorkomend geval, als bewijs moeten dienen om de toepassing van de conditionaliteitsverordening te rechtvaardigen;

Amendement 15

Ontwerpresolutie Paragraaf 32 quinquies (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

32 quinquies. benadrukt dat transparantie van essentieel belang is om ervoor te zorgen dat alle begrotingsinstrumenten in verband met de rechtsstaat systematisch en op basis van duidelijke criteria worden toegepast; benadrukt de noodzaak van een transparante, consistente en voorspelbare uitvoering in alle lidstaten; is bezorgd over onduidelijke procedures die de verantwoordingsplicht kunnen ondermijnen en het voor regeringen mogelijk maken om het inhouden van fondsen af te schilderen als willekeurig en discretionair; verzoekt de Commissie duidelijke en gedetailleerde criteria vast te stellen en te publiceren voor de beoordeling van de budgettaire gevolgen van tekortkomingen op het gebied van de rechtsstaat, met inbegrip van onderbrekingen, opschortingen en herprogrammering van EU-middelen, en toe te zien op tijdige en niet-selectieve besluitvorming in alle lidstaten; roept de Commissie ertoe op om in haar jaarlijkse verslagen over de rechtsstaat haar bevindingen op te nemen met betrekking tot de budgettaire gevolgen van tekortkomingen op het gebied van de rechtsstaat, met inbegrip van

*onderbrekingen, opschortingen en
herprogrammering van EU-middelen;*

Amendement 16

Ontwerpresolutie Paragraaf 32 sexies (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

*32 sexies. benadrukt dat een
intelligentere aanpak nodig is om
eindontvangers en begunstigden, met
name degenen die te lijden hebben onder
de gevolgen van tekortkomingen op het
gebied van de rechtsstaat, te beschermen
tegen de gevolgen van de opschorting van
EU-middelen voor hun respectieve
regeringen als gevolg van schendingen
van de rechtsstaat; wijst erop dat de
lidstaten waarop maatregelen uit hoofde
van de conditionaliteitsverordening van
toepassing zijn, de verplichting hebben
om alle toezeggingen aan eindontvangers
en begunstigden te blijven nakomen;
benadrukt dat maatregelen die worden
genomen om ervoor te zorgen dat
legitieme eindontvangers en begunstigden
toegang kunnen blijven krijgen tot EU-
financiering, de toepassing van de
conditionaliteitsverordening niet mogen
verzwakken; neemt kennis van het
voorstel van de Commissie om
vrijgemaakte middelen beschikbaar te
stellen voor gebruik in het kader van
direct of indirect beheer en beveelt aan
deze middelen met name te gebruiken
voor instrumenten en programma's die
bijdragen aan de ondersteuning van de
democratie, het maatschappelijk
middenveld en de waarden van de EU of
de bestrijding van corruptie, onder meer
voor activiteiten in de lidstaten waar de
schendingen hebben plaatsgevonden; is*

daarnaast van mening dat de horizontale voorwaarden alle in artikel 2 VEU verankerde waarden moeten bestrijken en dat de besluitvormingsprocedure identiek moet zijn en moet uitmonden in besluiten van de Commissie;

Amendement 17

Ontwerpresolutie Paragraaf 32 septies (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

32 septies. stelt met bezorgdheid vast dat in sommige lidstaten kleptocratische oligarchische structuren systematisch strategisch belangrijke sectoren overnemen, zoals media, telecommunicatie, banken, detailhandel, landbouw, levensmiddelen, gezondheidszorg, geneesmiddelen, bouw, en toerisme, hetgeen risico's kan inhouden voor de bescherming van de EU-begroting, bijvoorbeeld wanneer dergelijke structuren EU-middelen aanvragen; is van mening dat systematische schendingen van de rechtsstaat, die zijn vastgesteld in het kader van de pijlers van de jaarlijkse verslagen over de rechtsstaat en die voldoende rechtstreeks verband houden met de bescherming van de EU-begroting, moeten leiden tot de activering van het conditionaliteitsmechanisme, met name wanneer de schendingen betrekking hebben op de werking van het rechtstelsel, inbreuken op de voorschriften, manipulatie of bevoordeling bij openbare aanbestedingen en aanvragen van EU-financiering, en administratieve intimidatie die inbreuk maakt op de gelijke behandeling van lokale en regionale overheden, bedrijven

of andere eindontvangers en begunstigden, en hun toegang tot EU-middelen;

Amendement 18

Ontwerpresolutie Paragraaf 32 octies (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

32 octies. verwijst naar de toespraak van de voorzitter van de Commissie tijdens de plenaire vergadering van het Parlement op 9 oktober 2024, waarin zij verklaarde dat de huidige regering van Hongarije Europese ondernemingen discrimineert door deze meer te belasten dan andere, dat Europese bedrijven het mikpunt zijn van willekeurige inspecties en intrekking van vergunningen, en dat overheidsopdrachten in Hongarije meestal naar een kleine groep begunstigden gaan; betreurt dat de Commissie vervolgens onvoldoende stappen heeft ondernomen om de situatie waarop zij terecht de aandacht heeft gevestigd en die zij terecht heeft bekritiseerd, te verhelpen; herinnert eraan dat deze bevindingen passen in een breder patroon van systematische en aanhoudende schendingen van de rechtsstaat, die rechtstreeks van invloed zijn op het goed financieel beheer en de bescherming van de begroting van de Unie; dringt er bij de Commissie op aan het maximaal mogelijke bedrag aan EU-financiering voor Hongarije onmiddellijk op te schorten, in overeenstemming met de toepasselijke wetgeving ter bescherming van de financiële belangen van de Unie;

Amendement 19

Ontwerpresolutie Paragraaf 35 bis (nieuw)

Ontwerpresolutie

Amendement

35 bis. benadrukt dat de in artikel 2 VEU verankerde waarden ook moeten worden geëerbiedigd wanneer EU-middelen beschikbaar worden gesteld aan met programma's van de Unie geassocieerde niet-EU-landen; herinnert eraan dat de bescherming van deze waarden van essentieel belang is om te zorgen voor een consistent en goed financieel beheer van alle uitgaven van de Unie, zowel binnen de Unie als in samenwerking met geassocieerde partners;

BIJLAGE: BEKENDMAKING VAN INPUT

De rapporteur voor advies verklaart onder zijn exclusieve verantwoordelijkheid geen input in het advies te hebben opgenomen van belangenvertegenwoordigers die binnen het toepassingsgebied van het Interinstitutioneel Akkoord over een verplicht transparantieregister¹ vallen of van vertegenwoordigers van overheidsinstanties van derde landen, met inbegrip van hun diplomatieke vertegenwoordigingen en ambassades, die overeenkomstig artikel 8 van bijlage I bij het Reglement in deze bijlage moeten worden vermeld.

¹ Interinstitutioneel Akkoord van 20 mei 2021 tussen het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie over een verplicht transparantieregister (PB L 207 van 11.6.2021, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	5.2.2026	
Uitslag eindstemming	+: 26	
	–: 9	
	0: 0	

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

26	+
PPE	Georgios Aftias, Isabel Benjumea Benjumea, Sebastião Bugalho, Michalis Hadjipantela, Janusz Lewandowski, Gabriel Mato, Siegfried Mureşan, Oliver Schenk, Tomáš Zdechovský, Bogdan Andrzej Zdrojewski
Renew	Fabienne Keller, Moritz Körner, Anouk Van Brug, Lucia Yar
S&D	Katarina Barley, Jean-Marc Germain, Sandra Gómez López, Murielle Laurent, Giuseppe Lupo, Carla Tavares, Marta Temido, Nils Ušakovs
The Left	Younous Omarjee
Verts/ALE	Rasmus Andresen, Ignazio Roberto Marino, Rasmus Nordqvist

9	-
ECR	Bogdan Rzońca
ESN	Alexander Jungbluth
NI	Thomas Geisel
PfE	Tomasz Buczec, Jaroslav Bžoch, Angéline Furet, Julien Sanchez, Annamária Vicsek, Auke Zijlstra

0	0

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding(en)

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	14.4.2026	
Uitslag eindstemming	+: 50	
	–: 17	
	0: 2	

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE

50	+
NI	Malika Sorel
PPE	Magdalena Adamowicz, Fredis Beleris, Hildegard Bentele, Krzysztof Brejza, David Casa, Caterina Chinnici, Lena Düpont, Borja Giménez Larraz, Ondřej Kolář, Jeroen Lenaers, Dolors Montserrat, Ana Miguel Pedro, Ingeborg Ter Laak, Tomas Tobé, Axel Voss, Isabel Wiseler-Lima, Tomáš Zdechovský, Juan Ignacio Zoido Álvarez
Renew	Barry Cowen, Sigrid Friis, Raquel García Hermida-Van Der Walle, Gerben-Jan Gerbrandy, Martin Hojsík, Elsi Katainen, Moritz Körner, Marjan Šarec, Sophie Wilmès
S&D	Hannes Heide, Evin Incir, Marina Kaljurand, Murielle Laurent, Juan Fernando López Aguilar, Ana Catarina Mendes, Chloé Ridel, Sandro Ruotolo, Birgit Sippel, Cecilia Strada, Georgia Tramacere
The Left	Giuseppe Antoci, Konstantinos Arvanitis, Damien Carême, Estrella Galán, Iliaria Salis
Verts/ALE	Saskia Bricmont, Mélissa Camara, Markéta Gregorová, Alice Kuhnke, Erik Marquardt, Anna Strolenberg

17	-
ECR	Nicolas Bay, Paolo Inselvini, Mariusz Kamiński, Maciej Wąsik, Charlie Weimers, Jadwiga Wiśniewska
ESN	Milan Uhrík, Petar Volgin
NI	Erik Kaliňák
PPE	Nadine Morano
PfE	Jorge Buxadé Villalba, Elisabeth Dieringer, Klara Dostalova, Matthieu Valet, Alexandre Varaut, Annamária Vicsek, Auke Zijlstra

2	0
ECR	Assita Kanko
PfE	Jaroslav Bžoch

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding